

Felsőfokú szociális képzések
az
Európai Unióban

Írta: Goldmann Róbert

Lektorálta: Ferge Zsuzsa

Kun Zsuzsa

Készült a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet
Képzési Központjában 1999-2000 között.

Tartalom

Bevezetés	7
Felsőfokú képzések az Európai Unióban	8
A felsőfokú képzések intézményi keretrendszerei.....	8
Felsőfokú végzettségek rendszere	8
Felsőfokú képzések felvételi rendszerei	9
Akkreditálás és minőségbiztosítás	10
Kreditrendszerek	10
ECTS (Európai Kredit Átviteli Rendszer)	11
Forrás	12
Ausztria.....	13
Felsőfokú képzési rendszer	13
Szociális képzések	14
Melléklet I. Képzőhelyek.....	15
Melléklet II. Kreditek és tantárgyak	16
Forrás	17
Belgium (francia)	18
Felsőfokú képzési rendszer	18
Szociális képzések	19
Melléklet I. Képzőhelyek.....	19
Melléklet II. Tantárgyak	20
Forrás	23
Belgium (holland).....	24
Felsőfokú képzési rendszer	24
Szociális képzések	25
Melléklet I. Képzőhelyek.....	25
Forrás	26

Dánia	27
Felsőfokú képzési rendszer	27
Szociális képzések	28
Melléklet I. Képzőhelyek.....	29
Forrás	29
Finnország	30
Felsőfokú képzési rendszer	30
Szociális képzések	31
Melléklet I. Képzőhelyek.....	32
Melléklet II. Képzési struktúra	35
Forrás	40
Franciaország	41
Felsőfokú képzési rendszer	41
Szociális képzések	42
Melléklet I. Képzőhelyek.....	46
Forrás	54
Görögország	55
Felsőfokú képzési rendszer	55
Szociális képzések	56
Melléklet I. Képzőhelyek.....	56
Melléklet II. Tantárgyak	56
Forrás	58
Hollandia.....	59
Felsőfokú képzési rendszer	59
Szociális képzések	60
Melléklet I. Képzőhelyek.....	61
Forrás	64

Írország	65
Felsőfokú képzési rendszer	65
Szociális képzések	66
Melléklet I. Képzőhelyek.....	67
Melléklet II. Tantárgyak	69
Forrás	70
Luxemburg	71
Felsőfokú képzési rendszer	71
Szociális képzések	71
Melléklet I. Képzőhelyek.....	71
Forrás	72
Nagy-Britannia.....	73
Felsőfokú képzési rendszer	73
Szociális képzések	74
Melléklet I. Képzőhelyek.....	75
Forrás	78
Németország	79
Felsőfokú képzési rendszer	79
Szociális képzések	80
Melléklet I. Képzőhelyek.....	81
Forrás	85
Olaszország.....	86
Felsőfokú képzési rendszer	86
Szociális képzések	87
Melléklet I. Képzőhelyek.....	87
Forrás	89

Portugália	90
Felsőfokú képzési rendszer	90
Szociális képzések	91
Melléklet I. Képzőhelyek.....	91
Melléklet II. Tantárgyak	92
Forrás	94
Spanyolország.....	95
Felsőfokú képzési rendszer	95
Szociális képzések	95
Melléklet I. Képzőhelyek.....	97
Melléklet II. tantárgyak és kreditek	101
Forrás	102
Svédország	103
Felsőfokú képzési rendszer	103
Szociális képzések	104
Melléklet I. Képzőhelyek.....	104
Melléklet II. Képzésleírás	105
Forrás	108
Mellékletek	109
Szociális képzések összehasonlító táblázat.....	109

Bevezetés

Magyarországot az Európai Unióhoz való csatlakozási szándéka új kihívások elé állítja a hazai felsőfokú szociális képzésekben részt vevő oktatókat, diákokat egyaránt. A szakmai ismeretek megszerzésén túl egyre fontosabb, hogy az elsajátított tudás megfeleljen az EU elvárásainak. Mindannyiunk érdeke, hogy a nálunk megszerzett tudás egyenértékű legyen az Unió országaiban megszerezhetővel, az itt kiállított diplomákat elfogadják a tagországokban is. Ehhez mindenekelőtt meg kell ismernünk az Unióban folyó képzéseket.

Jelen tanulmány elsődleges célja, hogy bemutassa olvasóinak az Európai Unió tagországainak felsőfokú szociális képzéseit. Ennek megismeréséhez elengedhetetlen, hogy megértsük azt a felsőoktatási rendszert, amelynek a szociális képzések részét képezik. E nélkül a megszerezhető végzettségek, vagy akár a képzési szintek leírása nem sokat mondana az adott ország oktatási rendszerében járatlan olvasónak. A tanulmány éppen ezért nagy hangsúlyt helyez az országok felsőoktatási rendszerének rövid, de tömör bemutatására, sőt megkönnyítve az összehasonlítást, egy rövid — a tagországok felsőoktatási rendszereit összevető — a változások fontosabb trendjeit bemutató résszel is kiegészült.

A tanulmány megírásához vezető kutatás sok tekintetben újszerű volt, hiszen szinte kizárólag az Interneten elérhető angol és magyar nyelvű információhalmazra épül. Ez egyszerre jelentett előnyt és hátrányt. Az előnyök között említhetném, hogy a megszerezni kívánt információhoz való hozzáférés sokkal egyszerűbb, mint más módszereknél, hiszen ki sem kell lépni irodánkából ahhoz, hogy ezekhez hozzájussunk, ráadásul a megszerzett adatok sok esetben szinte naprakészek. Hátrányt az jelent, hogy meglehetősen nehéz a keresett információt megtalálni. Különösen nehéz ez akkor, ha nem csak részleges, hanem teljes adatbázisokat akarunk összeállítani, mint pl. a tanulmányban szereplő képzőhelyek listái. További nehézséget okozott, hogy bár az Interneten elérhető ismeretanyag végtelennek tűnik, korántsem teljes. Különösen igaz ez az angol nyelven elérhető információra. A tanulmány legnagyobb hiányosságai is ennek köszönhetők, hiszen egyes országoknál szinte alig volt használható angol nyelvű információ.

A bemutatott szociális képzések gerincét a szociális munka, vagy ennek országonként eltérő névvel illetett változatai alkotják. Ez azonban sokszor kiegészül más szociális képzésekkel. A lista azonban korántsem tekinthető teljesnek. Ennek a már említett korlátokon túl az is oka, hogy az eltérő képzési struktúrák és tradíciók miatt országonként más-más képzéseket tekintenek a szociális képzéseknek. Míg Magyarországon szociális alapvégzettségnek a szociális szervező munkát, szociálpolitikát és a szociálpedagógiát tartjuk, sok országban a szociálpolitika más területhez tartozik. Ezzel szemben számos más képzést (pl. gyógyypedagógust, egészségügyi gondozót stb.) szociális képzésként tartanak nyilván.

Az általánosan elfogadott magyar terminológiával szemben tanulmányomban a felsőfokú képzéseket a magyar felsőoktatási képzések szinonimájaként használom.

Remélem tanulmányomat sikerrel forgatja minden szociális képzések iránt érdeklődő olvasó.

Felsőfokú képzések az Európai Unióban

A felsőfokú képzések intézményi keretrendszerei

Az Európai Unió különböző országaiban működtetett felsőoktatási rendszerek intézményi struktúráinak áttekintése után megállapítható, hogy a rendkívül sokszínű rendszerben két alapvető tendencia mutatható ki.

Egységes vagy átfogó rendszer, ahol alapvetően egyetemeken illetve egyetemi jellegű intézményekben folyik a felsőoktatás, és ezek az intézmények különböző időtartamban és szinteken kínálnak általános, valamint szakirányú programokat.

Kettős vagy kétszintű rendszer egy hagyományos egyetemi szektorral és egy ettől különváló önálló *nem egyetemi* felsőoktatási szektorral.

Az egységes rendszerben az intézmények kínálatában szereplő tanulmányi programok az egyes programok szintjét, jellegét tekintve sokkal változatosabbak, mint a kettős rendszer hagyományos egyetemeié. Számos képzési program gyakorlati irányultságú, meghatározott idejű szakmai gyakorlattal egészül ki. Ez a rendszer eddig szinte egyeduralkodó volt az angol nyelvterületen, valamint a hasonló rendszereket működtető néhány más országban, mint pl. Svédország. Az egységes rendszerek néhány jellemző vonása fellelhető továbbá néhány más, eltérő oktatási hagyományokkal rendelkező országban, többek között Spanyolországban és Olaszországban.

A kettős rendszerben egyértelműen elkülönülnek egymástól az elméleti és kutatási jellegű képzéseket kínáló egyetemek és a gyakorlati irányultságú képzési programokat kínáló *nem egyetemi* intézmények. Számos országban azonban ezek a különbségek egyre inkább elmosódnak, miután a *nem egyetemi* intézményeknél elterjedőben vannak az elméleti tanulmányi programok a posztgraduális képzésben és az alkalmazott tudományokban is, de az egyetemek kínálatában is megjelennek a gyakorlatorientált képzések.

Ezen kettős rendszerek sajátos iskolatípusa a *Fachhochschule* (Németország, Ausztria, Belgium, Finnország, és Hollandia), amely az egyetemi rendszerrel párhuzamosan működő szakmai irányultságú képzőhely.

A jelenlegi trend arra enged következtetni, hogy azokban az országokban, ahol korábban már kialakult vagy kialakulóban van egy jól felismerhető kettős rendszer (pl.: Ausztria, Belgium, Finnország, Írország, Németország) úgy akarják ezt megtartani, hogy fokozzák a felsőoktatási rendszer rugalmasságát, a szintek közötti átjárást és az együttműködést.

Felsőfokú végzettségek rendszere

Az Európai Unió végzettségi rendszereit fokozódó változatosság jellemzi. Bár ezt a felsőoktatás értékének tekintik, megnehezíti a struktúra áttekinthetőségét, illetve nehézségek merülnek fel a szakképzettségek kölcsönös elfogadásában, hiszen egyre több a különböző szint, soka-sodnak a tartalmi különbségek. Akárcsak az intézményi rendszernél a megszerezhető szak-képzettségek és fokozatok rendszerében is alapvetően két rendszer különíthető el, bár a rend-szerek közötti hagyományos különbségek egyre inkább elmosódnak.

Az egyik az **egyszintű/körös rendszer**, melynek sajátossága a hosszú integrált egyetemi tanulmány folytatása.

A másik, **kétszintű/körös rendszert** a rövidebb idő alatt megszerezhető egyetemi fokozat és sok posztgraduális lehetőséget kínáló, általában sokkal inkább moduláris felépítés jellemzi.

Az egyetemi rendszerben megfigyelhető az elmozdulás egy rövid és közepes ciklusú egyetemi szakképzettség (baccalaureus fokozat) bevezetése felé. Egyes országokban (pl. Dánia, Finnország, Portugália, Olaszország) az egyetemi fokozat struktúrájában vannak, illetve ebbe a struktúrába integrálódnak a rövidebb tanulmányokkal megszerezhető fokozatok. Ezzel szemben például Németországban és Hollandiában a hagyományos fokozatok struktúrája mellett van ilyen rendszer.

Doktori fokozat megszerzésére egyelőre a *nem egyetemi* intézmények saját jogon nem jogosultak. Ez azonban nem minden esetben zárja ki, hogy ilyen programokban ezen intézmények hallgatói is részt vehessenek. Néhány országban közvetlenül (pl. Hollandia) néhol áthidaló stúdiumokon keresztül (pl. Ausztria, Németország) vehetnek részt ezek a hallgatók valamelyik egyetem doktori (Ph.D.) képzésében.

Felsőfokú képzések felvételi rendszerei

Az Európai Unió minden országában tizenkét vagy tizenhárom évig tartó előtanulmányok eredményes elvégzéséhez kötik a felsőfokú képzések megkezdését. Néhány országban (pl. Németország, Hollandia) vannak bizonyos eltérések az egyetemi és a *nem egyetemi* programokban való részvétel előfeltételéül szabott középiskolai oktatási programok időtartama között.

Ennél azonban jelentősebb különbségek léteznek az egyes országok felvételi követelményei között. Néhol (többek között Ausztriában, Belgiumban, Franciaországban és Németországban) a középiskolai érettségi bizonyítvánnyal rendelkező jelentkezők minden további kööttség nélkül vehetnek részt az egyetemi képzési programok legnagyobb részében. Más országokban a felvételi egy többé-kevésbé kiélezett verseny, ahol a középiskolai érettségi eredményei és/vagy más felvételi követelmények (alkalmassági, felvételi vizsga) figyelembe vétele alapján történik a kiválasztás. Van, ahol meghatározott országos, (Görögország) van, ahol intézményi (Finnország) felvételi vizsgák alapján döntenek a felvételtől. A legtöbb országban különbségek vannak a különböző típusú, szintű intézmények felvételi követelményei között. Franciaországban például a Grandes Écoles felvételi rendszere erőteljesen szelektív, ezzel szemben alig létezik egyetemi felvételi.

Az Európai Unió rendeletei szerint az EU állampolgárokat az adott ország állampolgáraival mindenben megegyező feltételek vonatkoznak. Emellett az 1997. évi Lisszaboni konvenció leszögezi, hogy az aláíró országok kölcsönösen elfogadják a jelentkező hazájában a felsőoktatáshoz általános felvételt biztosító okmányokat, kivéve azokat az eseteket, amikor bizonyítottan jelentős különbségek mutatkoznak a szóban forgó országok általános felvételi követelményei között. Ennek ellenére az egyes országok különböző eljárásokat alkalmaznak a külföldi jelentkezők felvételéhez.

Akkreditálás és minőségbiztosítás

A felsőoktatási intézmények minden országban autonómiát élveznek, *az intézmények és a tanulmányi tevékenységek szabályozásának és ellenőrzésének mértéke azonban változó*. Ugyanez érvényes az egyes országokban, a felsőoktatásban megszerezhető szakképzettségekre és fokozatokra vonatkozó országos szabványokra is. A széles spektrum egyik végén található az Egyesült Királyság és Flandria, ahol nincsenek a tanulmányi programok tartalmát szabályozó országos rendeletek, a másik véglet Spanyolország, ahol minden egyes egyetemi fokozatú tanulmányi program tantárgyainak harmadát az állam írja elő. Az országok többsége e két véglet között helyezkedik el. Az állam ezen országokban eltérő mértékben, bizonyos általános és/vagy az egyes szakterületekre vonatkozó kötelező szabványokkal határozza meg az egyes fokozatok megszerzésének rendjét.

Egyre inkább trenddé válik, hogy a felsőoktatási intézmények nagyobb autonómiát kapnak a tanulmányok szervezésével és a programok tartalmával kapcsolatos ügyekben. Az állam ellenőrző tevékenységében a korábbi, input jellegű ellenőrzéssel szemben egyre inkább előtérbe kerül a különböző minőségellenőrzési eljárásokra és egyéb mechanizmusokra alapozott output ellenőrzés. A finanszírozást számos országban nem a beiskolázott, hanem – legalábbis részben – a képzést eredményesen elvégző hallgatók számától tették függővé. Máshol a minőségellenőrzés eredményei egyre közvetlenebb szerepet játszanak az állami támogatás elosztásában (Egyesült Királyság).

A szakképzettségi fokozatok már említett sokszínűsége, valamint a felsőoktatásban is fokozódó verseny egyre fontosabbá teszi az intézmény és a megszerezhető szakképzettségek minőségére, valamint az intézményi szabványokra vonatkozó információk színvonalasabbá tételét. Ezt igénylik a különböző érdekcsoportok, a munkaadók, a kormányok, a közvélemény, de a tanulmányait akár más országban folytatni szándékozó hallgatók is. A minőségbiztosítási, értékelő eljárások egyre inkább meghatározóvá válnak az Európai Unió országaiban. Jelenleg már csak három olyan ország („francia” Belgium, Görögország, Luxemburg) van, ahol nem szándékoznak bevezetni rendszerezett értékelő eljárást.

Kreditrendszerek

Az Európai Unió számos országában használnak **intézményi vagy országos kreditrendszert**. Sok országban a működő kreditrendszerek viszonylag egyszerűen felhasználhatók az összegyűjtött kreditek programok és intézmények közötti átviteléhez. Máshol (többek között Ausztriában, Dániában, Németországban, Görögországban) nem léteznek országos kreditrendszerek.

Jelentős különbségek tapasztalhatók a korábbi tanulmányok elismerésében és a különböző tanulmányok alóli mentesítésben, intézményváltás esetén. Sok helyen (pl. Dánia, Görögország) problémát okoz, ha valaki egy *nem egyetemi* képzésből kíván átjelentkezni egyetemibe. Ilyenkor általában nem, vagy csak elenyésző arányban viheti magával az előző képzésben összegyűjtött kreditjeit.

Az ECTS (Európai Kredit Átviteli Rendszer) a nemzeti kreditrendszerekkel párhuzamosan egyre inkább betölti a kreditek nemzetközi átvitelében reá háruló funkciókat, többek között a korábbi tanulmányok különböző országok intézményei közötti kölcsönös elismerését. Ezért várható a rendszer további elterjesztése. Az egyik legfőbb megoldásra váró problémát az integrált tanulmányok, valamint az egymást váltó, kötelező stúdiumokra épülő, folyamatos ta-

tanulmányi előmenetelen alapuló rendszerek közötti különbségek áthidalása jelenti.

Az átláthatóság és a végső szakképzettség nemzetközi elfogadását segíti a *Diploma Supplement*. Ennek a kiegészítésnek az a célja, hogy elégséges adatot szolgáltatson a szakképzettségek méltányos és megalapozott elismeréséhez. A *Diploma Supplement* tartalmazza az elvégzett tanulmányok jellegére, szintjére, tartalmára és intézményi jogállására vonatkozó adatokat, miközben a tanulmányi eredményekről szolgál különböző információkkal.

ECTS (Európai Kredit Átviteli Rendszer)

A tanulmányok és oklevelek kölcsönös elismerése előfeltétele egy nyitott európai oktatási és képzési tér létrehozásának, ahol a hallgatók és a tanárok korlátozás nélkül mozoghatnak. Ezt a mobilitást kívánja elősegíteni az ECTS, mint az Erasmus programon belül létrehozott kísérleti rendszer, amely azonban mára kilépve szűk kísérleti stádiumából, az európai felsőoktatási rendszerek egyik meghatározó elemévé vált. Az ECTS eszköz az átláthatóság megteremtéséhez, az intézmények és felsőoktatási rendszerek közötti hidak megépítéséhez, a hallgatók más országokban, intézményekben folytatott tanulmányainak elismeréséhez.

Az ECTS rendszer három fő elemre épül:

- Tájékoztatás (a tanulmányi programokról és a hallgatói tevékenységről)
- Kölcsönös megállapodás (a partnerintézmények és a hallgatók között)
- ECTS-kreditek használata (a hallgatói munkaterhelés mértékének meghatározása)

E három elem működtetése **három kulcsdokumentum** használatával történik. Az egyik a *tájékoztató, vagy információs* csomag, amelyiket az anyanyelven kívül még egy másik EU-nyelven is közzé kell tenni. Ez a dokumentum tartalmaz minden szükséges információt az intézményről, annak karáról, tanszékéről, tanulmányi rendjéről, tantervről (curriculumról), oktatási és adminisztratív kötelezettségekről, az egyes tanegységekről, kurzusokról, a vizsgarendszerről és értékelési módokról, valamint a tanegységekhez rendelt kreditekről. Egyre elterjedtebb gyakorlat, hogy az ECTS-t alkalmazó intézmények ezt a dokumentumot az Internet oldalain is elérhetővé teszik, megkönnyítve a külföldön résztanulmányokat folytatni kívánó hallgatók és tanáraik dolgát a legmegfelelőbb intézmény kiválasztásában.

A másik kulcsdokumentum a *hallgató jelentkezési lapja/tanulmányi szerződése*. Ez tartalmazza a küldő és fogadó intézmény, valamint a hallgató megállapodását a hallgató által teljesítendő tanulmányi programról, feltüntetve a megszerezhető krediteket. A küldő intézmény ebben a dokumentumban biztosítékot nyújt, hogy teljes körű elismerésben részesíti a megállapodásban megnevezett kurzusegységeket.

A harmadik alapidokumentum a *tanulmányi tanúsítvány*. A tulajdonképpeni kredit-átvitel ennek a dokumentumnak a segítségével történik. Ez egyaránt tartalmazza a hallgatók külföldi tanulmányút előtti és utáni tanulmányi eredményeit. Ezzel segítik a külföldi út előtt a küldő és fogadó intézmény ECTS-koordinátorát annak meghatározásában, hogy a megcélzott oktatási program kurzusegységeinek szintje megfelelő-e, s hogy minden előfeltételnek megfelelt-e a hallgató. Ugyanakkor ez a tanúsítvány az, amely összegzi a hallgató külföldi tanulmányi eredményeit, lehetővé téve az **ECTS kreditek** átvitelét, a tanulmányok hazai elismertetését.

A rendszer alapját képező ECTS-kreditek a kurzusegységekhez rendelt, számokban kifejezett értékek, amelyek meghatározzák az ezek teljesítéséhez szükséges hallgatói munkaterhelést. A kreditek tükrözik a kurzus által igényelt munkamennyiséget, viszonyítva az illető intézménynél teljesítendő teljes tanulmányi év elvégzéséhez szükséges teljes munkamennyiséghez. Ezek lehetnek: előadások, gyakorlatok, szemináriumok, tutori konzultációk, az illető területen végzett gyakorlati munka, magántanulmányok (otthon, könyvtárban), valamint vizsgák és egyéb felmérési, értékelési tevékenységek. Az ECTS tehát nem csak a kontaktórákra korlátozódik. Az ECTS-kreditek inkább viszonylagos, mint abszolút mértékegységei a hallgatói munkaterhelésnek. Csupán azt tükrözik, hogy a krediteket kiutaló tanszéken vagy intézményben mennyit vesz igénybe egy kurzusegység az egész tanév munkaterhelésén belül. Az ECTS-rendszeren belül 60 kredit felel meg egy teljes tanév munkaterhelésének és általában 30 kredit egy félévnek, valamint 20 kredit egy harmadévnek (trimeszternek).

Forrás

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

ECTS - European Credit Transfer System

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html>

Európai Kredit Átviteli Rendszer (ECTS) felhasználói útmutató

<http://okint.poliod.hu/publo/index.htm>

Kiss László: Mit jelent az ECTS a magyar felsőoktatásban? In: Magyar Felsőoktatás 1999/10

<http://www.netstudio.hu/felsooktatas/99.10/29.html>

Ausztria

Felsőfokú képzési rendszer

Az osztrák felsőoktatási rendszer kétszintű rendszer. A 12 egyetem és 6 művészeti főiskola mellett a *nem egyetemi* szektort a különböző szakirányú gyakorlat-orientált főiskolák és az 1994 óta létező *Fachhochschule*-k jelentik. Az alapvető különbség a két szint között, hogy míg az egyetemi szektor inkább elméleti ismereteket nyújt, a *nem egyetemi* képzések sokkal inkább gyakorlat-orientáltak. Ez az eltérés két rendszer közötti azonban a *Fachhochschule*-k megjelenésével, melyeket a létező egyetemi képzés alternatívájaként hoztak létre, csökkenni látszik. Ezekben az új intézményekben végzetteknek már lehetőségük van automatikusan doktori képzésekben is részt venni.

A képzéseket a végzettségek szempontjából az egyszintű/egykörös rendszer jellemzi. Az egyetemeken az első diplomát jelentő *Magister/Magistra* illetve *Diplom-Ingenieur* fokozatot, a *Fachhochschule*-okban pedig az egyetemivel megegyező címet lehet szerezni azzal, a különbséggel, hogy a címhez a FH jelzót kell illeszteni. Emellett néhány egyetem angol és német nyelvű kurzusán megszerezhető a *MAS (Master of Advanced Studies)* illetve *MBA (Master of Business Administration)* fokozat. 1997-től fontolgatják a BA (*bachelor*) fokozat beemelését a hivatalos végzettségi szintek közé. Ezáltal az Ausztriában megszerezhető fokozatok kompatibilisebbek lennének más országokéval, amely nagyban megkönnyebbítené a mobilitást. Az új jogszabályok lehetőséget biztosítanak arra, hogy az intézmények áttérjenek a kétszintű, vagy más néven kétkörös képzésre.

A kurzusok minimális hosszát jogszabályok határozzák meg. A legtöbb 8-10 félévig tart (ez 4-5 tanulmányi évnél felel meg). Az orvosi képzés minimális hossza 12 félév, de ez magában foglalja a doktori fokozat megszerzését is. Ezek az időtartamok azonban a gyakorlatban általában hosszabbak. A tanulók csupán 6 %-a fejezi be tanulmányait az előírt minimális idő alatt.

Az egyetemeken illetve *Fachhochschule*-kban megszerzett képesítés után a hallgatóknak lehetőségük van doktori fokozatot szerezni. Ezen kurzusok időtartama kettő-négy szemeszter, de a *Fachhochschule*-kban végzetteknek ennek elvégzéséhez két szemeszterrel többet kell tanulniuk.

A hallgatók a középiskola utáni tanulmányaikat 12-13 iskolapadban eltöltött év után kezdhetik meg. A *felvételhez* általában elegendő az érettségi bizonyítvány, leginkább csak a művészeti egyetemeken kell alkalmassági vagy felvételi vizsgát tenni. Az egyetemeken nincs *felvételi keretszám*.

Ausztriában nincs egységes nemzeti kreditrendszer, de mind az egyetemi mind a *nem egyetemi* szektorban, számos intézményben alkalmazzák az ECTS-t.

A tanulmányi év októberben kezdődik, júniusig tart és két félévre oszlik. Mindkét félévet vizsgaidőszak zárja. Az EU/EEA országok állampolgárainak és néhány más csoportnak nem kell tandíjat fizetni. A többieknek 4000 ATS-be kerül egy szemeszter.

Szociális képzések

Ausztriában nincs egyetemi szintű szociális munkás képzés. Szociális munkás, szociálpedagógus alapképzés kizárólag a *nem egyetemi* szektorban történik. Ezen belül is a szociális munkásokat a nyolc *Akademien für Sozialarbeit*-okban a szociálpedagógusokat a hat *Kollegs für Sozialpädagogik* –okban képzik.

Akademien für Sozialarbeit-ekben megszerezhető végzettség, a szociális szektor fehérgalléros munkahelyeinek (pl. ifjúsági és családsegítő központok, krízis centrumok, nevelési tanácsadó, utcai szociális munka) betöltését teszi lehetővé. A képzések a nappali szakon legalább három évig tartanak, míg a munka mellett tanulóknak szervezett képzések időtartama legalább négy év. A jelentkezés feltételei az érettségi megléte és egy akadémiai alkalmassági vizsga sikeres teljesítése. Az érettségi nélkül pályázóknak – erre 22 éves életkortól van lehetőség – egy felvételi vizsgával záruló előkészítő évet kell teljesíteniük. 20 éves korig speciális hivatalos, vagy szakmai, alkalmassági vizsgát kell teljesíteni. A felvételi vizsga összesen négy (kötelező és választható) tantárgyból áll. A képzés során az alábbi tárgyakat, tudományágakat kell a hallgatóknak megismerniük:

- Humántudományok: Vallástörténet, pszichológia, pedagógia, szociológia, jogtudomány, gazdaság- és szociálpolitika
- Szaktudományok, szakmetodikák: a szociális munka elmélete, a szociális gondozás módszerei, gyakorlati, adminisztrációs szociális munka, gyakorlatközpontú oktatásmélet, módszertan, szakszemináriumok
- Választható tárgyak: humántudományok, szaktudományok, gyakorlati képzések, valamint élő idegen nyelvek tanulása

A képzés során a hallgatóknak több gyakorlatot is teljesíteniük kell. Többek között egy nyolchetes, egész napos információs gyakorlat, egy 2 hónapos részgyakorlat és egy hosszúgyakorlatot, amely 85 munkanapot, 17 hetet jelent egy szociális munkásokat foglalkoztató intézményben. A diploma feltételei: a szakdolgozat elkészítése és diplomavizsga, államvizsga. Intézménytől függően még külön vizsgát is előírhatnak, ami egyben specializációt is jelent. A tanulmányaikat sikeresen befejezők *Diplomsozialarbeiterin* *Diplomsozialarbeiter* végzettséget szerezhetnek.

A szociálpedagógust korábban egyszerűen nevelőnek nevezték, aki iskoláskorú gyerekekkel, fiatalokkal tanórán kívül, a diákok oktatáshoz, tanításhoz, tanuláshoz közvetlenül nem tartozó problémáival foglalkozik. Különböző színterei lehetségesek ennek a tevékenységnek. Kollégiumok, internátusok, diákotthonok, hétközi és napközi, otthon, együttműködés a szülőkkel, tanárokkal, orvosokkal, pszichológusokkal stb. A felvételi követelmények között a középiskolai érettségi és a képzéshez kapcsolódó alkalmassági vizsga szerepel. Az alkalmassági vizsga során számot kell adni a zenei képzettségről, a művészi alkotókészségről, a fizikai, testi ügyességről és teherbírásról, valamint az otthonokban, intézetekben végzett munkához szükséges készségekről, (alkalmazkodás, tolerancia, stb.). Az egyházak által működtetett szociálpedagógus-képző intézetek a pályázóktól a kereszténységhez viszonyuló pozitív beállítódást és a vallás gyakorlását is elvárják. A képzés során a pedagógiával, (különböző pedagógiai irányzatokat tanulmányoznak), pszichológiával, szociológiával, német nyelvvel, nyelvtannal, nyelvtörténettel, gyermek- és ifjúsági irodalommal, idegen nyelvvel, jogtudománnyal, biológiával, környezetismerettel, egészségtannal, zenével és hangszeres zenével, képzőművészettel foglalkoznak. Hat gyakorlati hét van egy tanév alatt, majd három hónap szakgyakorlat, gyakorlati munka.

Melléklet I. Képzőhelyek**.Akademien für Sozialarbeit**

1. St. Pölten: Schulring 18, 3100 St. Pölten, Tel. (0 27 42) 74 2 87
2. Oberösterreich: Mitterbergerweg 4, 4020 Linz, Tel. (0 73 2) 23 12 80
3. Steiermark: Paulustorgasse 4, 8010 Graz, Tel. (0 31 6) 877-27 74
4. Caritas der Diözese Innsbruck: Maximilianstraße 41, 6020 Innsbruck, Tel. (0 51 2) 58 49 32
5. Trägerverein Vorarlberg: Kapuzinergasse 1, 6900 Bregenz, Tel. (0 55 74) 43 0 46
6. Arbeiterkammer Salzburg (für Berufstätige): St.-Julien-Straße 2, 5020 Salzburg, Tel. (0 66 2) 88 30 81-430
7. Wien: Grenzackerstraße 18, 1100 Wien, Tel. (0 22 2) 601 18-51 58
8. Stadt Wien: Freytaggasse 32, 1210 Wien, Tel. (0 22 2) 38 72 51

Kollegs für Sozialpädagogik

1. Bundesinstitut für Heimerziehung, 2500 Baden, Braitnerstraße 26, Tel. (0 22 52) 48 2 82
2. Bundes-Bildungsanstalt für Erzieher, Dr.-Theodor-Körner-Straße Nr. 8, 3100 St. Pölten, Tel. (0 27 42) 74 3 54
3. Institut für Heimerziehung der Stadt Wien, 1210 Wien, Freytaggasse 32, Tel. (0 22 2) 38 71 66
4. Bildungsanstalt für Erzieher der Diözese Innsbruck, 6511 Zams, Klostersgasse 8, Tel. (05442) 63 0 00
5. Kolleg für Erzieher der Diözese Linz, 4020 Linz, Salesianumweg 3, Tel. (0 73 2) 272666
6. Kolleg für Erzieher der Diözese Graz, 8020 Graz, Georgigasse 85-89, Tel. (0 31 6) 51670

Melléklet II. Kreditek és tantárgyak**SZOCIÁLIS MUNKÁS KÉPZÉS****ELSŐ ÉV**

Első félév	ECTS kredit	Második félév	ECTS kredit
Bevezetés a pszichológiába	2,0	Fejlesztésléktan	2,0
Bevezetés az oktatásba	2,0	Szociális orvostan/fogyatékos emberek	1,0
Egészség és betegség	2,0	Közigazgatási jog	1,0
Magánjog	2,0	Ifjúsági jog/fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatási rendszer	1,0
Bevezetés a szociológiába	2,0	Az empirikus társadalomkutatás módszerei	1,0
Vallás	1,0	Vallás	1,0
A szociális munka elmélete	2,0	A szociális munka elmélete	2,0
Családgondozás	2,0	Idősgondozás	1,5
Munkanélküliség és foglalkoztatáspolitiká	1,5	Szociális munka az egészségügyben	1,0
Egyéni esetkezelés (segélyezés)	1,5	Konfliktuskezelés	1,5
Munka csoportokkal – hálózati stratégiák	1,5	Közösségi szociális munka I.	1,5
Angol szakszövegolvasás	1,0	Nemspecifikus szociális munka	1,0
Tanuláselmélet	0,5	Oktatási intézmények	0,5
Oktatási intézmények	0,5	Gyakorlatorientált képzés	2,0
Gyakorlati szeminárium	1,0	Gyakorlati szeminárium	1,0
Információs gyakorlat (4 hét)	7,0	Bevezetés a tudományos munkába	0,5
		Kiegészítő tanulmányok: bevezetés a projektmunkába	1,5
		Kiegészítő tanulmányok	2,0
		Információs gyakorlat (4 hét)	7,0
Összesen	30	Összesen	30

MÁSODIK ÉV

Harmadik félév	ECTS kredit	Negyedik félév	ECTS kredit
Szociálpszichológia	2,0	Gyakorlati szeminárium	2,0
Gyermekevédelem	2,0	Terepgyakorlat (17 hét)	28,0
Szenvedélybetegség	2,0		
Büntetőjog	2,0		
Szociális jog	2,0		
Közösségi szociológia	2,0		
Vallás	1,0		
Gazdaság és szociálpolitika	1,0		
Szociális munka elmélet	2,0		
Terepmunka peremhelyzetű csoportokkal (marginális csoportok)	1,5		
Közösségi szociális munka II.	1,5		
Problémakezelés	2,0		
A szociális munka adminisztrációja	2,0		

Oktatási intézmények	0,5		
Gyakorlatorientált képzés	2,5		
Gyakorlati szeminárium	2,0		
Kiegészítő tanulmányok	2,0		
Összesen	30	Összesen	30

HARMADIK ÉV

Ötödik szemeszter	ECTS kredit	Hatodik szemeszter	ECTS kredit
Klinikai pszichológia	2,0	Gyermekebántalmazás	1,0
Szociális orvostan	2,0	Munkajog	1,0
Pszichiátria	2,0	Kutatás módszertan	1,0
Társadalombiztosítási jog	2,0	Politológia	1,0
Szociálfilozófia	1,5		
Vallás	1,0	Vallás	1,0
Gazdaság és szociálpolitika	1,0	Gazdaság és szociálpolitika	1,0
Terepmunka peremhelyzetű csoportokkal (marginális csoportokkal)	2,0	A szociális munka elmélete	1,0
Szociális munka gyakorlat az egészségügyben	1,0	Szociális munka gyakorlat az egészségügyben	1,0
Szociális munka gyakorlat térségfejlesztésben	1,0	Szociális munka gyakorlat oktatási intézményben	1,0
Bevezetés a családgondozásba	2,0	Szabadidős pedagógiával foglalkozó terepmunka	0,5
Oktatási intézmények	0,5	Öngyilkosság	1,0
Gyakorlatorientált képzés	2,0	Gyakorlatorientált képzés	2,0
Gyakorlati szeminárium	2,0	Gyakorlati szeminárium	1,0
Szakdolgozati szeminárium	2,0	Kiegészítő tanulmányok	1,5
Kiegészítő tanulmányok	1,0	Szakdolgozatírás	10,0
Szakdolgozatírás	5,0	Záróvizsga felkészítés	5,0
Összesen	30	Összesen	30

AKADEMIE für Sozialarbeit Vorarlberg

Forrás

AKADEMIE für Sozialarbeit Vorarlberg – ASAV honlapja

<http://www.vobs.at/asav/engvers.htm>

Austria - Academic Portal <http://www.ac-info.ac.at/index-en.html>

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur <http://www.bmbwk.gv.at/>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Belgium (francia)

Felsőfokú képzési rendszer

A vallon oktatási rendszer kétszintű. A *nem egyetemi* szektor iskoláiban kétféle képzési forma létezik, rövid és hosszú kurzus. A hosszú kurzus tulajdonképpen megfelel az egyetemi szintnek. A különbség csak az intézmények státuszában van. A *nem egyetemi* intézményeknek szemben az egyetemekkel nincs akreditációjuk az alapkutatások területére.

A *nem egyetemi* intézményre sokféle elnevezést használnak. Nem lehet őket egy egységes forma szerint leírni. Különösen nagy a változatosság a rövid kurzusú intézményeknél. Az 1996/97 tanévben megkezdett reformok egyik célja éppen az, hogy ezen intézményeket egy optimális méretű több funkciók egységesebb intézménnyé gyúrja.

A rövid kurzusok szándékaik szerint a középvezetőket készíti fel, gyakorlatra épülő képzéssel a fontosabb szakmákban. Ezek a kifejezetten szaktudást nyújtó egy szintes/körös képzések általában három évig tartanak. A kurzusok hallgatói tanulmányaik végeztével a *Gradué/in fokozatot* érik el. Ez a végzettség lehetővé teszi azt is, hogy tanulmányaikat egyetemen, vagy a *nem egyetemi* szektor intézményeinek hosszú kurzusain folytassák.

A hosszú kurzusok elvégzőiből inkább a felsőbb vezetők kerülnek ki és ezek a képzések már több elméleti, tudományos részt tartalmaznak. Ezek már kétszintes/körös képzések, ahol az első szint/kör két évig, a második két vagy három évig tart. Az első kör, melyben elsősorban az alapozó elméleti- és szaktárgyak dominálnak a *Candidat(a)* fokozat megszerzésével zárul. Ez egyben előfeltétele a második kör folytatásának is, amelyik sokkal szakmaspecifikusabb tananyagra épül. A második kör elvégzői a „diplomás szakember” (*Licencié, Ingénieur*) címet szerzik meg. Ez a végzettség biztosítja számukra, hogy az egyetemek doktori programjaiban részt vegyenek. A *nem egyetemi* intézmények is indíthatnak posztgraduális kurzusokat, amelyek maximum két évesek és a *Diplome d' Etudes Supérieures Spécialisées (DESS)* - amolyan szakvizsgának megfelelő - végzettséget nyújtanak.

A kilenc vallon egyetem két csoportba osztható. Az egyik csoportba az a három tartozik, amelyek mindegyik tudományterületre, míg a másikba az a hat, amelyek csak egyes részterületekre kiterjedő képzést folytat. Az oktatás itt is kétszintű/körös. Az első kör, amely kettő illetve egyes szakoknál három évig tart, általában egy globális elmélet-orientált alapot ad a választott szak ismereteihez, és a *Candidat(a)* fokozat elérésével zárul. Ez a fokozat, akárcsak a *nem egyetemi* intézményekben megszerezhető, csupán egy „egyetemi” cím, nem igazi végzettség, így például munkavállalás esetén sincs jelentősége. A második kör kettőtől négy évig tarthat és ennek a feladata a speciális szaktudás átadása. Az itt végzettek a *licencié(e), maitre, pharmacien, ingénieur* fokozatot szerzik meg. A továbbtanulásra itt is lehetőséget biztosítanak azok az egy-két éves kurzusok, amelyek végén a *diplome d' études spécialisées (DES)*, illetve a *diplome d' études approfondies*, szakvizsgához hasonlatos végzettségre lehet szert tenni. Nincsenek olyan speciális képzési programok, amelyek a doktori tanulmányokhoz szükségesek lennének, de az 1994-es reform lehetővé teszi az egyetemeknek, hogy a *DEA* keretében legalább egy évben felkészítő programokat indítsanak. A doktori fokozatot legalább négy éves független tanulás és kutatás után megírt disszertáció nyilvános megvédésével lehet elérni.

Mind az egyetemi és *nem egyetemi* szektorban elég nagy a változatosság a tanulmányi évek és

a vizsgaidőszakok terén. A tanulmányi év minden intézménynél két szemeszterre oszlik. A tanítás szeptemberben vagy októberben kezdődik, és május-júniusban fejeződik be. Az egyetemeken esetében a két vizsgaidőszakot vagy a két szemeszter végén, vagy pedig május-június és augusztus–szeptember hónapokban tartják.

A felvételhez általában elegendő a középiskolai érettségi bizonyítvány, de néhány szakon (többek között a szociális munkás szakokon is) a jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenniük. Belgium francia részén nincs *felvételi keretszám*.

Az országgrészben nincs nemzeti kreditrendszer. Az ECTS-t használja minden intézmény a nemzetközi kapcsolataiban, amelyet némelyikük az országon belüli használatra is kiterjeszt.

A tandíj mértékét jövedelemtesztrel állapítják meg, de mértéke függ a tanulmányi eredménytől is. Ezen kívül létezik egy szerényebb vizsgadíj is. Egy átlagos év tanulmányi díja 650 EUR körül van.

Szociális képzések

A szociális képzések két szinten, a *nem egyetemi* rövid kurzusokon és az egyetemeken folynak. A három évig tartó rövid kurzusokon a szociális munkás (*Assistant(e) social(e)*) és a szociális tanácsadó (*Conseiller(ère) social(e)*) végzettséget lehet megszerezni. Az egyetemeken a kétszintű négy évig tartó kurzuson szociális munka (*Travail social*), és közgazdaság-szociálpolitika szakokon szerezhetnek szaktudást a jelentkezők.

Melléklet I. Képzőhelyek

Szociális munka (*Assistant(e) ou auxiliaire social(e)*) *nem egyetemi* 3 éves kurzus

1. HESPA-Haute Ecole de la Communauté française "Paul-Henri Spaak" Rue Royale 150 1000 Bruxelles <http://www.he-spaak.be/>
2. HELB - Haute Ecole libre de Bruxelles Ilya Prigogine Rue Brogniez 42 1070 Bruxelles
3. Haute Ecole "Groupe ICHEC - ISC Saint-LOUIS - ISFSC" Boulevard Brand Whitlock, 6 1150 Bruxelles <http://www.isfsc.be>
4. HECHE - Haute Ecole catholique Charleroi-Europe Place Brasseur 6 6280 Loverval
5. HECFH - Haute Ecole de la Communauté française du Hainaut Avenue Maistriau 8 bte A 7000 Mons <http://ceco.umh.ac.be/hecfh>
6. HEPCUT - Haute Ecole provinciale de Charleroi - Université du Travail Boulevard Roullier 1 6000 Charleroi
7. HERBA - Haute Ecole Roi Baudouin Chaussée du Roeulx 63 7000 Mons <http://www.herb.be/>
8. HECHE - Haute Ecole catholique Charleroi – Europe Place Brasseur 6 6280 Loverval <http://www.charline.be/ecole/iscchrl/welcom.htm>

9. HETRO - Haute Ecole de la Province de Liège Léon-Eli Troclet Avenue Montesquieu 6
4101 Jemeppe-sur-Meuse <http://www.prov-liege.be/troclet/entre-troclet.htm>
10. HEMES - Haute Ecole Mosane d'enseignement supérieur Rue de Harlez 9 4000 Liège
<http://www.hemes.be/esas/esas.htm>
11. HENAC - Haute Ecole Namuroise Catholique Place du Couvent 3 5020 Champion

Szociális munka (*Travail social*) egyetemi kétszintű 4 éves kurzus

ULB - Université Libre de Bruxelles Campus Solbosch - CP 135 Avenue F.D. Roosevelt 50
1050 Bruxelles http://www.ulb.ac.be/index_en.html

Szociális tanácsadó (Conseiller(ère) social(e) *nem egyetemi* 3 éves kurzus

HEPCUT - Haute Ecole provinciale de Charleroi Université du Travail Boulevard Roullier 1
6000 Charleroi

Közgazdaság szociálpolitika (Politique Économique et Sociale) egyetemi kétszintű 4 éves kurzus

UCL - Université catholique de Louvain Rue de la Lanterne magique 32 1348 Louvain-la-Neuve

Melléklet II. Tantárgyak

SZOCIÁLIS MUNKA (*Assistant(e) ou auxiliaire social(e)*) *nem egyetemi* 3 éves kurzus

1. évfolyam programja

Az első képzési év mindenek előtt általános képzést és szociális alaptudást ad, elméleti órák és gyakorlatok és szemináriumok segítségével. Lényeges a gyakorlati aspektus. Az Intézmény bevezető szakmai gyakorlatot szervez és felügyel. A szakmai élettel való ezen első találkozás során megismerhető a hallgatók személyisége és szakmai felkészültsége. Erre annál inkább szükség van, mivel a hallgatóktól tanulmányaik mind intellektuálisan, mind emberileg nagyon sokat követelnek.

Általános órák

Szociálpszichológia	156
Filozófia	456
Szociológia: a szociológiai megközelítések	456
Közgazdaságtan	456
Pszichológia megközelítések / a fejlesztés pszichológiája	456
Általános jogi bevezető és személyiségi jog	456
Bevezetés a szociális jogba (társadalombiztosítás – munkajog)	456
Gyermekek és ifjúsági jog	306
Belga és európai közjog	306
Bevezetés az orvosi - szociális tudományokba	606
Kortárs történelem, politika-, gazdaság- és társadalomtörténet	306

A szociális szolgáltatás módszertana és társadalomtudományok	
Szervezetelemzés	30ó
Köz- és magánintézmények felépítése	45ó
Bevezetés az (egyéni, csoport és közösségi) szociális munka módszertanába	45ó
A társadalomkutatás módszertana (beleértve statisztika és demográfia)	60ó
Szociálpolitika	45ó
Választató órák (60 szabadon választható óra)	
Holland / Angol	30ó
Francia (beleértve a szociális jelentés - írást is)	30ó
Szakmai integrációs tevékenységek	
Szakmai gyakorlatok	120ó
Szemináriumok	15ó

2. évfolyam programja

Ebben az évben órák és szakmai gyakorlatok váltogatják egymást. Ez utóbbiak fontossága egyre nő a képzés során.

A gyakorlatok szupervízióját szakmai gyakorlat tanárok adják és értékeléssel végződnek. E gyakorlatok révén az elméleti oktatás integrálható a szociális munka gyakorlatába illetve mérhetővé válnak a leendő szociális munkások szakmai képességei.

Általános órák	
A szociális szolgálat deontológiája (normarendszere) és Szakmai etika	15ó
Pszichopatológia	30ó
Dinamikus pszichológia	30ó
Részletes szociális jog (társadalombiztosítás – munkajog)	45ó
Büntetőjogi alapfogalmak és a büntetőeljárás	30ó
Külföldiek joga	15ó
Kulturális antropológia	30ó
Szociális gazdaságtan	45ó
Szociológia: családszociológia (15h), városszociológia (15h), az öregedés szociológiája (15h)	45ó
Holland vagy angol	30ó

Módszertani órák

A szociális kutatás technikái és alkalmazásai	456
A szociális felmérés módszerei és a szociális jelentés technikái	306
A szociális munka számítógépesítése	306
Az egyéni szociális szolgáltatás módszertana	456
A csoportos szociális szolgáltatás módszertana	456
A közösségi szociális szolgáltatás módszertana	456

Szakmai gyakorlat

Egyéni szupervíziók	60
Csoportos szupervíziók	156
Szakmai gyakorlat	2346

3. évfolyam programja

A harmadik évben gyakorlatok és órák váltakoznak olyan ritmusban, hogy a szakmai élet, a szupervízió és a szakmai identitás megszerzése kapjon prioritást.

A hollandul tanuló hallgatók számára: felkészülés a S.P.R. vizsgára.

A tanulmányokat diplomadolgozat bemutatása és megvédése zárja; ennek tükröznie kell a szakmai gyakorlaton megszerzett tapasztalatokat, valamint az érintett szociális területre vonatkozó kritikus gondolkodást.

A 3. Évfolyam órarendje nagyon rugalmas és alkalmazkodik a hallgatók szükségleteihez. Éppen ezért bizonyos változások nem zárhatók ki.

Általános órák: Kötelezők

A Szociális szolgálat deontológiája és Szakmai etika	306
Holland vagy angol	256

Általános órák: Választhatók

Higiéne és lelki egészség	306
Fogyatékoság és rehabilitáció	306
A továbbképzés aktuális problémái	306
Régiók társadalmi - gazdasági vizsgálata	306
A szociális szervezetek pénzügyi igazgatásának egyes elemei	306

Módszertani órák

Az egyéni szociális munka módszertana	306
A csoportos szociális munka módszertana	306
A közösségi szociális munka módszertana	306
A konfliktuskezelés, a tárgyalás és a döntéshozatal technikái	306
Animáció és megbeszélések levezetésének technikái ill. gyakorlatok	306
A szociális munka összehasonlító módszertana (szakemberekkel való találkozó alapján)	306

Szakmai gyakorlat

Szakmai gyakorlatok, szemináriumok	360ó
Szociális helyzetek interdiszciplináris vizsgálata (5 nap, napi 6 óra)	30ó
Egyéni szupervíziók	15ó
Csoportos szupervíziók	15ó

La Haute Ecole Paul-Henri Spaak

Forrás

Communauté française de Belgique honlapja <http://www.cfwb.be/>

La Haute Ecole Paul-Henri Spaak honlapja
<http://www.he-spaak.be/iessid/ascours.htm#progas1>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Belgium (holland)

Felsőfokú képzési rendszer

A flamand oktatási rendszer, hasonlóan a vallonhoz **kétszintű,** de jóval egységesebb. Ez elsősorban az 1994-es felsőoktatási integrációnak köszönhető, amely során a *nem egyetemi* intézmények számát radikálisan ötödére csökkentették. Jelenleg az egyetemi szintet a 9 egyetem képviseli közel 55 000 hallgatóval, míg a *nem egyetemi* intézményeket a 29 *Hogeschool* 85 000 hallgatóval, melyekben kétféle képzési forma létezik rövid és hosszú kurzus. A felsőfokú képzések többnyire nappali képzések, nagyon kevés a más, alternatív képzési forma.

A rövid kurzusok három éves egyszintű képzések, amelyek egy-egy szakma magas szintű gyakorlatorientált elsajátítását tűzik ki célul olyan területeken, mint például: ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, egészségügy vagy szociális munka. Az előadásokon túl a hallgatóknak terepgyakorlatokon és/vagy labormunkán is részt kell venniük, ahol kellő munkatapasztalatra is szert tehetnek. A végzett hallgatók a *Gegradueere* fokozatot szerzik meg, de ezzel párhuzamosan néhány képzőhelyen a nemzetközi *Bachelor* fokozatot is meg lehet szerezni.

A hosszú kurzusok kétszintű/körös képzések. A tananyag itt is az alapvető tudományos ismeretek irányából inkább a gyakorlati ismeretek irányába tolódik el. Az első kör két évig tart és a *Kandidaat* fokozat megszerzésével zárul, mely előfeltétele a második kör megkezdésének. Ez a fokozat akár csak a vallon rendszerben csak egy „egyetemi cím”, ami a civil életben gyakorlati jelentőséggel nem bír. Az első két évben a hallgatók elsősorban későbbi szakterületük alapozó tárgyait tanulják. A második kör időtartama két-három év. A végzett hallgatók a *Licentiaat* fokozatot szerzik meg. A képzés itt is tartalmaz az elméleti órákon túl labormunkát, szakmai gyakorlatot.

Az egyetemi képzések hasonlóan a *Hogeschool*-ok hosszú kurzusaihoz kétszintes/körös képzések. Az első kör azonban itt már néhol három évig tart és egyes esetekben nem a *Kandidaat* hanem az univerzálisabb *Baccalaureus* fokozat megszerzésével zárul. Az első két év itt is a választott szak megalapozását szolgálja, és a tantárgyak között jelentős hangsúlyt kapnak az átfogóbb ismereteket nyújtók, illetve a módszertani tárgyak. A második kör időtartama két-három év (az orvosképzés esetében még több). Itt sajátíthatják el a hallgatók a szaktudásukhoz szükséges speciális tudományos ismereteket. A képzés záróvizsgával és a diplomamunka elkészítésével ér véget. A végzett hallgatók a *Licentiaa*-t fokozatot szerzik meg. A jog és az orvostudomány területén folyó képzésekben nem kell szakdolgozatot írni. A doktori cím megszerzéséhez a megírt disszertáció nyilvános védésére van szükség. Az ehhez vezető tanulmányok lehetnek akár strukturált kutatási programok, vagy kötetlen tanulási programok. Néhány egyetem a doktori cím megszerzéséhez előírja doktori képzéseken való részvételt is.

A tanulmányi év szeptember közepén vagy október elején kezdődik. A *Hogeschool*-oknak két vizsgaidőszakot kell tartaniuk. Ezeket legtöbb helyen június közepe és július közepe között valamint augusztus 15.-e után tartják. Az egyetemekenél változatosabb a tanulmányi év megszervezése. Előfordul, hogy a tanévet nem osztják félévekre és ilyenkor a júniusi vizsgaidőszak zárja az évet. Létezik a két szemeszteres tanév is, amelyet vagy a szemeszterek végén vagy nyár elején és végén zár két vizsgaidőszak. Előfordul, hogy három harmadévre oszlik a tanév, amelyeket egy-egy vizsgaidőszak követ.

A felsőfokú tanulmányaikat a diákok 18 éves koruk elmúltával 12-13 év tanulás után kezdhetik meg. A középiskolai érettségi általában elég a felvételhez, de egyes szakok esetében felvételi vizsgát kell tenni (pl. orvosi szakok, építészet, képzőművészet). Flandriában nincs felvételi keretszám.

Az országgrészben van **nemzeti kreditrendszer**, de emellett néhány intézmény az ECTS-t is használja.

A **tandíjat**, melynek átlagos nagysága egy tanulmányi évre 460 EUR, a hallgató szociális körülményeinek és tanulmányi eredményének figyelembevételével állapítják meg.

Szociális képzések

Flandria 11 *Hogeschool*-jában folyik szociális képzés. A képzések valamennyi intézményben az egykoros rövid kurzusokon történnek. A képzések általában intézményenként eltérő nevű (többnyire szociális munka) szociális tanszékhez tartoznak. Összességében hat olyan szakirány van, amelyet a hallgatók az országban tanulhatnak, de ezek közül a legnagyobb iskolák is csak párat oktatnak. A leginkább elterjedt szakirányok a *Maatschappelijk werk* (welfare vagy social work(er)) *Maatschappelijke Advisering* (Social Counselling vagy Consultant) *Personeelswerk* (Personnel Counselling vagy Worker), illetve a *Sociaal-Cultureel Werk* (Social-Cultural work(er)). Érdekes, hogy a gyógypedagógus szak szintén e tanszékek alá tartozik. A választott szakirányok egy közös tananyagtartalmú első évvel indulnak, amely a szociális munka alapjait teremti meg. A szakosodás a második, illetve egyes iskolákban a harmadik évben történik. A második évtől az órák felét már gyakorlati képzés teszi ki, ami magában foglal egy három hónapos szakmai gyakorlatot is. A harmadik évben, amikor a hallgatók szakdolgozatukat írják még egy ennél is hosszabb, öt hónapos gyakorlaton kell részt venniük. Az elméleti órák ebben az évben már a választott szakirány módszertanára fókuszálnak. Az itt végzettek a *Gergradueerde* fokozatot szerzik meg, amit sok helyen *Baccalaureus* fokozatnak ismernek el.

Mellélet I. Képzőhelyek.

Képzőhely	Internet cím	Szakok					
		M W	M A	P W	S C W	S W	A P
Hogeschool Antwerpen	http://www.ha.be/	X		X	X		
Karel de Grote-Hogeschool-Katholieke Hogeschool Antwerpen	http://www.kdg.be/	X	X	X	X		
Katholieke Hogeschool Kempen	http://www.khk.be/	X	X	X	X		
Erasmushogeschool Brussel	http://www.ehb.be/	X	X	X	X		

Katholieke Hogeschool Leuven	http://www.khleuven.be/	X	X	X	X		
Iris Hogeschool Brussel	http://www.irishb.be/	X		X	X		
Hogeschool Gent	http://www.hogent.be/opl2000/soag/welcome.htm	X	X	X	X		
Hogeschool Limburg	http://www.hogelimb.be/	X		X			
Hogeschool West-Vlaanderen	http://www.hogeschool-wvl.be/campus/hiepso/hiepso_opleidingen_sa.htm	X	X		X	X	
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	http://www.katho.be/	X	X	X	X	X	
Sociale Hogeschool KVMW Gent	http://www.socia-gent.be/	X	X	X	X		X

MW *Maatschappelijk werk* (welfare vagy social work(er))

MA *Maatschappelijke Advisering* (Social Counselling vagy Consulant)

PW *Personeelswerk* (Personnel Counselling vagy Worker)

SCW *Sociaal-Cultureel Werk* (Social-Cultureel work(er))

SW *Syndicaal werk*

AP *Assistent in de Psychologie*

Forrás

Miniszerie van de Vlaamse gemeenschap Departement Onderwijs honlapja

<http://www.ond.vlaanderen.be/>

Hogeschool Gent Departement Sociaal-Agogisch Werk honlapja

<http://www.hogent.be/opl2000/soag/welcome.htm>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Dánia

Felsőfokú képzési rendszer

A dán felsőoktatási rendszer **kétszintű rendszer**, markánsan elkülönülő egyetemi és *nem egyetemi* szektorral. Dániában öt általános (multifaculty) egyetem és 15 csak egy-egy tudomány területre specializálódott egyetem található. Az oktatás és a kutatás harmonikus egysége kiemelt fontosságot kap ezen intézményekben. Az egyetemeken a képzés az angolszász kétszintű/körös struktúrát követi, ami egy posztgraduális szinttel egészülhet ki. (Úgy nevezett 3+2+3-as modell). Az első egyetemi fokozatot a legtöbb területen a *Bachelor (BA)*. Ezt három, három és fél év tanulás után lehet megszerezni. A képzés magában foglal egy legalább két hónapig tartó projektmunkát, illetve néhány program esetében egy féléves gyakorlatorientált modult az utolsó, 7. félévben. A második kör két-két és fél évig tart, ami alatt félévtől egy évig terjedő időszak áll a hallgatók rendelkezésére szakdolgozatuk megírásához. A végzetek a *Candidatus* fokozatot szerezhetik meg. (Ez tulajdonképpen ekvivalens az angolszász *Master's* fokozattal.) Néhány tudományágban (pl. orvoslás) nincs *Bachelor* fokozat. A hallgatók itt öt-hat és fél év integrált tanulás után szerezhetik meg a *Candidatus* fokozatot. Az Aalborgi és a Roskildei egyetemen a képzés egy egy-két éves alapozó képzéssel kezdődik, ami nagyon átfogó (egyetemenként csak kettő-négy fajta kurzus van) interdiszciplináris alapot ad.

A három évig tartó posztgraduális képzések a PhD fokozat megszerzéséhez vezetnek. A PhD programok többnyire magukba foglalják a megszerzett tudományos ismeretek és módszerek alkalmazásán alapuló egyéni munkát - amelynek írásbeli eredménye a disszertáció - kutatói kurzusokon, szemináriumokon való részvételt, valamint a disszertáció nyilvános megvédését. A PhD alatti külföldi tanulmányok, kutatások egyre inkább prioritást kapnak.

A *nem egyetemi* szektort a 100 feletti meglehetősen változatos képet mutató intézmény képviseli. A legtöbb közülük egészen kicsi csupán 400-600 hallgatóval egy vagy kevés képzési programmal, szakkal. A képzési idő ezen intézményekben kettőtől négy évig tart, ami alatt a képzés egy speciális szakterületre koncentrál, mint pl. szülésznő, óvónő, szociális munkás. Az itt szerzhető végzettség a szakterülethez tartozó szakmai cím, mint pl. ápoló, könyvtáros, szociálpedagógus. Némely végzettség emellett a *Bachelor* szintnek felel meg, hiszen más országokban ezen képzési területek az egyetemek alá tartoznak (pl. műszaki iskolák, tanár képzők) és Dániában is inkább csak a történelmi tradíciók miatt a *nem egyetemi* szektor részesei. Mivel ezen intézmények, nem adhatnak dán *Bachelor* fokozatot, sok helyen külföldi intézményekkel együttműködve nemzetközi *BA* illetve *MA* fokozatot kínálnak.

A **tanév** két szemeszterből áll. Az őszi szeptembertől decemberig tart, a tavaszi februártól májusig, júniusig. A vizsgaidőszakot januárban és júniusban tartják. A *nem egyetemi* intézményeknél azonban előfordulhatnak ettől eltérő félév kezdések és zárások, sőt némely nem egyetemi intézménynél nincsenek szemeszterek, és vizsgaidőszakból is csak egy van a tanulmányi év végén.

A **felvétel általános követelménye**, hogy a jelentkező rendelkezzen a négyféle középiskolai végzettség egyikével. Ezeket 12 –13 év tanulás után lehet megszerezni 19 éves korban. Ez azonban sok területen még nem jelent automatikus felvételt (pl. orvosi, tanári szakok). Az oktatási minisztérium szabályozza az egyes szakokra felvehető hallgatók számát. Ha több jelentkező van egy szakra, mint hely, akkor a helyek egy részét a jelentkezők középiskolai

záróvizsga eredményei alapján osztják el, a másik részét pedig az intézmények egyéni felvételi eljárása alapján.

Dániában mind a mai napig **nincs nemzeti kredit rendszer**. Sok intézmény alkalmaz azonban saját kreditrendszert, vagy az ECTS-t. Egy 1999 februári jelentésében az oktatási miniszter javasolta a parlamentnek egy ECTS-en alapuló nemzeti kredit rendszer bevezetését.

A felsőoktatási tanulmányok ingyenesek. Sem a hazai sem a külföldi hallgatóknak nem kell tandíjat fizetni.

Szociális képzések

Az első dán magán szociális munkás iskolát 1937-ben alapították Koppenhágában. A képzés ekkortájt még csak 18 hónapig tartott. A közösségek és a különböző kórházak által jelzett igény a képzett szociális munka iránt hozzájárult ahhoz, hogy 1939-ben az Anyaságot Segítő törvény jóváhagyta ezen végzettség alkalmazását. 1942-ben áttértek a két éves képzésre, amit 1962-től egy három éves képzési program váltott fel. 1974-ben a szociális munkást képző iskolák felügyelete a szociális minisztériumtól az oktatási minisztériumhoz került. 1980-ban a Dán parlament elfogadta a szociális munkást képző iskolákról szóló törvényt és ezzel az iskolák állami intézménnyé váltak.

Ma egy átlagos szociális munkás iskolában a **képzés három évig tart**. A képzés elméleti része négy fontos területet foglal magában.

Az egyik a szociális munka és annak módszertana. Ez biztosítja egyrészt azokat az általános ismereteket, amiket a képzés során a hallgató gyakorlatban alkalmazható képességé tud átalakítani, másrészt tartalmazza a különböző célcsoportokkal végzett szociális munkához szükséges ismeretanyagot.

A második fontos terület a személyiségfejlesztés, az emberi interakciók területe. Ez a képzési blokk elsősorban pszichológiai, szociálpszichológiai, pszichiátriai és pszichopatológiai ismeretekre alapul.

A harmadik területet összefoglalóan csak helyi szabályozási ismereteknek hívják. Ez alatt értik mindazon jogi ismeretek átadását, amire egy gyakorló szociális munkásnak szüksége lehet.

A negyedik terület a társadalmi, politikai, gazdasági és szervezeti ismeretek. Ez a blokk tartalmazza tudományelméletet és a kutatómódszertant is.

Az elméleti képzés a harmadik évben letöltendő féléves szakmai gyakorlattal egészül ki. Ez a gyakorlat egy olyan interdiszciplináris probléma-központú projektmunka, amit a hallgató az általa választott területen végez, az iskola felügyelete, szupervíziója alatt.

A végzett szociális munkások előtt nyitva álló munkahelyek között megtaláljuk a kórházakat, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményeket, alkoholbetegek, drogfüggők, elítéltek rehabilitációjával foglalkozó intézményeket, valamint a szakszervezetek a menekültekkel foglalkozó intézmények, civil szociális szervezetek stb.

Melléklet I. Képzőhelyek

The National Danish School of Social Work, Aarhus	http://www.dsh-aa.dk/enghome.htm
The National Danish School of Social Work	http://www.dsh-k.dk/
The National Danish School of Social Work, Esbjerg	http://www.dsh-e.dk/
The National Danish School of Social Work, Odense	http://www.dsh-o.dk/
Aalborg University Department of Social Studies and Organization	http://www.socsci.auc.dk/

Forrás

The Danish Ministry of Education honlapja:

<http://www.uvm.dk/eng/publications/factsheets/fact7.htm/>

The National Danish School of Social Work in Aarhus honlapja

<http://www.dsh-aa.dk/enghome.htm>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Finnország

Felsőfokú képzési rendszer

A finn felsőoktatási rendszer a kilencvenes években végrehajtott változások után fokozatosan nyeri el új arcát, és mára a **kétszintes, kétkörös** oktatási rendszerek sajátosságait viseli magán. A húsz egyetem közül tíz széles képzési területtel bír (*Yliopisto*), míg a többi csak bizonyos tudományterületekre specializálódott (*Korkeakoulu*), melyek közül 3 műszaki, 3 közgazdasági, 4 művészeti. Az oktatás és a kutatás szoros kapcsolata jellemző sajátossága ezen intézményeknek, melyek az alapképzéstől a doktori szintig kínálják programjaikat. Az egyetemek mai képzési rendszerét a kilencvenes évek elején alakították ki, szem előtt tartva a nemzetközi trendeket, a választás szabadságát és azt, hogy a széleskörű végzettségi szintek hozzájáruljanak a különböző területeken és intézményekben folytatott tanulmányok rugalmas kombinálásához. Jelenleg húsz különböző tudományterületen folynak egyetemi képzések. A képzés első köre három évig tart, és a megszerezhető fokozatot *Kandidaatti*-nak (tulajdonképpen *Bachelor's* fokozat) hívják. Ehhez a szinthez 120 kreditet kell teljesítenie a hallgatóknak. (Egy kredit körülbelül negyven tanulással eltöltött órát feltételez, amibe az iskolai és az önálló tanulással töltött idő egyaránt beszámít.) A második kör végén további két év tanulás után *Maisteri* (Master's fokozat) fokozat szerezhető meg. Ehhez összesen 160 kreditet kell teljesíteni. A hallgatók legalább háromnegyede folytatja tanulmányait az első kör után a második körben. Az orvoscépzés rendszere ettől némiképpen eltér. Ebben az esetben hat éves egybefüggő tanulás után lehet megszerezni a *Lisensiaatti*-nak nevezett fokozatot. Néhány szakon a képzés részét képezi kötelező vagy választható szakmai gyakorlat is. A doktori illetve posztgraduális képzéseket a második kör befejezése után lehet megkezdeni. Néhány tudományág esetében a kandidálók - a végső négy év után megszerezhető *Tohtori* fokozat előtt, két év tanulás után - közbenső *Lisensiaatti* fokozatot is szerezhhetnek. A programok magukban foglalják a disszertáció megírását, publikálását és nyilvános védését. A programok elvégzésének maximális ideje nincs limitálva. Sok esetben hosszabb, mint a minimálisan előírt kettő illetve négy év.

A finn *nem egyetemi* szektor a kilencvenes évek során alapvetően megváltozott. A korábbi intézményeket, melyek a felsőfokú szakképzést biztosították, összevonták és átminősítették új szakmai és műszaki felsőfokú intézményekké. Ezekből az új a korábbinál szélesebb képzési területű intézményekből az *Ammattikorkeakoulut*-okból 32 található az országban. Az átalakítás célja az volt, hogy emeljék a szakmai felsőfokú képzések színvonalát, és vonzóbbá tegyék őket, valamint elősegítsék e képzések nemzetközi kompatibilitását. Ezek az intézmények elsősorban a munkaerőpiac magasan képzett gyakorlati szakember iránti keresletének kívánnak megfelelni. Ezért az itt folyó képzések sokkal szakma- és gyakorlatorientáltabbak, mint az egyetemié. A képzések három és fél-négy évig tartanak (120 és 160 kredit). Minden képzés kötelező része a szakmai gyakorlat, aminek legalább 20 kredit pontot (800 munkaórát) kell kitennie. A végzettek jogosultak a megszerzett szakmai cím viselésére. (pl. szülésznő). Néhány intézmény a végzettek részére nemzetközi *Bachelor's* fokozatot is ad.

A felsőoktatási intézményekbe 12 év tanulás után lehet jelentkezni. Az érettségi bizonyítvány azonban önmagában nem elegendő a felvételhez. A *nem egyetemi* intézmények saját kritériumaik alapján döntenek a felvételtől. Ezek alapulhatnak a középiskolai tanulmányi eredményeken, munkatapasztalaton vagy felvételi vizsgán. Az egyetemeken minden képzési területen van *felvételi keretszám*. A hallgatók kiválasztásánál a felvételi vizsga eredménye, az érettségin szerzett osztályzatok és a középiskolai bizonyítványban lévő érdemjegyek a leg-

meghatározóbb elemek. Jelenleg a közel 66 000 jelentkezőből 23000-et tudnak felvenni. A rövidtávú célok között szerepel, hogy a jelentkezők 60-65%-nak tudjanak egyetemi és *nem egyetemi* férőhelyeket biztosítani.

A tanév augusztus elején, a tanítás augusztus vagy szeptember közepén kezdődik. Minden tanév két szemeszterre oszlik, amit vizsgaidőszakok zárnak.

Finnországban van **nemzeti kreditrendszer**, ami kompatibilis a sok intézmény által szintén alkalmazott ECTS-el.

Tandíjat sem a hazai sem a külföldi diákoknak nem kell fizetniük.

Szociális képzések

Finnországban az egyetemi és a *nem egyetemi* szektorban egyaránt képeznek szociális szakembereket.

Nem egyetemi szektor

A 90-es években az *Ammattikorkeakoulut*-ok létrehozásával megszüntették, illetve ezen intézményekbe integrálták a korábbi felsőfokú nem egyetemi szintű szociális és egészségügyi képzést nyújtó iskolákat. Az új intézményben szakmai önállóságuk megőrzése mellett többnyire valamilyen alsóbb szintű szervezeti egység (tanszék, iskola stb.) keretei között működnek tovább. Az ezen intézményekben folyó szociális képzések szoros szimbiózisban vannak az egészségügyekkel. Összefoglalóan is "Szociális és Egészségügyi Szolgáltatás" címmel illetik őket. A "Szociális szolgáltatás" számos egyedi, intézményenként és intézményen belül is elkülönülő képzést foglal magába. Ezek döntő többsége inkább átfogó, az általános szociális munka és/vagy a szociálpedagógia alapjain nyugvó képzés, míg egy kisebb részük valamilyen speciális területre koncentrál. A programok elnevezésében igen nagy a változatosság. Néhol a meglehetősen hasonló tartalom ellenére is eltérő nevet használnak. A programok közös sajátossága, hogy a képzési követelmények 140 finn kredit pont teljesítését (210 ECTS kredit) írják elő. Ez a gyakorlatban három és fél év alatt teljesíthető. Sok intézményben a nemzeti végzettség mellett a hallgatók a nemzetközi *Bachelor's* fokozatot is megkapják. A képzések felépítése hasonló. A 140 kreditből 35-öt tesznek ki az alapozó tanulmányok melyek három szintre oszlanak. Az egyik az intézményi (Polytechnic) alapozó tárgyak (15 kredit), amibe többek között olyan tárgyak tartoznak, mint finn nyelv és kommunikáció, svéd és egy másik választott idegen nyelv tanulása, számítástechnika, filozófia stb. 5 kreditet kell teljesíteni a második szintet képviselő egészségügyi - szociális kari (faculty) tárgyaiból, melynek elsődleges célja, hogy a választott irányba orientálja a hallgatókat. A harmadik szint a (15 kredit) már a szociális tanulmányokat alapozza meg. Itt kap többek között helyet a szociológia, kutatómódszertan, pszichológia alapjai, pedagógia, közgazdaságtan és a szociálpolitika. A fennmaradó 105 kreditet jelentő tárgyak a szakma elsajátítását és a szakdolgozat elkészítését (10 kredit) szolgálják. 31 kreditet tesznek ki az általános szakmai tárgyak, (Ez alatt értik a szociális munka elméletét, jogi ismereteket, személyiségfejlesztést, menedzsment ismereteket) és 41 kreditet a speciálisak. Ez utóbbi általában az az elágazási pont is, ahol a különböző szakirányok különválnak. (Pl. szociálpedagógiai vonal, szociális munka vonal: szociokulturális munka, szociális tanácsadó, szociális munka idősekkel stb. A speciális tantárgyak kreditjein túl a szakmai gyakorlat kreditjei is ebbe a részbe számítanak bele. A haladó szakmai blokkba (13 kredit) a már inkább tudományos jelleget öltő tárgyakat. (pl. kutatás). Minden hallgatónak legalább 10 kreditnyi tárgyat kell szabadon kiválasztania az intézmény teljes kínálatából.

Egyetemi szint

Finnország hét egyetemén folyik szociális képzés. Ezek közül hat-hat helyen szociális munkás és szociálpolitikus. A képzések kétszintűek/körösek. A hallgatók a három évig (120 kredit teljesítéséig) tartó első kör végén *Kandidaatti* fokozatot szerzik meg. Ez a végzettség egyben a nemzetközi *Bachelor* fokozatot megszerzését is jelenti. A további két évig tartó (összesen 160 kredit teljesítését igénylő) második kör végén megszerezhető végzettség a *Maisteri*, illetve a nemzetközi *Master* fokozat. Az egyetemi szintű szociális munkás képzés ellentétben a nem egyetemivel a szakma gyakorlatához, műveléséhez szükséges ismeretek átadásán túl (melyek leginkább az első körben történnek) lehetőséget biztosít a hallgatóknak a szociális munka elméleti alapjainak tanulmányozására, kutatására. (A képzések felépítését lásd a mellékletben.) Mind szociális munkából, mind pedig szociálpolitikából lehetőség van posztgraduális képzéseken való részvételre. Majdnem mindegyik képzőhely szervez ilyen programokat *Maisteri* fokozatot szerzett hallgatók számára. A kétféle megszerezhető tudományos fokozatból a *Lisensiaatti* megszerzéséhez a hallgatónak a képzésen való részvételen (40 kredit) túl el kell készíteni disszertációját (40 kredit). A szociális munkában ezen a programon való részvétellel lehetőséget biztosít a szakmafejlesztés tanulmányozására is. Némiképp e program folytatásának is tekinthető a másik posztgraduális végzettség a *Tohtori* (Ph.D.) fokozat megszerzéséhez vezető út, mely hosszú ideig tartó alapos kutatómunkát kíván.

Melléklet I. Képzőhelyek

Ammattikorkeakoulut

Intézmény	Internet cím	Megjegyzés, "szakok"
Arcada – Nylands temp. Svenska yrkeshögskola ESBO (Arcada Polytechnic)	http://halsoc.arcada.fi/haso/eng/	Képzés svéd és angol nyelven social education, and social services and welfare
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu KOKKOLA (Central Ostrobothnia Polytechnic)	http://www.cop.fi/eng/index3.htm	Social work
Espoon – Vantaan ammattikorkeakoulu VANTAA (Espoo-Vantaa Polytechnic)	http://www.evamk.fi/	Social Welfare Work / Social Services
Helsingin ammattikorkeakoulu HELSINKI (Helsinki Polytechnic)	http://www.hkiamk.fi/Esitteet/english/index.html	Képzés finn és angol nyelven. Az angol kurzus angol diplomát is ad. (BA Higher National Diploma (UK). Social Welfare
Hämeen ammattikorkeakoulu HÄMEENLINNA (Häme Polytechnic)	http://www.hamk.fi/in-english/	Social Services

Jyväskylän ammattikorkeakoulu JYVÄSKYLÄ (Jyväskylä Polytechnic)	http://www.jypoly.fi/internet/jamk.nsf	Social Care
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu KEMI (Kemi-Tornio Polytechnic's)	http://www.token.fi/amk/english/anti/	Social Education and Social Care
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu KOTKA (Kymenlaakso Polytechnic)	http://www.kyamk.fi/english/	Social Care, Social Services
Lahden ammattikorkeakoulu LAHTI (Lahti Polytechnic)	http://www.lpt.fi/lamk/english/start.html	Health Care and Social Services (Social education, Social Counselling, Community Education)
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu JOENSUU (North Karelia Polytechnic)	http://www.ncp.fi/	Social Services
Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu KUOPIO (Pohjois-Savo Polytechnic)	http://www.pspt.fi/eng/	Health Care and Social Services
Oulun seudun ammattikorkeakoulu OULU (Oulu Polytechnic)	http://www.oamk.fi/html/english.html	
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu TAMPERE (Pirkanmaa Polytechnic)	http://www.piramk.fi/int/index.html	Social Welfare csak 2001-től
Rovaniemen ammattikorkeakoulu ROVANIEMI (Rovaniemi Polytechnic)	http://www.ramk.fi/english/	

Satakunnan ammattikorkeakoulu PORI (Satakunta Polytechnic)	http://www.spt.fi/pages/english.h.html	Social Services
Seinäjoen ammattikorkeakoulu SEINÄJOKI (Seinäjoki Polytechnic)	http://www.seamk.fi/english.htm	Socio-cultural Work Social Work Social Work and Health Studies with Specialized Studies in Elderly Care
Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu LAPPEENRANTA (South Carelia Polytechnic)	http://www.scp.fi/	Social Services
Svenska Yrkehögskolan VASA (Swedish Polytechnic, Finland)	http://www.syh.fi/english/	Social Welfare (Svédül)
Yrkehögskolan Sydväst EKENÄS (Sydväst Polytechnic)	http://www.sydvast.fi/	Social Services Specializációk: Social pedagogical care of children and young persons Psycho-social care of grown-ups and elderly people Diaconal Youth Work Instruction Church Social Work
Vaasan ammattikorkeakoulu VAASA (Vaasa Polytechnic)	http://www.puv.fi/index-uk.html	

Egyetemek

Intézmény	Internet cím	képzések	Posztgraduális képzés
University of Helsinki	http://www.valt.helsinki.fi/kv/	Szociális munka Szociálpolitika	Van

University of Jyväskylä	http://www.jyu.fi/~yhtfil/	Szociális munka (Csak 2001-től önállóan) Szociálpolitika	Van
University of Lapland	Http://www.urova.fi/english/ytk/index.htm	Szociális munka	Van
University of Tampere	Http://www.uta.fi/laitokset/sospol/	Szociális munka Szociálpolitika	Van
University of Kuopio	Http://www.uku.fi/english/	Szociális munka Szociálpolitika	
University of Turku	Http://www.utu.fi/yht/sospol/english/index.html	Szociális munka Szociálpolitika	Van
University of Joensuu	Http://www.joensuu.fi/yhteiskunta/yhtpol/English.htm	Szociálpolitika	Nincs

Melléklet II. Képzési struktúra

Szociális alapképzés (*Social service*) a nem egyetemi szektorban
140 CR/210 ECTS

Intézményi alapozó tárgyak 15 CR/22.5 ECTS

Kari alapozó tárgyak 5 CR/7.5 ECTS

Alaptanulmányok a fizioterápia, az ápolás és a szociális szolgáltatások programjaiban 5 cr/7.5 ECTS

Szociális képzés alapozó tárgyai 15 CR/22.5 ECTS

Pedagógia 2 cr/3 ECTS	Szociológia 1 cr/1.5 ECTS	módszertan alapjai 1 cr/1.5 ECTS
pszichológia alapjai 4 cr/6 ECTS	Közgazdaságtan 2 cr/3 ECTS	statisztikai kutatás alapjai 1 cr/1.5 ECTS
szociálpolitika 4 cr/6 ECTS		

Közös szakmai tárgyak 31 CR/46.5 ECTS

Szociális munka 12 cr/18 ECTS	Szakmai fejlődés 8 cr/12 ECTS	Multiprofesszionális projektmunka 3 cr/4.5 ECTS
----------------------------------	----------------------------------	--

Szociális munka jogi keretei 2.5 cr/3.75 ECTS	A munkaegységek fejlődése menedzsmentje 5.5 cr/8.25 ECTS
--	--

Speciális szakmai tárgyak 41 CR/61.5 ECTS

Szociálpedagógia 15 cr/22.5 ECTS	szociális tanácsadó 15 cr/22.5 ECTS	szakmai gyakorlat 26 cr/39 ECTS
-------------------------------------	--	------------------------------------

Haladó szakmai tárgyak 13 CR/19.5 ECTS

kutatás a szociális munkában 5 cr/7.5 ECTS	a változó szociális munka 3 cr/4.5 ECTS	Szakmai gyakorlat 5 cr/7.5 ECTS
---	--	------------------------------------

Választható tárgyak 10 CR/15 ECTS

A választható tárgyakat a tanszék vagy az intézmény más tanszékekeinek kínálatából lehet összeállítani..

Bachelor szakdolgozat 10 CR/15 ECTS

Lahti Polytechnic

Egyetemeken			
Szociálpolitika (Bachelor) 240 ECTS (120 helyi) kredit Általános tanulmányok minden fakultáson 24 (12) A programhoz kapcsolódó általános tanulmányok 18 (9) Alaptanulmányok 30 (15) Közbenső tanulmányok 62 (31) Haladó tanulmányok 14 (7) Választott kiegészítő tanulmányok 92 (46)	Szociálpolitika (Master) 320 ECTS (160 helyi) kredit Általános tanulmányok minden fakultáson 24 (12) A programhoz kapcsolódó általános tanulmányok 18 (9) Alaptanulmányok 30 (15) Közbenső tanulmányok 62 (31) Haladó tanulmányok 88 (44) Választott kiegészítő tanulmányok 98 (49)	Szociális munka (Master) 320 ECTS (160 helyi) kredit Általános tanulmányok minden fakultáson 24 (12) A programhoz kapcsolódó általános tanulmányok 18 (9) Alaptanulmányok 30 (15) Közbenső tanulmányok 78 (39) Haladó tanulmányok 94 (47) Választott kiegészítő tanulmányok 76 (38)	Szociális munka (Bachelor) 240 ECTS (120 helyi) kredit Általános tanulmányok minden fakultáson 24 (12) A programhoz kapcsolódó általános tanulmányok 18 (9) Alaptanulmányok 30 (15) Közbenső tanulmányok 78 (39) Haladó tanulmányok 14 (7) Választott kiegészítő tanulmányok 74 (37)

Általános tanulmányok minden fakultáson 24 ECTS (12 helyi) kredit

Orientációs kurzus 2 (1)

Svéd vagy finn nyelv (alap) 10 (5)

Svéd vagy finn nyelv (haladó) 10 (5)

Idegen nyelv (szövegértés) 2 (1)

A programhoz kapcsolódó általános tanulmányok 18 ECTS (9 helyi) kredit

Bevezetés a statisztikába 10 (5)

Bevezetés a számítástechnikába 4 (2)

Bevezetés a módszertanba 4 (2)

Szociálpolitika alaptanulmányok 30 ECTS (15 helyi) kreditBevezetés a szociálpolitikába (Study unit 1)
8 (4)

és egy a következőkből (2A-C):

Bevezetés a szociális munkába (Study unit 2A)
8 (4)Bevezetés a környezetpolitikába (Study unit 2B) I
8 (4)Bevezetés a "városi" tanulmányokba (Study unit 2C)
8 (4)Bevezetés a finn társadalomba (Study unit 3A)
6 (3)Szociálpolitikai kutatás (Study unit 3B)
8 (4)**Szociális munka alaptanulmányok 30 ECTS (15 helyi) kredit**Bevezetés a szociális munkába (Study unit S1)
8 (4)Bevezetés a szociálpolitikába (Study unit S2)
8 (4)

Bevezetés a finn társadalomba és a szociális munkába (Study unit S3)

14 (7)

<p>Közbenső tanulmányok 62 ECTS (31 helyi kredit)</p> <p>A szociálpolitika alapkérdései (Study unit 4) 10 (5)</p> <p>Bevezetés a tanulmány írásba (Study unit 5) 6 (3)</p> <p>Szociálpolitikai eszmei irányzatok (Study unit 6) 10 (5)</p> <p><i>Life Politics I</i> (Study unit 7) 10 (5)</p> <p>A társadalomkutatás empirikus módszerei (Study unit 8) 18 (9)</p> <p>Specializációs területek (Study unit 9 A-F) 8 (4)</p> <p><i>Bachelor</i> szakdolgozat (Study unit 10) 6 (3)</p> <p>Előkészítő esszé (<i>Bachelor</i> szakdolgozat) 2 (1)</p>	<p>Közbenső tanulmányok 78 ECTS (39 helyi kredit)</p> <p>Bevezetés a tanulmány írásba (Study unit S4) 6 (3)</p> <p>Study Unit S5 (a hallgatók választják) 10 (5)</p> <p>A szociálpolitika alapkérdései vagy Szociálpolitikai eszmei irányzatok vagy <i>Life Politics I</i> A szociális munka speciális kérdései (Study unit S6) 6 (3)</p> <p>Bevezetés a szociális jóléti szolgáltatásokba és jogalkotásba (Study unit S7) 10 (5)</p> <p>A szociális munka elméleti és történelmi gyökerei (Study unit S8) 4 (2)</p> <p>A társadalomkutatás empirikus módszerei (Study unit S9) 18 (9)</p> <p>Szociális munka szakmai gyakorlata és módszertana (Study unit 10) 24 (12)</p> <p><i>Bachelor</i> szakdolgozat (Study unit S11) 6 (3)</p> <p>Előkészítő esszé (<i>Bachelor</i> szakdolgozat) 2 (1)</p>
--	--

<p>Haladó tanulmányok 88 ECTS (44 helyi) kredit</p> <p>A minőségi elemzés módszerei (Study unit 11) 6 (3)</p> <p>Statisztikai multivariancia analízis (Study unit 12) 6 (3)</p> <p>Speciális társadalomkutatási kurzus (13) 2-6 (1-3) (voluntary)</p> <p>Kutatási szeminárium I. (Study unit 14A) 4 (2)</p> <p>Kutatási szeminárium II. (Study unit 14B) 4 (2)</p> <p>A szociálpolitika kutatási területei (Study unit 15) 8 (4)</p> <p>Előzetes esszé (Study unit 16) 4 (2)</p> <p><i>Life Politics</i> II (Study unit 17) 8 (4)</p> <p>Gondolkodási modellek a szociálpolitikában (Study unit 18) 8 (4)</p> <p><i>Master</i> szakdolgozat (Study unit 19) 40 (20)</p> <p>Szakmai gyakorlat (önkéntes) 4-6 (2-3)</p>	<p>Haladó tanulmányok 88 ECTS (44 helyi) kredit</p> <p>A minőségi elemzés módszerei (S12) 6 (3)</p> <p>Statisztikai multivariancia analízis (Study unit S13) 6 (3)</p> <p>Kutatási szeminárium I. (Study unit S14A) 4 (2)</p> <p>Kutatási szeminárium II. (Study unit S14B) 4 (2)</p> <p>Speciális társadalomkutatási kurzus (Study unit S15) 2-6 (1-3)</p> <p>Előzetes esszé (Study unit S16) 4 (2)</p> <p>Jelenkori kutatás a szociális munkában (Study unit S17) 8 (4)</p> <p>Study unit (Study unit S18) 8 (4)</p> <p><i>Life Politics</i> II or Gondolkodási modellek a szociálpolitikában (Study unit S19) 8 (4)</p> <p>Elméleti és szakmai tradíciók a szociális munkában (Study unit S20) 6 (3)</p> <p><i>Master</i> szakdolgozat (Study unit S21) 40 (20)</p> <p>Szakmai gyakorlat (önkéntes) 4-6 (2-3)</p>
--	---

<p>Szociális munka mint választott kiegészítő tanulmány</p> <p>A-blokk 30 ECTS (15 helyi) kredit</p> <p>Bevezetés a szociális munkába (Study unit S1) 8 (4)</p> <p>Bevezetés a szociálpolitikába (Study unit S2) 8 (4)</p> <p>Bevezetés a finn társadalomba és a szociális munkába (Study unit S3) 14 (7)</p> <p>B-blokk (A+B) 56 ECTS (28 helyi) kredit</p> <p>Study Unit S5 (a hallgatók választják) 10 (5)</p> <p>A szociálpolitika alapkérdései vagy szociálpolitikai eszmei irányzatok vagy <i>Life Politics I</i></p> <p>A szociális munka speciális kérdései (Study unit S6) 6 (3)</p> <p>Bevezetés a szociális jóléti szolgáltatásokba és jogalkotásba (Study unit S7) 10 (5)</p> <p>C-blokk (A+B+C) 72 ECTS (36 helyi) kredit</p> <p>A szociális munka elméleti és történelmi gyökerei (Study unit S8) 4 (2)</p> <p>Jelenkori kutatás a szociális munkában (Study unit S17) 8 (4)</p> <p>Szakmai tudás és tapasztalatszerzés a szociális munkában (Study unit S19B) 4 (2)</p>	<p>Szociálpolitika mint választott kiegészítő tanulmány</p> <p>A-blokk 30 ECTS (15 helyi) kredit</p> <p>Bevezetés a szociálpolitikába (Study unit 1) 8 (4)</p> <p>és egy a következőkből (2A-C):</p> <p>Bevezetés a szociális munkába (Study unit 2A) 8 (4)</p> <p>Bevezetés a környezet politikába (Study unit 2B) 8 (4)</p> <p>Bevezetés a „városi” tanulmányokba (Study unit 2C) 8 (4)</p> <p>Bevezetés a finn társadalomba (Study unit 3a.) 6 (3)</p> <p>Szociálpolitikai kutatás (Study unit 3b.) 8 (4)</p> <p>B-blokk (A+B) 60 ECTS (30 helyi) kredit</p> <p>A szociálpolitika alapkérdései (Study unit 4) 10 (5)</p> <p>Szociálpolitikai eszmei irányzatok (Study unit 6) 10 (5)</p> <p><i>Life Politics I</i> (Study unit 7) 10 (5)</p> <p>C-blokk (A+B+C) 76 ECTS (38 helyi) kredit</p> <p>A társadalomkutatás empirikus módszerei (Study unit 8) 8 (4) (faculty exam)</p> <p>Specializációs területek (Study unit 9 a-f) 8 (4)</p>
--	--

University of Helsinki

Forrás

Statistics Finland: Education in Finland Statistics and Indicators honlapja
<http://www.stat.fi/tk/he/edufinland/index.html>

A Finn Oktatási Minisztérium honlapja <http://www.minedu.fi/minedu.html>

A Finn *Ammattikorkeakoulut*-ok honlapjai. (Címeket lásd fentebb)

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Franciaország

Felsőfokú képzési rendszer

A francia felsőoktatási struktúra leginkább a kétszintű kétkörös modellel írható le. A rendszer azonban a különböző intézménytípusok nagy számával és azok egyedi felvételi előírásaival, valamint a megszerezhető végzettségek sokféleségével jellemezhető a legjobban. A felsőoktatási intézmények egyik meghatározó intézménytípusa az állami egyetem, melyekben a képzési programok széles skáláján egyaránt megtaláljuk az alap és a gyakorlati képzést. Az egyetemi szektorban 90 egyetemet találunk 800 képzési és kutatási egységgel, amelyek számtalan más-fajta felsőoktatási intézményt olvaszthatnak magukba. Az egyetemeken általában nincs felvételi vizsga. Mindenkit felvesznek, aki rendelkezik középiskolai érettségivel. A képzések körökre oszlanak, amelyek mind különféle fokozatokkal végződnek. Az első kör általános ismereteket nyújt, felkészíti a hallgatókat a második körre vagy valamilyen integrált szakmai programra. Az időtartama két esztendő és *DEUG (Diplôme d'études Universitaires Générales)* fokozatot ad. A jog és a közgazdaság kivételével a képzést modulokra bontva tartják, így a megítélt kreditek segítségével a programok közötti váltás sokkal egyszerűbb. Minden szakon kötelező egy idegen nyelv tanulása is. Az orvosképzés területén az első év végi eredmények alapján szelektálják a hallgatókat. A második évre felvehető hallgatói létszámot az oktatási és az egészségügyi tárca rendeletben határozza meg. A második kör kettőtől három évig tart ez már a speciális szakmai ismeretek átadását célozza meg. Számos formája létezik, mint pl.:

- Alap, professzionális és/vagy speciális képzés, amin *Licence (DEUG + egy év)* és a *Maîtrise (Licence + egy év)* fokozat szerezhető.
- Professzionális képzés, ami tudományos vagy műszaki *Maîtrise* fokozatot (*DEUG* + két év) nyújt.
- Három éves mérnök végzettséget adó kurzus (*Maîtrise* + egy év vagy *DEUG* + három év)
- *Instituts Universitaires Professionalisés (IUP)* kurzusok, ahová felsőoktatási intézményben befejezett első éves tanulmányokkal (*DEUG* első évének befejezése után vagy a *Grandes Écoles* felkészítő évének teljesítésével) lehet jelentkezni, és a három év tanulás után a *Maîtrise* fokozatot lehet megszerezni.

A képzések harmadik körét jelentő posztgraduális képzéseknek két ága is van. Az egyik egy éves kötelező ipari vagy üzleti gyakorlatot is magába foglaló program, amelyik a *Diplôme d'études Supérieures Spécialisées (DESS)* fokozatot adja. A másik az első év végén kapják a *Diplôme d'études Approfondies (DEA)* fokozatot, ami egyben a hallgató felkészültségét is jelenti a további három-négy évig tartó doktori programon való részvételre.

A nem egyetemi vagy más típusú felsőoktatási intézményeknek számtalan formája létezik, ezek általában az ágazati minisztérium felügyelete alá tartoznak. A képzések alapvetően két csoportba sorolhatók. A rövid kurzusokon elsősorban az ipar, a szolgáltató és az egészségügyi, szociális szektor számára képeznek szakembereket. Ezekre a képzésekre korlátozott a felvétel. Különösen igaz ez egészségügyi és szociális minisztérium alá tartozó intézményekben (ahol többek között a szociális munkásokat is képzik), mert itt csak igen korlátozott számban vesznek fel hallgatókat. A képzések időtartama e kurzusok esetében kettőtől négy évig terjedhet.

A hosszú kurzusú képzéseket nyújtó intézmények között egyaránt megtaláljuk az állami és a magán iskolákat, melyek létrejöttét még egy 1875-ös jogszabály tette lehetővé. Ennek eredményeként mára meglehetősen változatos intézményrendszer jött létre, amelyekben igen szigorúak a felvételi előírások, és komoly verseny van az intézményekbe való bejutásért. Sok helyen az intézménybe való bejutást két éves felkészítő kurzuson való részvételt követő vizsga teszi lehetővé.

A tanév október elsején kezdődik, de a tanítás megkezdésének ideje eltérhet ettől. Némely intézménynél két szemesztert tartanak, amiket általában egy januári és egy júniusi vizsgaidőszak követ. Máshol nem bontják félévekre az évet, és csak egy vizsgaidőszakt tartanak a tanév végén, júniusban.

Franciaországban nincs nemzeti kreditrendszer, de sok intézmény alkalmazza az ECTS-t.

A tandíj mértékét, mely általában 100 és 230 EUR között mozog, jövedelem tesztel állapítják meg, mind a hazai mind a külföldi hallgatók esetében.

Szociális képzések

Franciaországban a szociális képzések elsősorban a *nem egyetemi* szektor speciális szociális képzéseket nyújtó intézményeiben (pl.: *institut de formation, école superieure, centre de formation en travail social*) folynak, melyek szakmai felügyeletét a Szociálisügyi Minisztérium (*Ministere des Affaires sociales*) látja el.

Az **animátor (foglalkoztató)** feladata a kulturális, szociális vagy nevelő jellegű tevékenységek kidolgozása megvalósítása elsősorban különböző intézményekben. A szakma elsajátításához szükséges képesség: a kreativitás, a kommunikációs készség és az emberi kapcsolatteremtő képesség.

A képzés két szakaszból áll: általános képzésből és animációs gyakorlatból. Az általános képzés 5 képzési egységből (800 óra) áll. Ezek az igazgatás - adminisztráció – szervezés, az animáció társadalmi környezete, pedagógia és emberi kapcsolatok, animációs technikák elmélyültebb tudást adó képzési egység, valamint egy 4 hónap időtartamú szakmai gyakorlat.

Az animációs gyakorlat egyrészt egy 12 hónapos gyakorlatból –ami alatt a hallgatónak egy cselekvési tervet kell kidolgoznia – másrészt 200 óra kiegészítő képzésből áll.

A megszerezhető végzettség a *Diplôme d'État relatif aux Fonctions d'Animation (DEFA)*, melyet a Szociálisügyi és az Ifjúsági- és Sportminisztérium együttesen ad ki. Mivel a képzés során sokféle módon értékelik a hallgatókat, az államvizsga csak a szakdolgozat elkészítéséből és megvédéséből áll.

Elhelyezkedésre a városi és községi önkormányzatok által fenntartott gyermek és idősgondozó intézményekben van lehetőség. A legtöbb végzett hallgatót mégis az egyesületi szféra alkalmazza: gyermekotthonok, szociális központok, fiatal munkavállalók otthonai, egyéb szociális intézmények, szabadidőklubok, turistaközpontok. Hosszabb távon az animátorokból szociális központok vagy települési szakszolgálatok igazgatója válhat.

Az **adósságkezelési tanácsadó** segíti –a társadalmi beilleszkedés elősegítése, a kirekesztés elleni fellépés érdekében – az egyéneket, családokat, csoportokat a mindennapi élet problémá-

inak (lakhatás, élelmezés, jövedelmek ésszerű felhasználása) a megoldásában.

Képzés 3 évig tart 2 szakaszban. Az érettségit követően két év után, *Brevet de Technicien Supérieur (BTS)* végzettséget ad, majd a *BTS* után további egy év tanulással a *Diplôme de Conseiller en Économie Sociale Familial* fokozat szerezhető meg, melyet a Köznevelési Minisztérium ad ki. Az állampara vizsga 3 részből áll:

- írásbeli vizsga
- szakdolgozat elkészítése és megvédése
- szakmai gyakorlatról beszámoló készítése és megvédése

A képzési központok saját felvételi vizsgát szerveznek.

Az egy éves diplomás adósságkezelési tanácsadó képzés az alábbiakat foglalja magában:

480 óra elméleti képzés:

- szociológia
- pszichológia és pedagógia
- közgazdaságtan
- szociális munka és intézményei
- családi gazdálkodás
- az adósságkezelési tanácsadó beavatkozásának lehetséges módosatai

360 óra szakmai gyakorlat.

Lehetőség van (noha kevesen élnek vele) a képzést munka mellett elvégezni. Ebben az esetben az elméleti képzés 300 óra, a szakmai gyakorlat 160 óra.

Jelenleg 5000 adósságkezelési tanácsadó áll alkalmazásban. A végzeteknek elhelyezkedési lehetőségeket a települési és megyei önkormányzatok szociális intézményei, családi pótlék pénztáarak, kórházak, állami és magánvállalatok, külvárosi lakótelepi irodák, házigondozással és migránsok segítségével foglalkozó egyesületek, fogyatékosok intézményei, és a fogyasztói egyesületek kínálnak.

A **szociális munkás** (*Assistant de Service Social*) szakma elsajátítására két lehetőség kínálkozik. Az egyik ritkábban alkalmazott szakma elsajátítási út a műszaki egyetemeken két éves alapképzés után megszerzett *Diplôme universitaire de technologie carrières sociale* fokozatot követő egyéves kiegészítő képzésen való részvétel. A leggyakrabban azonban a *nem egyetemi* szektor speciális szociális képzéseket nyújtó intézményeinek három éves kurzusainak elvégzésével válik valaki szociális munkássá. A hallgatók mindkét esetben a *Diplôme d'État d'assistant de service social*, professzionális szociális munkás végzettséget szerezik meg, melyet a szociális minisztérium ad ki. Ezen képzésekre jelentkezőknek felvételi vizsgát kell tenni. A vizsga követelményeket az egyes iskolák maguk határozzák meg. Az írásbeli feladatok hivatottak a jelöltek kifejező és szintézis alkotó képességét felmérni. A szóbeli vizsgák célja, hogy felmérjék a hallgatók szakmai alkalmasságát (odafigyelés másokra, kapcsolatteremtési képesség, kommunikációs képességek, tolerancia). A három éves képzés 1400 elméleti órából és 14 hónapnyi szakmai gyakorlatból áll. Az elméleti oktatás hat képzési egységre oszlik: szociális munka elmélete és gyakorlata, a szociális munka intézményi kerete (jog, szociális

törvények stb.), emberi kapcsolatok (pszichológia, pszichopedagógia), társadalmi környezet (szociológia, antropológia), társadalmi ökonómia (közgazdaságtan, demográfia), egészségügy (egészségügyi alapismeretek, népegészségügy). A végzett hallgatók a klasszikus szociális munkás feladatkörökön túl elhelyezkedhetnek a közigazgatásban, a szociális képzésekben tanárként valamint vállalatok és cégek humánpedagógiai munkaköreiben. Három év szakmai gyakorlat után, munka melletti képzés formájában *Diplôme supérieur an travail social (DSTS)*, vagy egyetemi *licence* illetve *maîtrise* fokozat szerezhető.

A *Diplôme supérieur an travail social (DSTS)* végzettséget szakmai továbbképzés keretében lehet megszerezni. A képzés során a szociálpolitikával, a szociális intervenciók projektek tervezésével és lebonyolításával, a szolgálatok irányításával, a humánerőforrás - gazdálkodással és a kutatómunkával kapcsolatos ismeretek és készségek sajátíthatók el. Mindaz, amire a szociális terület második vonalbeli vezetőinek szüksége van.

A képzés célcsoportját az alább felsorolt diplomával rendelkezők, illetve munkakörökben dolgozók alkotják:

- szociális munkások
- gyógypedagógusok
- kisgyermek nevelők
- adósságkezelési tanácsadók
- animátorok
- gyámügyi hivatalok diplomás dolgozói
- szociális foglalkoztatók szakoktatói
- a Köznevelési Minisztérium, az Ifjúsági és Sportminisztérium, a Rennes - i ENSP által kiadott diplomákkal rendelkező intézmény vagy szakszolgálat vezetői
- gyámügyi hivatalok vezetői
- a büntető területen beilleszkedést segítő tanácsadók

a felsoroltakon kívül mindazok, akik minimum 2 évnyi egyetemi tanulmányokat igazoló diplomákkal rendelkeznek és minimum ötéves szociális szakmai tapasztalatot szereztek.

Minden hallgatónak igazolnia kell minimum 3 éves, szociális területen megszerzett szakmai tapasztalatot.

A képzési központokban felvételi vizsgát kell tenni, amely szóbeli elbeszélgetésből áll.

A képzési központokat a Szociálisügyi valamint a Felsőoktatási Minisztérium akkreditálja. A képzés egy egyetemi szintű felsőoktatási intézmény és egy szociális szakmai képzési központ együttműködésével zajlik.

A képzési idő 700 óra 3 évre elosztva, havonta egy hét csoportfoglalkozás formájában. Adott esetben összesen 225 óra felmentést lehet kérni, a képzés maximum 1 évre felfüggeszthető.

A képzés 3 tengely köré szerveződik:

- menedzsment - projektek kivitelezése (300 óra)
- szociálpolitika és szociális munka (150 óra)
- a szociális beavatkozás megismerése és elemzése, bevezetés a kutatásba (250 óra)

A képzés végén vizsgát kell tenni, mely az alábbiakból áll:

- a „szociálpolitika és szociális munka” tengely ismereteiből disszertáció
- a „menedzsment - projektek kivitelezése” tengely ismereteiből szóbeli vizsga
- kutatás jellegű szakdolgozat (90 - 120 oldal) megírása és megvédése

A végzettek számára elhelyezkedési lehetőségeket kínál minden olyan intézmény, amely szociális munkásokat alkalmaz illetve része a szociális ellátó rendszernek.

Szociális intézményvezető képzés 14 helyen folyik az országban. Hasonlóan a szociális munkáshoz a kurzusok itt is a *nem egyetemi* szektor speciális képzéseket nyújtó intézményeiben történnek. A hallgatók a gyakorló szociális intézményvezetők és középvezetők, közigazgatásban vezető beosztásban dolgozók köréből kerülhetnek ki. Az intézményvezetők kivételével a jelentkezőknek legalább 3-5 év szakterületen eltöltött munkaviszonnyal kell rendelkezniük. (A fent említett munkakörök betöltésének képesítési követelményei szigorúan jogszabályok által meghatározottak.) A jelentkezőknek központilag szervezett felvételin kell részt venniük, ami hat órás írásbeli és fél órás szóbeli részből áll. A sikeres felvételi után a hallgatók maguk dönthetnek arról, melyik intézményben kívánnak tanulni. Négy féle intézménytípusra képeznek igazgatókat (idősek, fogyatékosok, gyermekek és szociálisan rászorultak).

A képzések időtartama 1000 óra három évre elosztva melyből 880 óra elmélet és 120 óra gyakorlat. Az elméleti órák programja három tengely köré szerveződik.

- Az első a szociális munka jogi, adminisztratív és társadalmi-gazdasági keretei.
- A második egy szociális gondozásba vétel vagy beavatkozás projekt megvalósítása.
- A harmadik egy intézmény vagy szolgálat irányításának módszertana és gyakorlata.

A kurzus szakdolgozat elkészítésével és megvédésével és záróvizsgával zárul, melynek sikeres teljesítése esetén a hallgatók a *Certificat d'Aptitude aux Fonctions de Directeur d'Etablissement Social (CAFDES)* végzettséget szerzik meg.

Melléklet I. Képzőhelyek

Intézmény	Város	Internet cím	Képzési forma				
			1	2	3	4	5
INSTEP FORMATION	AIGUILLON		X				
CREPS PACA - Centre Régional d'Education Physique et Sportive Pont de l'Arc -	AIX EN PROVENCE	http://www.mjspaca.jeunesse-sports.gouv.fr/cr013	X				
Université d'Aix-Marseille II – IUT Département Carrières Sociales	AIX EN PROVENCE	http://www.mediterranee.univ-mrs.fr/	X				
Collège Coopératif Provence-Alpes-Méditerranée ,	AIX-EN-PROVENCE					X	
Fédération d'Associations Laïques d'Education Populaire - FALEP	AJACCIO		X				
Ecole d'assistants sociaux Croix rouge française	ALENÇON			X			
Ecole régionale de service social	AMIENS			X			
Université de Picardie Jules Verne	AMIENS					X	
.F.E.P - Leo Lagrange –Formation	AMIENS		X				
Ecole normale sociale de l'Ouest Belle-Beille	ANGERS	http://www.enso.fr/		X			
IFORIS	ANGERS		X		X		
Formation et Démocratie	ARLES		X				
Ecole de service social IRTS	ARRAS			X			
Centre de formation d'EJE	AUBERVILLIERS					X	
Direction Regionale de la Jeunesse et des Sports	BESANCON		X				
Institut régional du travail social	BESANÇON	http://assoc.wanadoo.fr/irts		X		X	
Lycée technique Bremontier	BORDEAUX				X		
Lycée Jacques Coeur	BOURGES				X		

Buc Ressources	BUC	http://perso.wanadoo.fr/.bucress/bucress.html			X	X
Lycée technique Maximilien	CACHAN				X	
Université de Caen – SUFOCEP Esplanade de la Paix	CAEN					X
Institut Régional du Travail Social	CANTELEU		X	X		X X
Centre de formation aux métiers de l'éducation et de l'animation (CEMEA)	CARNON		X			
Ecole pratique de service social	CERGY- PONTOISE	http://www.ipsl.tethys-software.fr/~epss/		X		
Maison Familiale Rurale (MFR)	CHATEAUNEUF/ ISERE				X	
Ecole pratique sociale interrégionale (EPSI)	CLERMONT- FERRAND			X		X
Lycée Technique Sidoine Apollinaire	CLERMONT- FERRAND	http://www.ac-clermont.fr/etabliss/sidoine/entete.htm			X	
Université Paris XII - Faculté des Sciences de l'éducation et Sciences sociales Service d'éducation permanente	CRETEIL					X
Institut régional supérieur du travail éducatif et social	DIJON			X		X
Lycée privé Les Arcades	DIJON				X	
Lycée polyvalent Le Castel Rue Daubenton	DIJON				X	
Ecole de Formation d'Animateurs Sociaux - Littoral (EFAS)	DUNKERQUE	http://www.fupl.asso.fr/efas	X			
CREPS Lorraine - Centre Regional d'Education Physique et Sportive	ESSEY LES NANCY		X			
Institut de recherche et formation à l'action sociale de l'Essonne	EVRY	http://web.avo.fr/irfas		X		
Centre des MFR de Bourgogne	FAUVERNEY				X	
Institut recherche et formation pour les acteurs sociaux	FIRMINY	http://web.avo.fr/irfas		X		

Université Bordeaux III - IUT Michel de Montaigne Département Carrières Sociales	GRADIGNAN	http://www.montaigne.u-bordeaux.fr/	X			
IUT Michel de Montaigne - Bordeaux III	GRADIGNAN		X			
Université Pierre Mendès France - Grenoble II - IEP – GREFOSS	GRENOBLE	http://www.science.p.o.upmf-grenoble.fr/				X
IUT II - Département de carrières sociales - Option assistant social	GRENOBLE	http://iut2.upmf-grenoble.fr/	X	X		X
Lycée public Louise Michel	GRENOBLE				X	
Institut Iser	GRENOBLE				X	
.R.E.F. - F.R.M.J.C.	GRENOBLE		X			
Institut de formation des travailleurs sociaux	HÉROUVILLE-SAINT-CLAIR			X	X	
Ecole d'assistants de service social Croix rouge française	ISLE			X		
INSTEP	JUVISY		X			
IUT Carrières Sociales	LE HAVRE	http://www.univ-lehavre.fr/	X	X		
Université Le Havre - IUT Département Carrières Sociales	LE HAVRE	http://www.univ-lehavre.fr/	X	X		
Institut social Lille-Vauban	LILLE			X		
Université de Charles de Gaulle LILLE III Institut Supérieur de l'Action Social	LILLE		X			
Ecole de formation d'animateurs sociaux de Lille (EFAS)	LILLE	http://www.fupl.asso.fr/efas	X			
INSTEP FORMATION	LILLE		X			
Institut d'économie sociale et familiale (I.E.S.F)	LIMOGES				X	X
Lycée Suzane Valadon	LIMOGES				X	
Institut régional du travail social IRTS	LOOS	http://www.artsnpcd.asso.fr/	X		X	X
Institut Saint Vincent de Paul	LOOS				X	

Institut régional du travail social	LORIENT		X	X		
Ecole service social du sud-est	LYON		X	X		
.R.F.A. - U.F.C.V.	LYON		X			
Collège coopératif Rhône-Alpes	LYON				X	
Ecole d'Infirmières et d'Assistants de Service Sociale (EIASS)	LYON		X			
Ecole d'Infirmières et d'Assistants sociales de la CRF	LYON		X			
A.R.F.A.T.S.E.M.A.	LYON		X			
ADRETS	LYON		X			
Lycée la Martinière Duchère	LYON			X		
CEMEP Formation	LYON	http://www.cemep.asso.fr/		X		
ARAFDES	LYON					X
Institut méditerranéen de formation et recherche en travail social	MARSEILLE	http://www.imf.asso.fr/	X	X		
Institut régional du travail social les Flamants Avenue Georges Braque	MARSEILLE		X			
Institut régional du travail social de Provence Alpes Cote d'Azur (Antenne Sud)	MARSEILLE		X			X
Leo lagrange animation	MARSEILLE		X			
Office Méditerranéen d'information animation loisirs (OMIAL)	MARSEILLE		X			
Institut de la Grande Bastide	MARSEILLE			X		
Institut Supérieur Marseille Cadenelle (ISMIC)	MARSEILLE	http://www.ismcadenelle.edu/		X		
Lycée Marie Curie	MARSEILLE			X		
Institut régional du travail social	MELUN		X			
Institut régional du Travail Social de Lorraine	METZ		X	X	X	X

Institut Régional du Travail Social du Languedoc Roussillon	MONTPELLIER		X	X	
Institut Regional de Formation aux Fonctions de Direction Résidence Edouard	MONTPELLIER				X
Institut régional du travail social de la région Ile de France	MONTRouGE		X	X	
Ecole de service social de la CRF	MOULINS		X		
Institut Supérieur Social	MULHOUSE		X	X	
Institut régional du travail social de Nancy	NANCY	http://www.ifras.asso.fr/	X	X	X
Lycée polyvalent Frédéric Chopin	NANCY	http://www.ac-nancy-metz.fr/pres-etab/chopin		X	
CEMEA Pays de Loire	NANTES		X		
C.R.F.A - U.F.C.V	NANTES		X		
.F.C - F.A.L (Federation des Amicales Laiques)	NANTES		X		
Université de Nantes - Service Formation Continue	NANTES	http://www.univ-nantes.fr/			X
Institut supérieur d'intervention sociale	NEUILLY-SUR-MARNE		X		X
Institut enseignement supérieur de travail social	NICE		X		
Institut Supérieur d'ESF	NICE			X	
C.R.F.A. - U.F.C.V.	NICE		X		
Lycée régional de la Camargue	NIMES			X	
Institut national de formation et d'application (INFA)	NOGENT SUR MARNE		X		
Familles Rurales - Fédération Regionale du centre	ORLEANS		X		
Centre de formation d'assistants de service social - La Salpetrière	PARIS		X		
Ecole de service social du lycée Rabelais	PARIS	http://www.ecoledetravailsocialrabelais.org/	X	X	

Ecole de service social école de la sécurité sociale	PARIS		X	X	
Ecole normale sociale	PARIS		X	X	
Ecole supérieure du travail social	PARIS	http://perso.wanadoo.fr/etsup/	X	X	X
Institut régional du travail social	PARIS		X	X	X
IUT - Département carrières sociales	PARIS	http://www.univ-paris5.fr/	X	X	
Ecole pratique de service social	PARIS	http://www.ipsl.tethys-software.fr/~epss/	X		
Institut privé de la rue Monsieur	PARIS			X	
U.F.C.V - C.N.F.A	PARIS	http://www.ufcv.asso.fr/	X		
Institut du Travail Social	PAU		X	X	
Université Bordeaux IV - IUT Département Carrières Sociales	PERIGUEUX	http://www.montesquieu.u-bordeaux.fr/	X		
Institut régional du travail social	POITIERS		X		
CEMEA Poitou - Charentes	POITIERS		X		
Lycée privé Aliénor d'Aquitaine	POITIERS	http://hebergement.ac-poitiers.fr/l-aa-poitiers/		X	
Lycée polyvalent et hôtelier Hyacinthe Friant	POLIGNY			X	
Lycée Chaptal	QUIMPER	http://www.bretagne.com/supplements/quimper_universite/chaptal.htm		X	
Institut Régional du travail social	REIMS	http://www.irts-ca.asso.fr/	X	X	
Institut régional universitaire de sciences sociales appliquées Université Reims	REIMS		X		
Lycée technique Libergier	REIMS			X	

CEMEA Champagne Ardenne	REIMS		X			
C.R.F.A - U.F.C.V	REIMS		X			
Institut régional du travail social IRTS	RENNES		X	X	X	X
Direction Régionale et Départementale Jeunesse et Sports	RENNES		X			
Université Rennes I - IUT Département Carrières Sociales	RENNES	http://www.univ-rennes1.fr/	X			
Lycée technique privé Jeanne d'Arc	RENNES			X		
Ecole normale sociale de l'Ouest unité pédagogique nantaise	REZÉ	http://www.enso.fr/	X			
Institut formation recherche et anim des métiers éducatifs et sociaux	REZÉ					
Lycée polyvalent Gustave Flaubert	ROUEN	http://www.ac-rouen/lycées/flaubert/accueil.htm		X		
CRFA- UFCV	ROUEN		X			
Université Jean Monnet – Service Formation Continue	SAINT ETIENNE				X	
Lycée Privé Bel Air - Jeanne Bernard	SAINT HERBLAIN			X		
Lycée Marcel Cachin	SAINT OUEN			X		
CPCV Ile-de-France Organisme Protestant de Formation	SAINT PRIX	http://www.cpcvidf.asso.fr/	X			
Ass pour les formations professionnelles éducatives et sociales	SAINT-BRIEUC			X		
Lycée Polyvalent Privé Saint- Michel	SAINT-ETIENNE				X	
Lycée d'Alembert	SAINT-ETIENNE				X	
IFCAAD	SCHILTIGHEIM	http://www.ifcaad.fr/	X		X	
Ecole supérieure en travail éducatif et social	STRASBOURG	http://www.estes.edu/		X		X

CREPS Alsace - Centre Régional d'Education Physique et Sportive	STRASBOURG		X			
Lycée Jean Rostand	STRASBOURG			X		
Institut régional du travail social d'Aquitaine	TALENCE		X X		X X	
CREPS Aquitaine – Centre Régional d'Education Physique et	TALENCE		X			
Lycée Marie Curie	TARBES			X		
Ecole de service social Croix rouge française	TOULON		X			
Ecole assistants de service social centre hospit régional de Toulouse	TOULOUSE		X			
Ecole de service social de la Croix-rouge française	TOULOUSE		X			
Organisme de recherches et de formations en Education et en Animation (ORFEA)	TOULOUSE		X			
Institut régional de formation aux carrières éduc & soc (IRFCES)	TOULOUSE	http://www.irfces.com/	X			
Institut Limayrac	TOULOUSE			X		
Centre régional de formation et perfectionnement aux fonctions de direction (CRFPFD)	TOULOUSE					X
Université Toulouse Mirail - Service de la Formation Continue - Travail Social	TOULOUSE	http://www.univ-tlse2.fr/form-co/travailsocial			X	
Centre Régional de formation CEMEA	TOULOUSE MIRAIL		X			
IUT Carrières sociales	TOURCOING	http://www.univ-lille3.fr/	X			
Lycée polyvalent Sévigné	TOURCOING			X		
Ecole régionale de service social	TOURS		X			
Institut du travail social	TOURS				X X	
Université de Tours - IUT Département Carrières Sociales	TOURS	http://www.univ-tours.fr/	X			

Ecole de Formation d'Animateurs Sociaux - Hainaut (EFAS)	VALENCIENNES	X			
Institut de formation sociale des Yvelines	VERSAILLES	X			
IUP Aménagement, Développement territorial-UFR Lettre-Filière Développement Social et Travail Social	VILLETANEUSE	X			
CREPS Poitou Charentes - Centre Régional d'Education Physique et Sportive	VOUNEUIL SOUS BIARD	X			
CREPS Nord-Pas-de-Calais Centre Regional d' Education Physique et Sportive	WATTIGNIES	X			http://www.creps-wattignies.jeunesse-sports.gouv.fr/

1 Animátor (Diplôme d'État relatif aux Fonctions d'Animation (DEFA))

2 Szociális munkás (*Asistant de Service Social*)

3 Adósságkezelési tanácsadó (*Diplôme de Conseiller en Économie Sociale Familial*)

4 Szociális munka (*Diplôme supérieur an travail social (DSTS)*)

5 Szociális Intézmény vezető (*Certificat d'Aptitude aux Fonctions de Directeur d'Etablissement Social (CAFDES)*)

Forrás

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Organisation Nationale des Formations au Travail Social honlapja <http://www.onfts.com/>

Office National d'Information Sur les Enseignements et les Professions

http://www.onisep.fr/onisep2/accueil/html/accueil_calques.asp

EduFrance <http://www.edufrance.fr/>

Görögország

Felsőfokú képzési rendszer

A görög felsőoktatási rendszer kétszintű két jól elkülönülő intézmény típussal, az egyetemekkel és a nem egyetemi *Technologika Ekpaideftika Idrymata*-kal (*TEI*) (Műszaki oktatási intézmények). Egyetemből 18-at találunk, amely közül néhány több tudományterületen is oktat, míg mások csak egyes területekre specializálódtak. Akad köztük közgazdasági, műszaki, agrár de társadalomtudományi is. Az elmúlt tíz évben a pedagógiai és testnevelési akadémiákat megszüntették és új tanszékeként az egyetemekbe olvasztották. Ezen túlmenően is bővült szinte valamennyi egyetemen kínálata, képzések új tudományterületek való kiterjesztésével. (pl. számítástechnika, pszichológia, agrár, közgazdaság stb.) A képzések nyolc-tíz féléven át tartanak, ami alól csak az orvos képzés jelent kivételt a maga 12 félévével. A hallgatóknak szabadon választott és kötelezően előírt tantárgyakat kell hallgatniuk. Azon hallgatók, akik sikeresen befejezték tanulmányaikat *Ptychio* fokozatot szerezhetnek. Ehhez néhány szakon szakdolgozat elkészítését is előírják. A mérnöki és építész szakokon a végső minősítést *Diploma*-nak hívják. A posztgraduális képzések első szintjét a legalább egy-két éves, kutatást és disszertáció megírását is magában foglaló, program teljesítése után megszerezhető *Metaptychiakon Spoudon Exidikefsis* fokozat jelenti. Ez a végzettség egyben előfeltétele a doktori programokon való részvételnek is. Ezen programokon a hallgatóknak legalább három évig kell tanulniuk, kutatniuk, hogy a disszertáció megírása és nyilvános védeése után megkapják a *Didaktoriko* fokozatot.

A nem egyetemi szektor intézményei a *TEI*-k 1983-ban jöttek létre. Egy jogszabály az addig helyi irányítás alatt álló intézményeket az oktatási és vallásügyi minisztérium irányítása alá vonta. Jelenleg 12 ilyen intézmény működik az országban, amelyek hatféle képzési területet ölelnek fel. (Alkalmazott műszaki tudományok; egészségügy, gondozás; képzőművészet; mezőgazdaság; élelmiszer és élelmezés; közigazgatás.) Ezek közül minden iskola legalább két területen oktat. A képzések az elméleti tudás megszerzésén túl nagy hangsúlyt helyeznek a gyakorlatra, a szakmai jártasság elsajátítására. Az iskolai órák laboratóriumi és terep gyakorlatokkal egészülnek ki. A képzés hét-nyolc szemeszteren át tart, ami tartalmaz egy fél évig tartó gyakorlatot is, amit az iskola felügyelete alatt a releváns munkahelyen kell letölteni. A végzettek a *Ptychio* minősítést szerezhetik meg. A nem egyetemi és egyetemi szektor közötti átjárhatóság a kreditek beszámításával lehetséges ugyan, de meglehetősen korlátozott.

A felsőoktatási intézményekbe 12 év előzetes tanulás után lehet jelentkezni. A középiskolában megszerzett végzettséget igazoló bizonyítvány azonban nem elegendő önmagában a felvételhez. Minden jelentkezőnek márciusig be kell adnia jelentkezési lapját, megjelölve a választott intézményt, majd június második felében egy országos felvételi vizsgát (*Panhellenic examination*) kell tennie. Ez a rendszer várhatóan hamarosan megváltozik az Oktatás 2000 reform program bevezetésével, mely a jelenlegit egy sokkal rugalmasabb felvételi rendszerrel váltja majd fel.

A tanulmányi év két szemeszterre, a télire és a tavaszira oszlik. A téli szeptembertől januárig, míg a tavaszi februártól júliusig tart. A tanítás időtartama kétszer 13 (*TEI*-k esetében 15) hét. A vizsgaidőszak a szemeszterek végén három illetve két hetes. Az egyetemeken van egy harmadik vizsgaidőszak is, amit a szeptemberben, a tanítás megkezdése előtt tartanak.

Görögországban nincs nemzeti kredit rendszer, de sok intézmény alkalmazza az ECTS-t.

A felsőoktatás Görögországban ingyenes. Nem kell tandíjat fizetni sem a hazai, sem az EU országokból érkezett hallgatóknak. (Más országokból érkezetteknek viszont igen!) Emellett ingyenesen biztosítják a tankönyveket is, sőt a rászoruló hallgatók részére ingyenes étkeztetést is biztosítanak.

Szociális képzések

Szociális munkás képzés az ország három *nem egyetemi* intézményében folyik. A képzés ideje három és fél év, amelyből egy szemesztert a hallgatóknak terepgyakorlaton kell eltölteniük. Az oktatás végig kis csoportokban történik egyéni szupervízióval és tutorálással. A képzés fő tantárgyai közé tartoznak, a szociális munka módszertana, pszichológia, szociológia, mentálhigiénia, szociálpolitika, kutatás módszertan, jogi és közigazgatási ismeretek. A hallgatókat a harmadik szemesztertől folyamatosan minden félévben 14 héten keresztül különböző kormányzati, önkormányzati vagy civil intézményekbe helyezik ki gyakorlatra. Ezek a gyakorlatok átlagosan heti két napot vesznek igénybe. A többi időt a hallgatók az iskolában töltik. Csak a hatodik szemesztert követően következik a hosszú gyakorlat, ahol az iskola felügyelete mellett már élesben, mint leendő szociális munkások dolgozhatnak. A terephely választás ekkor már elsősorban a hallgató érdeklődési területétől függ. A kurzus végére el kell készíteni a záró projektet. A megszerezhető végzettség a *Ptychio*. A végzettek előtt számos elhelyezkedési lehetőség nyílik meg, mint pl.: helyi önkormányzatok, rehabilitációs központok, gyermekvédelmi intézmények, kórházak stb.

Melléklet I. Képzőhelyek

TECHNOLOGICAL EDUCATION INSTITUTE (T.E.I.) OF PATRA Department of Social Work

Oktatók száma: 16 főállású, 23 részdíós. Hallgatók száma: 500

http://www.teipat.gr/school_social.htm

TECHNOLOGICAL EDUCATION INSTITUTE (T.E.I.) OF Department of Social Work

Oktatók száma: 8 főállású, 43 részdíós. Hallgatók száma: 345

<http://www.teiher.gr/english.html>

TECHNOLOGICAL EDUCATION INSTITUTE (T.E.I.) OF ATHENS Department of Social Work

Oktatók száma: 25 főállású, 12 részdíós. Hallgatók száma: 600

<http://www.teiath.gr/0en.htm>

Melléklet II. Tantárgyak**ELSŐ ÉV**

Első félév	E	GY	Második félév	E	GY
Közegészségügy I.	2		Közegészségügy II.	2	
Bevezetés a filozófiába	2		Politológia	2	
A közgazdaságtan alapelvei	2		A közgazdaságtan alapelvei II	2	
A jog alapelvei	3		A jog alapelvei II	3	
Pszichológia I.	3		Pszichológia II.	3	
Szociológia I.	3		Szociológia II.	1	
Bevezetés a szociális munkába	1	2	Demográfia alapelvei	2	
Szociális jóléti programok I.	4	4	Szociális munka módszerei	1	2
Tanulmányírás és könyvtárhasználat	6		Szociális jóléti programok II.	4	4
			Idegen nyelv I.	2	1
Összesen	22	6	Összesen	22	7

MÁSODIK ÉV

Első félév	E	GY	Második félév	E	GY
Pszichológia III.	2		Pszichológia IV.	2	
Szociológia III.	2		Szociológia IV.	2	
Szociális munka intézmények szervezete és menedzsmentje I.	2		Szociális munka intézmények szervezete és menedzsmentje II.	2	
Esetmunka I.	3		Esetmunka II.	3	
Csoportmunka I.	3		Csoportmunka II.	3	
Közösségi munka I.	3		Közösségi munka II.	3	
Terepgyakorlat		15	Terepgyakorlat		15
Speciális gyakorlat		1	Pszichiátria és pszichopatológia alapelvei I	2	
Idegen nyelv II.	2	1	Idegen nyelv III.	2	1
Terepgyakorlat szupervíziója		1	Terepgyakorlat szupervíziója		1
Statisztika	3		Társadalomkutatás I.	2	
Diagnosztikai és terápiás eszközök	2				
Összesen	23	17	Összesen	21	17

HARMADI ÉV

Első félév	E	GY	Második félév	E	GY
Esetmunka III.	3		Közösségi munka IV.	3	
Csoportmunka III.	3		Szociális munka családokkal	2	
Közösségi munka III.	3		Szociális munka intézményekben	2	

Terepgyakorlat	15	Terepgyakorlat	15
Pszichiátria és pszichopatológia alapelvei II.	2	Közösségi mentálhigiénia	1
Társadalomkutatás	1	Számítástechnika	2
Szociálpolitika alapelvei	2	Szociális munka szemináriumok	3
Szakmai etika	2	Terepgyakorlat szupervíziója	1
Idegen nyelv IV.			
Terepgyakorlat szupervíziója	1		
Összesen	17	Összesen	13

Technological Education Institute (T.E.I.) Of Patra

Forrás

Technological Education Institute (T.E.I.) of Patra honlapja <http://www.teipat.gr>

Technological Education Institute (T.E.I.) of Athens <http://www.teiath.gr>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Hollandia

Felsőfokú képzési rendszer

A holland felsőoktatási rendszer kétszintű. Az egyetemi oktatás (*Wetenschappelijk Onderwijs, WO*) 13 állami és magán intézményben folyik. Ezek közül három műszaki egy agrár és kilenc általános egyetem. Tulajdonképpen e szektorhoz tartozik az az öt egyházi egyetem is, ahol világi szakokon nem folyik oktatás. (Ezzel szemben teológia fakultás hat nem egyházi egyetemen is van.) Az egyetemi kurzusok leggyakrabban 168 kredit (egy kredit 40 munkaórának felel meg, egy tanulmányi év pedig 42 hétnek) teljesítését írják elő, de egyes szakokon (műszaki, agrár, orvosi, állatorvos stb. szakokon) előfordul, hogy a végzettség megszerzéséhez 210-252 kreditet kell teljesíteni. Ez papíron 4-6 évet vesz igénybe, de a statisztikák szerint az átlagos tanulmányi idő ennél hosszabb. Az első év, amely a választott szakterület háttérét képző tárgyakból épül fel *propedeutisch* vizsgával zárul. Ezen év és vizsga elsődleges célja az orientálás és a szelektálás. Az ezt követő évek egyre specializáltabb ismereteket kínálnak, meghagyva a hallgatók tantárgyválasztási szabadságát. Visszatérően fontos része a kurzusoknak a módszertan, a kutatás, a gyakorlás és meghatározott számú tárgy választása más kapcsolódó területek kurzusaiból. A képzés során a hallgatóknak egy legalább hatvan oldalas szakdolgozatot kell írniuk, ami számot ad kutatási képességeikről. Ha szigorúan vesszük Hollandiában nincsenek végzettségek, csak különböző címek, titulusok. Az iskolát befejező diplomás joga, hogy viselje azt a címet, ami az intézmény fajtájától, tudományterülettől egyaránt függ. A gyakorlatban azonban a cím és a végzettség közötti különbség elhalványul és a két fogalmat felváltva használják. Az egyetemet végzetteket a *Doctoraal* cím illeti meg, ami kiegészül az elvégzett szak nevével. A cím birtokosai jogosultak nevük előtt a *drs.*(*docorandus*), *ir.*(*ingenieur*), *mr.*(*meester*) rövidítéseket használni. Minden egyetem szervez négy éves posztgraduális kutatói programokat, melyek a *Doctorate (Dr.)* cím megszerzésével zárulnak. 1998 óta az egyetemeknek lehetőségük van kétszintű/körös képzéseket szervezni. Ezek első körében a hallgatók három év tanulás után a *Kandidaats* fokozatot érhetik el. Ha folytatják tanulmányaikat további egy-két év múlva, a *Doctoraal* címet szerezhetik meg.

A nem egyetemi szektorba, azaz a *Hoger Beroepsonderwijs*-ba (*HBO*) (felsőfokú szakképzés) 73 *hogescholen* tartozik, amelyek elméleti és gyakorlati képzést egyaránt nyújtanak szorosan kapcsolódva a különböző szakmák terepeihez. Az intézmények durván 30 %-a állami, míg a többi magán. A *HBO* hét képzési területet ölel fel. Ezek az oktatás, mezőgazdaság és környezetgazdálkodás, műszaki ismeretek, egészségügy, közgazdaság, szociális szolgáltatások, művészetek. A képzések négy évig (168 kredit) tartanak. Akár csak az egyetemeken az első év itt is későbbi tanulmányokat megalapozó tárgyak tanulásával telik, és *propedeutisch* vizsgával zárul. A második és harmadik évben a már speciálisabb és magasabb szintű elméleti ismereteket oktatnak. Leginkább a harmadik év a kötelező szakmai gyakorlat letöltésének ideje is. Ennek hossza hat és tíz hónap között szakonként változik. A gyakorlati év után a kurzus az egyéni munka irányába tolódik el és a szakdolgozat vagy záró projekt elkészítésével ér véget. A végzős hallgatók a *getuigschrift hoger beroepsonderwijs* címet kapják, mely az elvégzett szak megnevezésével egészül ki, és nevük előtt használhatják az *ing.* (*ingenieur*) illetve *bacc.* (*baccalaureus*) rövidítést. A felsőoktatásról szóló jogszabály lehetőséget biztosít az itt végzetteknek arra, hogy Phd. fokozatot adó posztgraduális kutatói programokban vegyenek részt. Sok holland intézmény - egyetem és *hogescholen* - adományoz olyan nemzetközi fokozatokat, mint például a *Master*-t. 1996 óta a Holland Akkreditációs Tanács érvényesítette a *hogescholen*-ek ilyen programjait. Sok intézmény Nagy Britanniában elismert *Master* illetve *Bachelor* fokozatot is nyújtja az egyetem, illetve *hogescholen* elvégzése után. Az Oktatási

Minisztérium tervei között is szerepel ennek a nemzetközileg elfogadottabb és rugalmasabb kétszintű/körös végzettségi rendszernek (*Bachelor/Master*) a bevezetése.

A felsőoktatási intézményekbe 12-13 év tanulás után lehet jelentkezni. Az Oktatási Minisztérium a munkaerő piac és a jelentkezők számának függvényében minden évben meghatározza, melyek azok a szakok, ahol felvételi keretszámokat kell megállapítani. (Az orvosi szakok szinte minden évben ezek közé tartoznak.)

A tanulmányi év szeptember első hetében kezdődik, és az alábbi két modell szerint szerveződik. Az egyik a két szemeszteres, ahol az első szemeszter december végén ér véget a második januártól júliusig tart. A vizsgaidőszakokat a szemeszterek végén tartják. A másik modellben a tanév öt blokkra vagy modulra oszlik. Ebből kettő karácsony előtt, kettő karácsony után van. Minden egyes blokkot/modult vizsgák zárnak.

A Hollandiában alkalmazott nemzeti kreditrendszer kompatibilis az ECTS-sel.

A fizetendő tandíj mértékét –ami átlagosan 1200 EUR körül van –, a hazai és EU országbeli hallgatók esetében jövedelmi viszonyuk vizsgálatával állapítják meg. A többi külföldi hallgató által fizetendő tandíj mértékéről az intézmények szabadon dönthetnek.

Szociális képzések

A holland szociális segítő szakmákhoz *HBO* kurzusain lehet a szükséges végzettséget megszerezni. A képzések alapja a szociális munka, amelynek kétféle típusát különböztetik meg. Az egyik a leginkább szociálpedagógiának fordítható *sociaal pedagogische hulpverlening*, míg a másik a hagyományos értelemben vett szociális illetve közösségi munka, ami további két képzési formára, szakterületre bomlik:

- ◆ A *maatschappelijk werk en dienstverlening*-et (szociális munka és szolgáltatás) a nemzetközi összehasonlításokban szociális munkának hívják. Olyan szakemberek képzése folyik itt, akik később főként az egyéni estkezelés eszközeivel igyekeznek segíteni és támogatni az egyéneket, családokat. A képzés fő fókuszpontjában, a kézzelfogható és informatív segítségnyújtás, a kutatás és interjúkészítés, a pszichoszociális segítségnyújtás, az egyéni motivációerősítés, képességének illetve a segítség és szolgáltatások szervezésének, koordinálásának elsajátítása áll. A tíz hónapos szakmai gyakorlat célja is –melyet az iskola és a munkahely szupervíziója alatt töltenek el hallgatók – a szakmai jártasság fejlesztése. A képzés első éve itt is akár a többi szakon egy alapozó évvel kezdődik, ahol a tananyag sokszor közös más szociális képzésekével. Az első év órái között megtaláljuk a szociális munka elméletét, közgazdaságtant, szociális orientációt. A fő rész, az elkövetkező három év tantárgyai között kapnak helyet azok, amelyek eme segítő szakmához nélkülözhetetlenek. (Pl.: jog, etika, pszichológia, szociális munka idősekkel, fiatalokkal, interkulturális segítségnyújtás stb.) A végzettség megszerzéséhez a hallgatóknak záró projektet kell elkészíteniük.
- ◆ A *culturele en maatschappelijke vorming*-nak (kulturális szociális munka) nincs igazán külföldi megfelelője. Ezen munka valamennyi formájának közös nevezője, hogy kezdeményezi és támogatja azt a tanulási folyamatot, amely lehetővé teszi az egyének számára, hogy kulturális és társadalmi helyzetüket önállóan meghatározzák meg. A képzések a közösségi szociális munkára készítik fel e hallgatókat. Megtanítják, miként válhat a társadalmi öntudat előnnyé, és miként lehet az embereket megtanítani önmagukat megvédeni,

életüket saját kezükbe adni. A képzés itt is két részre oszlik. Az alapozó első év után a módszertan (kapcsolatteremtés, tervezés és szervezés, tanácsadás, menedzsment, politika és fejlesztés) és az alkalmazott társadalom tudományok mellett, fontos szerepet kapnak a segítéshez nélkülözhetetlen ismereteket nyújtó tárgyak is (jog, pszichológia, nevelés elmélet, kulturális nézetek stb.). A nagy szakmai gyakorlatra általában a harmadik évben kerül sor. A választható terephelyek meglehetősen széles területet ölelnek fel (helyi közösségi munka, rekreációs tevékenység intézményekben, egészség gondozás, vagy akár múzeumi idegenvezetői munka). A tanulmányok itt is egy zárprojekt elkészítésével zárulnak.

A *sociaal pedagogische hulpverlening*, vagyis a szociálpedagógiai szakokon képzett szakemberek kliensei közé elsősorban a fejlődési, nevelési problémákkal és a társadalmi működési zavarokkal küzdő egyének és ritkábban csoportok tartoznak, mint például fogyatékos gyerekek, fiatalok, bűnözők, deviáns csoportok. A képzések, melyeknek a gyakorlat fontos részét képezi, négy évesek. Az első év itt is bevezető év, ahol a hallgatók áttekintést kapnak a szociálpedagógusi munka széles alapjairól. A következő évek egyre specializálódóbb tananyagában helyet kapnak a fiatalokkal, idősekkel, szenvedélybetegekkel végzendő szociális munka moduljai is. Az utolsó év követelményei közé tartozik, a szakdolgozatnak az elkészítése.

Melléklet I. Képzőhelyek

maatschappelijk werk en dienstverlening (Social Work and Service)

Christelijke Hogeschool Ede	http://www.che.nl/
Christelijke Hogeschool Windesheim	http://www.windesheim.nl/
Fontys Hogeschool Eindhoven	http://www.fontys.nl/
Fontys Hogeschool Katholieke Leergangen Tilburg	http://www.fontys.nl/
Gereformeerde Hogeschool voor Beroepsonderwijs	
Haagse Hogeschool	Haagse Hogeschool
Hanzehogeschool, Hogeschool van Groningen	http://www.hanze.nl/
Hogeschool Brabant	http://www.hsbrabant.nl/
Hogeschool De Horst, opleiding voor sociale beroepen	http://www.dehorst.nl/
Hogeschool Enschede	http://www.hen.nl/
Hogeschool Haarlem	http://www.hshaarlem.nl/
Hogeschool Leiden	http://www.hsleiden.nl/
Hogeschool Limburg	http://www.hsl.nl/
Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Rotterdam

Hogeschool 's-Hertogenbosch	http://www.hsbos.nl/
Hogeschool van Amsterdam	http://www.hva.nl/
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	http://www.han.nl/
Hogeschool van Utrecht	http://www.hvu.nl/
Ichthus Hogeschool	http://www.ichthus-rdam.nl/
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	http://www.nhl.nl/

sociaal pedagogische hulpverlening (Social Pedagogical Work)

Christelijke Hogeschool Ede	http://www.che.nl/
Christelijke Hogeschool Noord-Nederland	http://www.chn.nl/
Christelijke Hogeschool Windesheim	http://www.windesheim.nl/
Fontys Hogeschool Eindhoven	http://www.fontys.nl/
Gereformeerde Hogeschool voor Beroepsonderwijs	
Haagse Hogeschool	Haagse Hogeschool
Hanzehogeschool, Hogeschool van Groningen	http://www.hanze.nl/
Hogeschool Brabant	http://www.hsbrabant.nl/
Hogeschool De Horst, opleiding voor sociale beroepen	http://www.dehorst.nl/
Hogeschool Enschede	http://www.hen.nl/
Hogeschool Haarlem	http://www.hshaarlem.nl/
Hogeschool Leiden	http://www.hsleiden.nl/
Hogeschool Limburg	http://www.hsl.nl/
Hogeschool Maastricht	http://www.hsmaastricht.nl/
Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Rotterdam
Hogeschool van Amsterdam	http://www.hva.nl/
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	http://www.han.nl/
Hogeschool van Utrecht	http://www.hvu.nl/
Ichthus Hogeschool	http://www.ichthus-rdam.nl/

creatieve therapie (Creative Therapy)

Christelijke Hogeschool Noord-Nederland	http://www.chn.nl/
Hogeschool Limburg	http://www.hsl.nl/
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	http://www.han.nl/
Hogeschool van Utrecht	http://www.hvu.nl/

culturele en maatschappelijke vorming (Cultural Social Work)

Christelijke Hogeschool Windesheim	http://www.windesheim.nl/
Fontys Hogeschool Eindhoven	http://www.fontys.nl/
Haagse Hogeschool	Haagse Hogeschool
Hogeschool Brabant	http://www.hsbrabant.nl/
Hogeschool De Horst, opleiding voor sociale beroepen	http://www.dehorst.nl/
Hogeschool Leiden	http://www.hsleiden.nl/
Hogeschool Limburg	http://www.hsl.nl/
Hogeschool Rotterdam	Hogeschool Rotterdam
Hogeschool 's-Hertogenbosch	http://www.hsbos.nl/
Hogeschool van Amsterdam	http://www.hva.nl/
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	http://www.han.nl/
Hogeschool van Utrecht	http://www.hvu.nl/
Ichthus Hogeschool	http://www.ichthus-rdam.nl/
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	http://www.nhl.nl/

sociaal
juridische dienstverlening

Hanzehogeschool, Hogeschool van Groningen	http://www.hanze.nl/
Hogeschool Leiden	http://www.hsleiden.nl/
Hogeschool Limburg	http://www.hsl.nl/
Hogeschool van Amsterdam	http://www.hva.nl/
Hogeschool van Utrecht	http://www.hvu.nl/
Ichthus Hogeschool	http://www.ichthus-rdam.nl/

Forrás

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen honlapja <http://www.minocw.nl/>

HBO-raad, de vereniging van hogescholen <http://www.hbo-raad.nl/>

VSNU Association of Universities in the Netherlands honlapja
<http://www.vsnu.nl/servlet/nl.gx.vsnu.client.http.ShowObject>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Írország

Felsőfokú képzési rendszer

Az Ír felsőoktatási rendszer kétszintű. Az egyetemi szektort az országban található öt egyetem képviseli. Ezek az intézmények az alap és a posztgraduális végzettséget nyújtó képzések teljes skáláját kínálják. Nagy hangsúlyt helyeznek a kutatásra, különösen a saját tanári kar és a posztgraduális hallgatók vonatkozásában. A képzések a művészetek, humán és reáltudományok, a kereskedelmi és üzleti szakokon át az orvoslás, építészet, agrártudomány, jog területére terjednek ki. Az első megszerezhető végzettségi szint a *Bachelor* vagy első fokozat, mely a különböző tárgyak és képzési területek alapjainak elsajátítását igazolja. Ezen a kurzusok időtartama a fakultások függvényében változik. A leghosszabb ideig, hat évig az orvosi képzések tartanak. A többi karon ezek ideje három-négy év. A legtöbb esetben a hallgatók az előírt minimális idő alatt szerzik meg ezt a végzettséget, csak kis százalékban fordulnak elő évis-méltók. A következő megszerezhető fokozathoz a *Master*-hez vezető kurzusok hossza egytől három évig terjed. Ezeket a *Bachelor* utáni képzéseket szinte valamennyi szakon meghirdetik. A végzettség megszerzéséhez elengedhetetlen az iskolai munka és a vizsgák sikeres letétele, valamint a kutatás. Az egyetemi képzések harmadik körét a posztgraduális doktori képzések jelentik. Ezeket nem csak a *Master* fokozat után lehet elkezdni, hanem bizonyos esetekben közvetlenül a *Bachelor* fokozat után is. Időtartamuk általában három-négy év. A PhD, D.Litt., D.Sc. fokozat megszerzéséhez disszertációt kell írni.

A *nem egyetemi* intézmények a különféle végzettségek, diplomák, bizonyítványok széles skáláját nyújtó kurzusokat indítanak. A kurzusokat a *National Council of Educational Awards* hagyja jóvá. A megszerezhető végzettségek szempontjából vannak *Sub-degree* és *Degree* kurzusok. Az előbbiek egyik csoportját azok a kétéves képzések képviselik, amelyeken nemzeti bizonyítványt (*National Certificate*) kapnak a végzősök. Ugyanebbe a csoportba tartoznak azok a képzések, ahol három év után vagy a nemzeti bizonyítványt követő egy éves tanulás után a hallgatók nemzeti diplomát (*National Diploma*) kapnak. A *Degree* kurzusokon egyaránt megszerezhető a *Bachelor*, a *Master* valamint a *Doctoral* fokozat. Sok helyen találunk úgy nevezett több lépéses *Bachelor* képzést, amelynek lépcsőfokai a nemzeti bizonyítvány (2 év), nemzeti diploma (+1 év) *Bachelor* fokozat (+1év). A képzéseknek helyt adó intézmények a pedagógiai főiskolák, a regionális szakmai főiskolák, a *Dublin Institute of Technology* és az egyéb intézetek, főiskolák, iskolák.

Írországban nincs általános *felvételi keretszám*, de sok intézmény alkalmazza saját felvételi rendszerét. Ezek közül az egyik legelterjedtebb a felvételi pontrendszer, amivel elsősorban a korlátozott férőhellyel rendelkező orvosi szakokon találkozhatnak a középiskolát végzett diákok. A *nem egyetemi* intézményekbe felvételi beszélgetést, felvételi vizsgát, alkalmassági vizsgát egyaránt alkalmaznak.

A tanév szeptember-október táján kezdődik és május-júniusig tart. A fennmaradó idő az egyéni tanulása és olvasása. A tanév három trimeszterre oszlik, de az utóbbi években számos egyetem tért át a kétszemeszteres tanévre.

Az egyetemi szektorban nincs egységes kredit rendszer. Az ECTS-t sok helyen alkalmazzák. A *nem egyetemi* intézmények képzései a krediteken alapulnak. Ez teszi lehetővé a kurzusok közötti átjárhatóságot.

Az első szintű képzésekre 1996 óta nem kell tandíjat fizetni. Jelenleg csak a posztgraduális kurzusokon szednek tandíjat.

Szociális képzések

Nem egyetemi képzések

E kurzusokon elsősorban a gyakorlati szakemberek képzése történik. A képzett szakembereket összefoglalóan *care worker*-nek nevezik. Feladatuk az emberek „gondozása” otthonukban, nappali gondozási központokban, vagy saját helyi közösségükben. Dolgozhatnak fogyatékkal élő emberekkel vagy szociálisan és érzelmileg depriváltakkal. Feladatuk a kliensek személyiségfejlődésének erősítése, az emberek elfogadása, gondozás, és kontrol iránti szükségleteinek felismertetése. Más szakemberekkel együttműködve részt vehetnek komplex gondozási programokban. Fontos, hogy naprakészen kövessék a szakma fejlődését, mert feladatuk a kiterjed az önkéntesek és a gyakorlaton lévők irányítására is. Az egyik tipikusnak mondható szakma elsajátítási út, képzési forma a regionális szakmai főiskolákon két év tanulás után elérhető *National Certificate in Social Studi (Social Care)* és a további egy év után megszerezhető *National Diploma in Applied Social Studies (Social Care)* végzettségek megszerzése. Némely intézményben lehetőség van a tanulmányok további folytatására is. Ezeken a *Degree* kurzusokon egy-két éves kiegészítő képzéssel *Bachelor of Art Applied Social Studies* fokozat szerezhető meg, de lehetőség van legalább két év további tanulással *Master of Arts Applied Social Studies*, illetve további három év aktív kutatással *Doctor of Philosophy Applied Social Studies* cím megszerzésére is. A képzések sajátossága, e moduláris felépítés mellett, hogy mindegyik végzettségi szinten nagy hangsúlyt helyeznek az iskola által felügyelt gyakorlatra. A kötelező gyakorlatok idejét az iskolák határozzák meg. Ez az első két évben átlagosan 20 hét körül van. A harmadik évben sok helyen hetente két nap gyakorlatot írnak elő. A *degree* kurzusoknál már nem mindenhol írnak elő formális gyakorlatot. Például azokon a helyeken, ahol a képzés részidőben történik, a hallgatók zömmel már amúgy is a szociális területen dolgoznak, így a munkatapasztalatuk pótolja azt. A nemzeti bizonyítvánnyal munkába állók a személyes gondoskodás területén találnak maguknak munkahelyet, míg a diplomával rendelkezők a kissé kvalifikáltabb szociális és gyermekvédelmi munkahelyekre pályázhatnak. A *Bachelor* és az e feletti fokozattal rendelkezők a szociális ágazat magas beosztású munkahelyein vagy az oktatás, kutatás területén helyezkedhetnek el.

Egyetemi képzés

Írország három egyetemén folyik szociális képzés. Ahhoz, hogy valaki a *National Social Work Qualifications Board* által elismert professzionális egyetemi szociális munkás végzettséget megszerezze, két út kínálkozik. Az egyik egy kétszintű képzés. A hallgatóknak az első körben egy három éves képzésen meg kell szereznie a *Bachelor in Social Science* fokozatot. Erre épülnek rá azok az ír szóhasználatban posztgraduális, de tulajdonképpen a szakképzettség megszerzésére irányuló két éves kurzusok, amelyek a *Master of Social Work/ Social Science (Social Work)* illetve a *Higher Diploma in Social Work Studies/ Applied Social Studies* fokozat megszerzésével érnek véget. Az iskola által felügyelt gyakorlat itt is fontos részét jelenti a képzésnek. A két különböző gyakorlólhelyen eltöltendő kétszer 15 hetes gyakorlati blokk a kurzus ötven százalékát teszi ki. Ennek ellenére ezek a végzettségek inkább tudományos kutatómunkára predesztinálják a birtokosaikat. A magasan kvalifikált szociális munkássá válás másik egyetemi útja, a speciális négy éves *Bachelor in Social Studies (with*

Honours) illetve a *Bachelor of Social Work (with European pathway)* fokozat adó kurzusok elvégzése. A szakmai gyakorlat a képzés mindegyik évében jelen van. (pl.: az első két évben, nyári szünetben folytatandó gyakorlatként, míg a második két évben, az első szemeszterekben. Szociálpolitikusokat két helyen képeznek. Az egyik képzés egy négy éves. *Bachelor in Arts in Sociology and Social Policy* fokozatot adó, míg a másik az általános *Bachelor in Social Science* végzettségre épülő egy éves képzés, mely *Higher Diploma in Social Policy* fokozat megszerzésével zárul. A két említett végzettségen kívül a szociális képzések sorába tartoznak a *Batchelor* és a *Master* fokozatú nyújtó ifjúsági és közösségi munka szakok, amelyek Angliában elismert szakirányban adnak végzettséget. Ezen túl, több egy-két éves posztgraduálisnak nevezett *Master* illetve *Postgraduate Diploma* fokozatú, zömében nem nappali képzés létezik, mint pl. szociális munka kutatása, gyermekvédelem, drog és alkohol politika stb.

Melléklet I. Képzőhelyek

Nem egyetemi szektor

Képzőhely	Internet cím	Végzettség
Athlone Institute of Technology	http://www.ait.ie/	National Certificate in Applied Social Studies in Social Care National Diploma in Applied Social Studies in Social Care
Carlow College	http://www.carlowcollege.ie/socialstudies.html	National Certificate in Applied Social Studies in Social Care National Diploma in Applied Social Studies in Social
Cork Institute of Technology	http://www.cit.ie/welcome1.htm	National Certificate in Applied Social Studies in Social Care National Diploma in Applied Social Studies in Social Bachelor of Art Applied Social Studies Master of Arts Applied Social Studies Doctor of Philosophy Applied Social Studies

Institute of Technology, Sligo http://www.itsligo.ie/	National Certificate in Applied Social Studies in Social Care National Diploma in Applied Social Studies in Social Bachelor of Art Applied Social Studies
Waterford Institute of Technology http://www.wit.ie/	National Diploma in Applied Social Studies in Social Bachelor of Art Applied Social Studies

Egyetemek

Képzőhely	Kurzusok
University College Cork Department of Applied Social Studies http://www.ucc.ie/acad/socstud.html	Bachelor in Social Work with European Pathway 4 év
	Bachelor Social Science 3 év
	Bachelor Social Science (Youth & Community Work) 3 év
	Master of Social Work 2 év
	Master of Science (Youth & Community Work)
	Higher Diploma in Social Policy
	MA (Social Services Administration)
	Master of Social Science / Higher Diploma in Youth and Community Work 2 év
Trinity College Dublin Department of Social Studies http://www.tcd.ie/Social_Studies	Bachelor in Social Studies 4 év
	Bachelor in Arts in Sociology And Social Policy 4 év
	Postgraduate Diploma in Child Protection And Welfare 1 év
	Master of Social Science in Child Protection And Welfare 1 év

	Master of Social Science in Drug And Alcohol Policy	2 év
	Master of Philosophy in Social Work Research	2 év
University College Dublin Department of Social Policy And Social Work http://www.ucd.ie/%7Esocpolsw/	Bachelor Social Science	3 év
	Masters of Social Science (Social Work)	2 év
	Higher Diploma in Applied Social Studies	2 év

Melléklet II. Tantárgyak

Egyetemi négy éves *Bachelor* szociális munkás képzés szerkezete és tartalma

A kurzus felépítése piramisszerű, az első év általánosabb társadalomtudományi tárgyai után a képzés fokozatosan a szociális munka irányába csúcsosodik ki.

Első év:

Bevezetés a: szociális munkába, pszichológiába, szociálpolitikába, szociológiába, gazdaságpolitikába, politológiába. A választható tárgyak között a számítástechnika és az idegen nyelv (német, francia) szerepel.

Második év:

Szociális munka elmélete és gyakorlata, jogi ismeretek, szociálpolitika, pszichológia, társadalomkutatás és egy választható tárgy a szociológia, politológia, közgazdaságtan, idegen nyelv területéről.

Harmadik év:

Szociális munka gyakorlat, család és gyermekvédelem, szociálpolitika, pszichológia és szociológia.

Negyedik év:

Szociális munka gyakorlat, mentálhigiéné, csoportmunka, szociális munka perspektívái, szociális rendszerek, gyermekvédelem, egyenlőség problémája.

Szakmai gyakorlat

Mind a négy év során a hallgatóknak szakmai gyakorlaton kell részt venniük különböző szociális intézményekben tapasztalt szakemberek felügyelete alatt. Ezek a gyakorlatok elősegítik a szakmai tapasztalatszerzést, és lehetőséget biztosítanak a megszerzett tudás fejlesztésére és alkalmazására. Az első két évben a gyakorlat a nyári szünetben van, míg az utolsó két évben a tanév során a curriculum részét képezi.

Egyetemi négy éves *Bachelor* szociálpolitika kurzus felépítése és tartalma

A képzés első két éve általánosabb társadalomtudományi ismereteket ad, míg a második két év egyre inkább a szociálpolitikára és szociológiára fókuszál.

Első év:

Bevezetés a: gazdaságpolitikába, szociológiába, politológiába, statisztikába, szociálpolitikába. A választható tárgyak között a számítástechnika és az idegen nyelv (német, francia) szerepel.

Második év:

Szociálpolitika, társadalomkutatás, ír gazdaságpolitika, európai társadalmak és politikák, és egy választható kurzus.

Harmad év:

Két vagy három szociálpolitikai tárgy: a jövedelemelosztás, család és gyermekvédelmi politika valamint a bűnözés és szociálpolitika összefüggéseinek témaköréből. Ezen túlmenően szociológiai és közgazdasági tárgyú órák választása: a kevésbé fejlett országok gazdasága, minőségi társadalomkutatás, *Gender*, adatfeldolgozás/elemzés.

Negyedik év:

Két szociálpolitikai tárgy: a jóléti állam, mentálhigiénia és függőségek, fogyatékoság témaköréből. Két szociológiai kurzus a választása, például a napjaink társadalmi, feminista társadalomkutatás, agrár és vidéki társadalom, egészségügy közül. Ebben az évben kell a szakdolgozatot is elkészíteni.

Trinity College Dublin

Forrás

CareerNet <http://www.iol.ie/careernet/>

Central Applications Office honlapja <http://www.cao.ie/>

National Council for Vocational Awards honlapja <http://www.ncva.ie/default.htm>

National Social Work Qualifications Board <http://www.nswqb.ie/index.html>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Luxemburg

Felsőfokú képzési rendszer

A luxemburgi felsőoktatási rendszer kétszintű a sajátossággal, hogy míg a *nem egyetemi* szektort hat intézmény képviseli, klasszikus értelemben vett egyetemet nem találunk. Az egyetlen egyetemi intézményben a *Centre Universitaire de Luxembourg*-ban a képzés csak az első évre korlátozódik. A többféle tudományterületre (pl.: jog, orvostudomány, művészetek, humán tudományok stb.) meghirdetett egyéves kurzusok elvégzése után megszerzett bizonyítvány csak arra jogosítja fel tulajdonosát, hogy tanulmányait egy külföldi egyetemen folytassa. Ausztriával, Belgiummal, Franciaországgal, Nagy-Britanniával, Németországgal, megkötött megállapodás értelmében az első évet befejező hallgatók ezen országokban az egyetem második évére iratkozhatnak be.

A *nem egyetemi* szektor intézményeiben két-három évig tartó képzések különböző szakterületekre terjednek ki, mint például: tanárképzés, műszaki szakemberképzés, kereskedelem stb. Mindegyik szakterületen nagy hangsúlyt helyeznek a szakmai gyakorlatra. Ennek megfelelően a képzési idő jelentős részét a különböző gyakorlóhelyeken eltöltött tapasztalatszerzés teszi ki. A képzések általában írásbeli és szóbeli záróvizsgákkal végződnek, mely után a hallgatók *Diplôme* illetve *Certificates* végzettséget szereznek.

Luxemburgban nincsen *felvételi keretszám*. A középiskolai bizonyítvány a felvétel alapfeltétele. A pedagógiai és szociális képzőhelyeken ezenkívül elvárják, hogy a jelentkezők a három hivatalos nyelvet (német, francia, luxemburgi) is beszéljék.

A két szemeszterre oszló tanév október elején kezdődik és július közepéig tart.

A felsőoktatási képzőhelyeken nincsen tandíj.

Szociális képzések

Az ország egyetlen felsőfokú szociális képzőhelye az *institut d'Etudes Educatives et Sociales*. Az itt folyó három éves képzés leginkább a szociálpedagógus képzésekhez hasonlít. Az első két évben az elsajátítandó tantárgyak között megtaláljuk a speciális- és szociálpedagógiát, pszichológiát, szociológiát, gerantológiát, biológiát, jogot, egészségügyi ismereteket, szociális munkát és szociális tudományok módszertanát. Ebben a két évben félévente 27, illetve 52 óra szociális munka és szociálpedagógia terepgyakorlatot is teljesíteni kell. A harmadik évben hallgatóknak két specializációs területet kell választaniuk az idősgondozás, gyógypedagógia, egészség nevelés, szociális munka fogyatékosokkal, intézeti nevelés területei közül. A 9 hetes szakmai gyakorlatukat is a választott területek egyikén kell eltöltenie. A záró vizsga magában foglalja az elméleti ismeretek és a szakmai gyakorlat elsajátításának felmérését. A hallgatóknak a vizsgán túl szakdolgozatot is kell készíteniük. A tanulmányaikat sikeresen befejezők *Diplôme d'éducateur* végzettséget szerezhetnek.

Melléklet I. Képzőhelyek

l'Institut d'Etudes Educatives et Sociales (IEES) <http://www.restena.lu/iees/>

Forrás

l'Institut d'Etudes Educatives et Sociales (IEES) honlapja: <http://www.restena.lu/iees/>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Nagy-Britannia

Felsőfokú képzési rendszer

Összesen 600 intézményben folyik Angliában felsőfokú képzés, de ezek 90 %-a a 88 állami alapítású és egy magánegyetemen valamint a 80 nagyobb *colleg*-ban történik. A felsőoktatási rendszer a valamikori felsőfokú szakképzést nyújtó *polytechnic*-ok 1992-es egyetemi rendszerbe integrálásával egyszintűvé vált. Három intézménytípus az egyetemek, a *college*-ok és az „intézmények” egyaránt teljes egyetemi státusszal rendelkeznek, beleértve az általuk adható végzettségeket is. Nincsen központi, vagy hivatalos előírás a kurzusok időtartamára ezért mind a szakkifejezésekben, mind a képesítés struktúrájában eltérések lehetnek a különböző egyetemek között. Ezen túlmenően eltérhetnek a különböző országrészek (Anglia, Skócia, Wales, és Észak-Írország) intézményeiben alkalmazott rendszerek között is.

Alapvetően a megszerezhető végzettséget három különböző típusba sorolhatjuk:

- ◆ *Undergraduate sub-degree*
Ide tartoznak a két-három éves nem nappali részképzések, amelyek *National Certificate* illetve *Higher National Certificate* végzettséget adnak, valamint azok a két-három éves nappali képzések, amelyeken *National Diploma* illetve *Higher National Diploma* szerezhető.
- ◆ *Undergraduate degree*
Ezek a képzési programok három-négy év hosszúak (az orvosi szakok esetében öt évek) és *Bachelor* fokozatot adnak. Azt a területet, amelyen a végzettséget elérték egy rövidítéssel jelölik. Tradicionálisan két területet különböztetnek meg. A *BSc*-t (*Bachelor of Science*) alkalmazzák a műszaki-és reál területeken, míg a *BA*-t (*Bachelor of Art*) az összes többi területen. Manapság azonban a rövidítések száma már közel 70-re nőtt. Van azonban kivétel is. Némely egyetem még a műszaki területeken is *BA*-t ad, sőt vannak helyek, ahol a *Bachelor* fokozat posztgraduális végzettséget takar. A kurzusok moduláris felépítésűek és kreditek gyűjtésére alapulnak. Néhány szakterületen, ahol csak *Bachelor* fokozatú képzés létezik lehetőség van arra, hogy a más tárgyból szerezzen a kandidáló *Master* fokozatot.
- ◆ *Postgraduate degree*
A posztgraduális képzések első lépcsőjét a *Master* fokozathoz vezető kurzusok számtalan változata jelenti. Az egy-két éves képzések hagyományosan a *MA* (*Master of Art*) és a *MSc* (*Master of Science*) területekre oszlanak, de akárcsak a *Bachelor* kurzusoknál, ma már itt is több tucat elnevezést használnak az elsajátított tudományág függvényében. A jelentkezéshez feltételül szabott követelmények skálája az adott tárgyban megszerzett első fokozat (*Bachelor*) meglététől akár a posztgraduális diploma (*Bachelor* után megszerzhető posztgraduális végzettség) meglétéig terjedhet. Sok esetben azonban nem szükséges, hogy a *Bachelor* fokozatot ugyanazon területen szerezzék meg a jelentkezők. A doktori programokhoz legalább három évig tartó kutatás szükséges a felsőfokú képzőhelyen (többnyire egyetemen), egyetemi tanár szupervíziója mellett. A *Doctor of Philosophy* (*PhD* vagy *Dphil*) fokozatok megszerzéséhez csak kevés tanórán való részvételre van szükség. Ha a kandidáló jelöltnek nincs kutatói *Master* fokozata, előírhatják egy ilyen megszerzését. Ilyenkor sokszor a *Master* program alatt megkezdett kutatói munka folytatása és kiterjesztése a doktori program.

Bizonyos képzési területeken a felvételinél létezik *felvételi keretszám*. Az intézmények e szakoknál saját maguk állapítják meg ezeket. A felsőfokú intézményekbe jelentkezőknek a sikeres felvételhez az általános és a kurzus követelményeihez kapcsolódó feltételeknek egyaránt meg kell felelni. Az általános követelmények közé a középiskolai tanulmányok befejezését igazoló többféle végzettség (*General Certificate of Education, General Certificate of Secondary Education, European Baccalaurate* stb.) egyikének megléte tartozik. A kurzus követelmények általában arra irányulnak, hogy felmérjék a diák felkészültségét a választott szak magas szintű elsajátításához.

A legtöbb felsőfokú képzőhelyen a tanév három 10 hetes harmadévre oszlik. A tanév kezdete általában október elején, vége június végén van. A vizsgaidőszakokat a terminusok végén tartják.

Csak Skóciában van általános nemzeti kredit rendszer bevezetve, mely a SCOTAS rendszer nevet viseli, és egyszerű kredit átvittet tesz lehetővé az intézmények között. Angliában és Walesben mindeztidáig nincs ilyen rendszer, de az intézmények többsége használ valamilyen kreditrendszert. Az ECTS-t sok helyen alkalmazzák.

A fizetendő tandíj mértéke különbözik a hazai és Európai Unió állampolgárok, valamint más ország polgárai számára. A hazai/EU hallgatók által fizetendő teljes tandíj összege ezer font körül van, ami a szociális helyzet függvényében csökkenhet. Az egyéb külföldi hallgatók tandíjának megállapításában az intézmények saját hatáskörükben dönthetnek.

Szociális képzések

A szociális munkás képzések első szintjét azok a kurzusok jelentik, amelyek az *Undergraduate sub-degree* végzettségek közé tartozó *Diploma in Social Work*-t (*DipSW*) nyújtják. Jelenleg 120 olyan egyetem és *College* található az országban, amely a *Central Council for Education and Training in Social Work (CCETW)* által jóváhagyott *DipSW* képzést folytat. A *DipSW* Az Egyesült Királyságban a szociális munkás szakirányú képzettségnek felel meg, míg Észak-Írországból a feltételeken szabaddalra helyezettéssel foglalkozó pártfogói felügyelői képesítésnek. A nappali képzések időtartama legalább két év, a részüidőseké három-négy év. A kurzusok az iskolai órákon kívül szakmai gyakorlatot is tartalmaznak. A végzett szociális munkásokat változatos munkalehetőségek várják a helyi önkormányzatok szociális intézményeiben és irodáiban, kórházakban, iskolákban, nemzeti és helyi önkéntes központokban, lakóotthonokban és nappali ellátási központokban. Egy felmérés szerint a végzett hallgatók 90%-a talál magának állást, a végzést követő első hat hónapban. A *DipSW* azonban a megszerezhető szociális munkás végzettségek közül csak az első szintet képviseli. A következő lépcsőt jelentő *Bachelor* fokozat eléréséhez két út is vezet. Az egyiket azok az egy-két éves kurzusok jelentik, amelyekre a *DipSW* birtokosai jelentkezhetnek. A másik lehetőség a közvetlen középiskola után megkezdett három-négy éves képzés. Ezen kurzusok száma több százra tehető. A Szociális munka gyűjtőszó alatt indított *Undergraduate sub-degree/degree* kurzusok, száma 2000-ben 502. A kurzusok esetében meglehetősen tágan értelmezik a szociális munka kifejezést. A legtöbb esetben valamilyen speciális elnevezéssel indított kurzusok (pl.: Szociális gondoskodás, Közösségi munka, Gyermekek és családvédelem, Egészség és szociális menedzser, Ifjúsági és közösségi munka stb.) összefoglalóan inkább szociális képzésnek tekinthetjük. A Képzések harmadik szintjét a posztgraduális kurzusok jelentik. Több mint 150 ilyen programot indítanak szerte az országban, mely egy részére csak szakképzett szociális munkások jelentkezhetnek, míg a többire általánosabb szociális alapvégzettséggel, vagy más szakon szerzett *Bachelor* végzettséggel is lehet jelentkezni. A több-

ségében két éves képzések jelentkezési feltételei között sok esetben szerepel a meghatározott idejű munkában eltöltött gyakorlat. A megszerezhető végzettségi fokozat a *Master* illetve *Post Graduate Diploma/PG Diploma in Social Work*.

Melléklet I. Képzőhelyek

Szociális képzések (szociális munka)

Anglia Polytechnic University	http://www.anglia.ac.uk/
University of Wales, Bangor	http://www.bangor.ac.uk/
Barnsley College	http://www.barnsley.ac.uk/studying/HE/HE.htm
Basford Hall College	http://www.ncn.ac.uk/ncnfrontend.html
University of Bath	http://www.bath.ac.uk/
Blackpool and The Flyde College (An Associate College of Lancaster University)	http://www.blackpool.ac.uk/
Bolton Institute of Higher Education	http://www.bolton.ac.uk/
Bournemouth University	http://www.bournemouth.ac.uk/
The University of Bradford	http://www.brad.ac.uk/
Bradford College (An Associate College of The University of Bradford)	http://www.bilk.ac.uk/
University of Brighton	http://www.brighton.ac.uk/
University of Bristol	http://www.bris.ac.uk/
University of the West of England, Bristol	http://www.uwe.ac.uk/
Brunel University	http://www.brunel.ac.uk/home.html
Buckinghamshire Chilterns University College	http://www.bcuc.ac.uk/
Canterbury Christ Church University College	http://www.cant.ac.uk/
University of Wales Institute, Cardiff	http://www.uwic.ac.uk/
Carmarthenshire College	http://www.ccta.ac.uk/
University of Central England in Birmingham	http://www.uce.ac.uk/
University of Central Lancashire	http://www.uclan.ac.uk/
Cheltenham & Gloucester College of Higher Education	http://www.chelt.ac.uk/
Chester (A College of The University of Liverpool)	http://www.chester.ac.uk/
City of Bristol College	http://www.cityofbristol.ac.uk/
Cornwall College With Duchy College	

Coventry University	http://www.coventry.ac.uk/
Crawley College	
Croydon College	http://www.croydon.ac.uk/
De Montfort University	http://www.dmu.ac.uk/
University of Derby	http://www.derby.ac.uk/
Doncaster College	http://www.don.ac.uk/
Dudley College of Technology	http://www.dudleycol.ac.uk/
University of Dundee	http://www.dundee.ac.uk/
The University of Durham	http://www.dur.ac.uk/
University of East London	http://www.uel.ac.uk/
Edge Hill College of Higher Education (A higher education institution accredited by Lancaster Univ.)	http://www.ehche.ac.uk/
The University of Edinburgh	http://www.ed.ac.uk/
University of Glamorgan	http://www.glam.ac.uk/
Glasgow Caledonian University	http://www.gcal.ac.uk/
Gloucestershire College of Arts and Technology	
Goldsmiths College (University of London)	http://www.goldsmiths.ac.uk/
University of Greenwich	http://www.gre.ac.uk/
University of Hertfordshire	http://www.herts.ac.uk/
UHIp	http://www.uhi.ac.uk/
The University of Huddersfield	http://www.hud.ac.uk/
The University of Hull	http://www.hull.ac.uk/
Keele University	http://www.keele.ac.uk/depts/aa/homepage.htm
Kingston University	http://www.kingston.ac.uk/
Lancaster University	http://www.lancs.ac.uk/
Leeds Metropolitan University	http://www.lmu.ac.uk/
University of Lincolnshire and Humberside	http://www.ulh.ac.uk/
Liverpool Community College	
Liverpool Hope	http://www.hope.ac.uk/
Liverpool John Moores University	http://www.livjm.ac.uk/
London Guildhall University	http://www.lgu.ac.uk/
University of Luton	http://www.luton.ac.uk/
The Manchester Metropolitan University	http://www.mmu.ac.uk/
Middlesex University	http://www.mdx.ac.uk/

University College Northampton	http://www.northampton.ac.uk/
University of Wales College, Newport	http://www.newport.ac.uk/
The North East Wales Institute of Higher Education	http://www.newi.ac.uk/
North East Worcestershire College	
Northern College of Education	http://www.norcol.ac.uk/
University of North London	http://www.unl.ac.uk/
North Tyneside College	http://www.ntyneside.ac.uk/
University of Northumbria at Newcastle	http://www.unn.ac.uk/
The Nottingham Trent University	http://www.ntu.ac.uk/
Oxford Brookes University	http://www.brookes.ac.uk/
University of Paisley	http://www.paisley.ac.uk/
University of Plymouth	http://www.plym.ac.uk/
University of Portsmouth	http://www.port.ac.uk/
The University of Reading	http://www.rdg.ac.uk/UG
College of Ripon and York St John (A College of The University of Leeds)	http://www.ucrysj.ac.uk/
The Robert Gordon University	http://www.rgu.ac.uk/
Roehampton Institute London (An Institute of The University of Surrey)	http://www.roehampton.ac.uk/
The University of Salford	http://www.salford.ac.uk/homepage.html
Sheffield Hallam University	http://www.shu.ac.uk/
Sheffield College	http://www.sheffcol.ac.uk/
Shrewsbury College of Arts and Technology	http://www.s-cat.ac.uk/
St Martin's College, Lancaster: Ambleside: Carlisle (an Accredited College of the Univ of Lancs.)	http://www.ucsm.ac.uk/
University of Southampton	http://www.soton.ac.uk/
Somerset College of Arts and Technology	http://www.somerset.ac.uk/
Southampton Institute	http://www.solent.ac.uk/
South Devon College	
South Bank University	http://www.sbu.ac.uk/
Southport College	
St Helens College (An Associate College of Liverpool John Moores University)	http://www.sthelens.mernet.org.uk/
The College of St Mark and St John	http://www.marjon.ac.uk/
Staffordshire University	http://www.staffs.ac.uk/

The University of Stirling	http://www.stir.ac.uk/
Stockport College of Further & Higher Education	http://www.stockport.ac.uk/
The University of Strathclyde	http://www.strath.ac.uk/Campus/prospect/info/index3.htm
Suffolk College (An Accredited College of The University of East Anglia)	http://www.suffolk.ac.uk/
University of Sunderland	http://www.sunderland.ac.uk/
University of Wales Swansea	http://www.swan.ac.uk/
University of Teesside	http://www.tees.ac.uk/
Thames Valley University	http://www.tvu.ac.uk/
University of Ulster	http://www.ulst.ac.uk/
Warrington Collegiate Institute (A College of The University of Manchester)	http://www.warr.ac.uk/unicoll/
Warwickshire College, Royal Leamington Spa and Moreton Morrell	
Westhill College	http://www.westhill.ac.uk/
University of Wolverhampton	http://www.wlv.ac.uk/
University College Worcester	http://www.worc.ac.uk/worcs.html
Worcester College of Technology	http://www.wortech.ac.uk/

Forrás

Universities & Colleges Admissions Service honlapja <http://www.ucas.ac.uk/index.html>

Central Council for Education and Training in Social Work (CCETSW) honlapja
<http://www.ccetsw.org.uk/index2.htm>

Prospects Web <http://www.prospects.csu.ac.uk>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Németország

Felsőfokú képzési rendszer

A német felsőoktatási rendszer is kétszintű, melynek intézményei kevés kivételtől eltekintve a szövetségi köztársaság állami intézményei. Az egyetemi szektorba 105 (1994-es adat) műszaki egyetem, átfogó vagy csak egy-egy speciális területen képzést kínáló egyetem tartozik, melyek felelősek a kutatásért, oktatásért a magasan képzett tudományos fiatal kutatók, tudósok képzéséért. Az ő joguk a doktori fokozat és a *Habilitation* professzori minősítés odaítélése is. Képzési területük a teológiától, a humán tárgyakon, jogon, közgazdaságon, társadalomtudományokon, műszaki- és agrártudományokon keresztül az orvostudományig terjed. Az egyetemi intézmények egy sajátos formáját képviselik azok, amelyek az egyetemi funkciókon túl magában foglalják a *nem egyetemi* intézmények funkcióit is. A képzések négytől hat évig terjednek, amelybe beleértendő a szakdolgozat megírásának féltől egy évig terjedő időtartama is. A végzős hallgatók a *Diplom*, *Magister* vagy *Staatsexamen*-el megszerezhető végzettséget érhetik el, de az 1998-as egyetemi törvény lehetővé teszi, hogy az egyetemek *Bachelor* illetve *Master* fokozatot adó képzési programokat is indítsanak. A *Diplom* jellemzője, hogy megszerzéséhez a választott szakterület főbb tárgyainak szélesebb részére kiterjedő tanulmányok vezetnek. A *Magister* fokozathoz vezető képzések a művészetek területén vannak túlsúlyban. A képzés két, három tárgyra koncentrálódik. Egyes kurzusok *Staatsexamen*-el zárulnak. Ez különösen néhány tradicionális szakma, mint pl. orvoslás, jog, tanárképzés gyógyszerészet területén van így. Ez a vizsga inkább csak formailag tér el a többi végzettség megszerzéséhez szükséges vizsgáktól. Ennek a vizsgának a célja, hogy valamelyest országosan egységesítse a hallgatók tudását, hiszen a tanárképzést a saját jogrenddel bíró tartományok különbözőképpen szabályozták. A vizsga után a hallgatók szakmájuknak megfelelő végzettséget kapnak. (Mint pl.: tanár, bíró). Más országokkal szemben Németországban nincsen speciális doktori képzési program. Ehelyett a kandidálónak, független egyetemi kutatást kell végeznie, egy egyetemi tanár irányítása alatt. Ennek időtartama általában kettő-négy év. Napjainkban a doktori „képzés” egy új formája van elterjedőben. Az egyetemek által alapított *Graduiertenkolleg*-ekben számos egyetemi oktató és doktorandusz dolgozik közösen egy kutatási területen. 1998-ban már 300 ilyen intézményt alapítottak.

A *nem egyetemi* szektort három intézménytípus képviseli. A művészeti képzés a *Kunsthochschule* illetve a *Musikhochschule*-kben folyik. A *Pedagogische Hochschulen*-ek az alsóbb szintű oktatás számára képzik a pedagógusokat. A 70-es évektől ezek az intézmények egyre inkább az egyetemek részévé váltak. Ma már csak két tartományban önálló intézmények. A képzés itt három-négy évig tart és *First Staatsexamen* vizsgával zárul, de egy ezt követő felkészítő gyakorlat után egy újabb vizsgát követően már az egyetemi végzettséggel ekvivalens *Diplom* fokozatot szerezhetnek meg. Miként az egyetemeknek, ezen intézményeknek is joguk van doktori fokozatot adományozni. A 134 *Fachhochschulen* a német felsőoktatás egy jelentős szegmensét jelenti. Ezen intézmények képzéseikben a gyakorlati ismereteket ötvözik a tudományos és módszertaniakkal. Az indított kurzusok között a műszaki, szociális és közgazdaságiak vannak túlsúlyban. A képzés általában négy évig tart, ami magában foglal egy-két gyakorlati félévet és a szakdolgozat megírásához szükséges, háromtól hat hónapig terjedő időszakot is. A megszerezhető végzettség a *Diplom (FH)*, amely lehetőséget biztosít arra, hogy egy kiegészítő vizsga után a végzett doktori tanulmányokat kezdjen.

A tanév két szemeszterre oszlik. A nyári szemeszterben az órák április közepétől július közepéig tartanak (*Fachhochschulen*-ek esetében március közepétől július közepéig), a téli sze-

meszterben szeptember vége- október elejétől február végéig tartanak. A vizsgaidőszakok a félévek végén vannak.

A felsőoktatási intézményekbe 12-13 év tanulás után megszerzett végzettségekkel lehet jelentkezni. Ezeknek három alapvető fajtája van. Az egyik egy általános (*allgemeine Hochschulreife*), amely valamennyi felsőoktatási intézmény bármely szakához jó. A második (*fachgebundene Hochschulreife*) csak néhány meghatározott kurzusfajta enged elkezdeni, míg a harmadik a (*Fachhochschulreife*) csak a *Fachhochschule*-kba folytatandó tanulmányokra jogosít fel. Az egyetemeken nincs általános *felvételi keretszám*, csak néhány területen. A *Fachhochschule*-okban néhány területen limitált a felvétel.

Az 1998-as egyetemi törvény előírja a kredit rendszer bevezetését. Az ECTS-t már sok felsőfokú intézmény alkalmazza.

A hazai és EU országokból érkezett diákoknak nem kell tandíjat fizetniük.

Szociális képzések

Szociális képzések Németországban mind az egyetemi mind a *nem egyetemi szektorban* foly-
nak. A leginkább azonban a *Fachhochschule*-kban illetve az *átfogó/integrált* egyetemeken találkozhatunk velük. A szociális munkás kurzust önállóan vagy néhány esetben valamilyen párosításban (pl.: Szociális munka- diákónus vagy szociális munka- szociálpedagógia) 52 helyen hirdettek meg a 2000-2001-es tanévben. A másik leginkább elterjedt alapképzés a szociálpedagógus, amit 42 helyen tanulhatnak az érdeklődők, többnyire önálló szakként. Ezen kívül három helyen képeznek szociális menedzsereket, egy helyen szociálpolitikusokat. A szociális képzések egy-két kivételtől eltekintve a végző hallgatóknak *Diplom*, *Diplom (FH)* fokozatot adnak. (Szociális munkásoknak szinte kivétel nélkül *Diplom (FH)* fokozatot.) A szociálpedagógus illetve a szociálpolitikus képzésben előfordul *Magister* fokozat is, sőt a szociálpedagógusok négy helyen *Lehramt* tanári végzettséget szerezhetnek. Bár az intézményeknek 1998 óta joguk van *Bachelor* illetve *Master* fokozatot nyújtó képzéseket indítani a szociális területen eddig nem éltek ezzel a lehetőséggel.

Szociális munkás, szociálpedagógus képzés *Fachhochschule*-ban

A szociális munkás képzésben elsősorban az általános szociális munka három nagy területére: az egyéni, a csoport és a közösségi munkára teszik a hangsúlyt. A szociálpedagógus képzés elsődleges célja ezzel szemben, hogy képessé tegye a hallgatót a „tanulási” folyamatok elősegítésére, mind a gyermekek mind a felnőttek, idősek, fogyatékkal élők esetében, segítsen a magatartási és oktatási nehézségek leküzdésében. A képzések négy évig tartanak, a déli tartományok iskoláiban úgynevezett sandwich rendszerben. Ez azt jelenti, hogy a kétszer hat hónapos gyakorlatot a hallgatóknak a harmadik tanulmányi évben kell teljesíteniük, így az az iskolában töltött tanulmányi évek közé ékelődik be. Az ország többi részén általában az utolsó évben tartják a gyakorlatot. Ezeken a helyeken, három iskolában töltött év után, mialatt megírják a szakdolgozatot és leteszik a *Diplom* végzettséghez szükséges vizsgát, kell a hallgatóknak az egyéves gyakorlatot „ledolgozniuk”. Csak így szerezhetik meg a végső minősítésüket. A kétszemeszternyi gyakorlatból a hallgatóknak az egyiket egy közvetlen szociális szolgáltatást nyújtó intézményben, a másikat a szociális igazgatás, menedzsment területén kell eltölteniük. Első évben az általános alapozó tárgyakat (mint pl.: jog, pszichológia, szociológia, pedagógia stb.) dominálnak. Ezen előadások kiegészülnek kis csoportos foglalkozásokkal, ahol a szociális munka módszertanával ismerkednek meg a hallgatók. (esetmunka, csoport munka,

családgondozás). Szociálpedagógiában és szociális munkában az első évben mindkét szakon azonos a curriculum. A második és negyedik évben (a nem sandwich rendszerű képzéseknél második és harmadik évben) a hallgatóknak sokkal nagyobb szabadságuk van óráik megválogatásában, de hetente fél napot a képzőhely által felügyelt gyakorlaton kell eltölteniük. A három iskolában töltött év alatt a hallgatók kiegészítésként felvehetnek művészeti, készségfejlesztő illetve sport órákat is. (Egy önkéntes kiegészítő kurzus elvégzésével a hallgatók például megszerezhetik a *sport-related social work* bizonyítványt is.

A tanulmányaikat befejezők a megszerzett Dipl.-Sozialpädagoge/-gin (FH) Dipl.-Sozialarbeiter/-in (FH) végzettséggel elsősorban az állami, egyházi vagy jóléti szervezetek által működtetett szociális intézményekben helyezkedhetnek el, de sokan vannak akik az utóbbi években olyan vállalatoknál, cégeknél helyezkedtek el, ahol a tanult módszereket a munkafolyamatok, a munkavállalók közötti megértés elősegítésére tudják felhasználni.

Szociális menedzser

A képzés célja, hogy felkészítse a hallgatókat egy olyan új szakmára, ahol a szociális munkás ismeretek fele-fele részben kombinálódnak az üzleti, közgazdasági ismeretekkel. A végzett hallgatónak képesnek kell lennie arra, hogy egyszerre tudja szem előtt tartani intézménye szervezeti, gazdasági érdekeit és a szociális munka alapvető értékeit. A képzés nyolc félévig tart és egy alapozó majd egy „fő” részre bomlik, valamint magában foglal egy féléves gyakorlatot az ötödik szemeszterben. Az alapozó félévekben a hallgatók a szociális munka alapjainak elsajátításán túl, megismerik a szociális munka intézményeit, a szövetségi szociális alaptörvényeket, a társadalom kutatás alapjait. Mindezek mellett közgazdasági, menedzsment, közigazgatási és számítástechnikai ismeretek elsajátításával megtanulják a szociális menedzsment alapjait is. A „fő” rész elsősorban a menedzsment ismeretek elsajátításával telik. Az órák között egyaránt szerepelnek a humán erőforrás ismeretek, pénzügy, számvitel, gazdasági-, munka-és szociális jog, PR ismeretek, szociális marketing. A végzett hallgatók a *Diplom-Sozialwirt* (grad. social economist) minősítést szerezhetik meg.

Melléklet I. Képzőhelyek

Szociális munka (Sozialarbeit, Soziale Arbeit)			
Képzőhely	Internet cím	Megszerezhető végzettség	
Bielefeld FH	http://www.fh-bielefeld.de/	8	Diplom (FH)
Darmstadt EvFH	http://www.efh-darmstadt.de/	8	Diplom (FH)
Dortmund FH	http://www.fh-dortmund.de/	8	Diplom (FH)
Düsseldorf FH	http://www.fh-duesseldorf.de/	8	Diplom (FH)
Essen U/GH	http://www.uni-essen.de/	8	Diplom (FH)
Esslingen FHS	http://www.hfs-esslingen.de/	8	Diplom (FH)
Frankfurt am Main FH	http://www.fh-frankfurt.de/	7	Diplom (FH)
Freiburg EvFHS	http://www.efh-freiburg.de/	8	Diplom (FH)
Freiburg KathFHS	http://www.kfh-freiburg.de/	8	Diplom (FH)

Heidelberg FH	http://www.fh-heidelberg.de/	8	Diplom (FH)
Koblenz FH	http://www.fh-koblenz.de/	8	Diplom (FH)
Köln FH	http://www.fh-koeln.de/	8	Diplom (FH)
Ludwigshafen EvFH	http://www.evpfalz.de/efh-ludwigshafen/EFHL_start.html	8	Diplom (FH)
Mainz KathFH		8	Diplom (FH)
Mannheim FHS	http://www.fhs-mannheim.de/	8	Diplom (FH)
Münster FH	http://www.fh-muenster.de/	8	Diplom (FH)
Niederrhein FH	http://www.fh-niederrhein.de/	8	Diplom (FH)
Nordrhein-Westfalen KathFH	http://www.kfhnw.de/	7	Diplom (FH)
Ravensburg-Weingarten FH	http://www.fh-weingarten.de/	8	Diplom (FH)
Reutlingen-Ludwigsburg EvFH		8	Diplom (FH)
Rheinland-Westfalen-Lippe EvFH	http://www.efh-bochum.de/	8	Diplom (FH)
Saarbrücken KathHS	http://www.hochschule.dioezese-trier.de/	8	Diplom (FH)
Bamberg U	http://www.uni-bamberg.de/	8	Diplom (FH)
Berlin KathFH (dual system)	http://www.kfb-berlin.de/	8	Diplom (FH)
Coburg FH	http://www.fh-coburg.de/	8	Diplom (FH)
Eichstätt U	http://www.ku-eichstaett.de/	8	Diplom (FH)
Landshut FH	http://www.fh-landshut.de/	8	Diplom (FH)
München FH	http://www.fh-muenchen.de/	8	Diplom (FH)
München KathFH	http://www.ksfh.de/	8	Diplom (FH)
Neubrandenburg FH	http://www.fh-nb.de/	8	Diplom (FH)
Nürnberg FH	http://www.fh-nuernberg.de/	8	Diplom (FH)
Regensburg FH	http://www.fh-regensburg.de/	8	Diplom (FH)

Szociális munka és/vagy szociálpedagógia (Sozialwesen)

Képzőhely	Internet cím	Megszerezhető végzettség
Friedensau ThH	http://www.thh-friedensau.de/	8 Diplom
Berlin EvFH	http://www.evf-h-berlin.de/	8 Diplom (FH)
Braunschweig/Wolfenbüttel FH	http://www.fh-wolfenbuettel.de/	8 Diplom (FH)
Erfurt FH	http://www.fh-erfurt.de/	8 Diplom (FH)

Fulda FH	http://www.fh-fulda.de/	8	Diplom (FH)
Hannover EvFH (dual system)	http://www.efh-hannover.de/	8	Diplom (FH)
Hildesh./Holzm./Göttingen FH (dual system)	http://www.fh-hildesheim.de/	8	Diplom (FH)
Jena FH	http://www.fh-jena.de/	8	Diplom (FH)
Kiel FH	http://www.fh-kiel.de/	8	Diplom (FH)
Lausitz FH (dual system)	http://www.fh-lausitz.de/	8	Diplom (FH)
Leipzig HTWK	http://www.htwk-leipzig.de/	8	Diplom (FH)
Magdeburg FH	http://www.fh-magdeburg.de/	8	Diplom (FH)
Norddeutschland KathFH (dual system)	http://www.kath-fh-nord.de/	8	Diplom (FH)
Nordostniedersachsen FH	http://www.fh-lueneburg.de/	8	Diplom (FH)
Nürnberg EvFH	http://www.evfh-nuernberg.de/	8	Diplom (FH)
Oldenb/Ostfriesl/Wilhelmsh FH	http://www.fho-emden.de/	8	Diplom (FH)
Wiesbaden FH	http://www.fh-wiesbaden.de/	8	Diplom (FH)
Würzb.-Schweinf.-Aschaffenh. FH	http://www.fh-wuerzburg.de/	8	Diplom (FH)
Kassel U/GH	http://www.uni-kassel.de/	9	Diplom
Norddeutschland KathFH (dual system)	http://www.kath-fh-nord.de/	8	Diplom (FH)

Szociális munkás diakónus (Sozialarbeit/Soziale Diakonie)

Képzőhely	Internet cím	Megszerezhető végzettség
Reutlingen-Ludwigsburg EvFH		8 Diplom (FH)

Szociális munka, Szociálpedagógia (Sozialarbeit/Sozialpädagogik)

Képzőhely	Internet cím	Megszerezhető végzettség
Berlin ASFH	http://www.asfh-berlin.de/	8 Diplom (FH)
Bremen H	http://www.hs-bremen.de/	8 Diplom (FH)
Bremen U	http://www.uni-bremen.de/	8 Diplom
Dresden EvH	http://www.ehs-dresden.de/	8 Diplom (FH)

Mittweida H (dual system is)	http://www.htwm.de/	8	Diplom (FH)
Potsdam FH (dual system)	http://www.fh-potsdam.de/	8	Diplom (FH)
Zittau/Görlitz H	http://www.hs-zigr.de/	8	Diplom (FH)
Merseburg FH (dual system is)	http://www.fh-merseburg.de/	8	Diplom (FH)
Duisburg U/GH	http://www.uni-duisburg.de/	9	Magister

Szociális menedzser (Sozialmanagement)

Képzőhely	Internet cím		Megszerezhető végzettség
Niederrhein FH	http://www.fh-niederrhein.de/	8	Diplom (FH)
Nordhausen FH	http://www.fh-nordhausen.de/	8	Diplom (FH)
Oldenb/Ostfriesl/Wilhelmsh FH	http://www.fho-emden.de/	8	Diplom (FH)

Szociálpedagógus (Sozialpädagogik)

Képzőhely	Internet cím		Megszerezhető végzettség
Dresden TU	http://www.tu-dresden.de/	9	Diplom
Hildesheim U	http://www.uni-hildesheim.de/	9	Diplom
Lüneburg U	http://www.uni-lueneburg.de/	9	Diplom
Bielefeld FH	http://www.fh-bielefeld.de/	8	Diplom (FH)
Darmstadt EvFH	http://www.efh-darmstadt.de/	8	Diplom (FH)
Darmstadt FH	http://www.fh-darmstadt.de/	8	Diplom (FH)
Dortmund FH	http://www.fh-dortmund.de/	8	Diplom (FH)
Düsseldorf FH	http://www.fh-duesseldorf.de/	8	Diplom (FH)
Essen U/GH	http://www.uni-essen.de/	8	Diplom (FH)
Esslingen FHS	http://www.hfs-esslingen.de/	8	Diplom (FH)
Frankfurt am Main FH	http://www.fh-frankfurt.de/	7	Diplom (FH)
Freiburg EvFHS	http://www.efh-freiburg.de/	8	Diplom (FH)
Freiburg KathFHS	http://www.kfh-freiburg.de/	8	Diplom (FH)
Hamburg EvFH	http://www.rauheshaus.de/fachhochschule	8	Diplom (FH)
Hamburg FH	http://www.fh-hamburg.de/	8	Diplom (FH)
Koblenz FH	http://www.fh-koblenz.de/	8	Diplom (FH)

Köln FH	http://www.fh-koeln.de/	8	Diplom (FH)
Ludwigshafen EvFH	http://www.evpfalz.de/efh-ludwigshafen/EFHL_start.html	8	Diplom (FH)
Mainz KathFH		8	Diplom (FH)
Mannheim FHS	http://www.fhs-mannheim.de/	8	Diplom (FH)
Münster FH	http://www.fh-muenster.de/	8	Diplom (FH)
Niederrhein FH	http://www.fh-niederrhein.de/	8	Diplom (FH)
Nordrhein-Westfalen KathFH	http://www.kfhnw.de/	7	Diplom (FH)
Reutlingen-Ludwigsburg EvFH		8	Diplom (FH)
Rheinland-Westfalen-Lippe EvFH	http://www.efh-bochum.de/	8	Diplom (FH)
Saarbrücken KathHS	http://www.hochschule.dioezese-trier.de/	8	Diplom (FH)
Siegen U/GH	http://www.uni-siegen.de/	9	Diplom
Bamberg U	http://www.uni-bamberg.de/	9	Lehramt
Dresden TU	http://www.tu-dresden.de/	9	Lehramt
Lüneburg U	http://www.uni-lueneburg.de/	9	Lehramt
Dortmund U	http://www.uni-dortmund.de/	9	Lehramt
Bamberg U	http://www.uni-bamberg.de/	9	Magister
Eichstätt U	http://www.ku-eichstaett.de/	9	Magister

Szociálpolitika

Képzőhely	Internet cím	Megszerezhető végzettség
Göttingen U	http://www.uni-goettingen.de/	9 Magister

Forrás

Higher Education Compass <http://www.higher-education-compass.hrk.de>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Olaszország

Felsőfokú képzési rendszer

A olasz kétszintű felsőoktatási rendszer sajátossága, hogy a meglehetősen szűk képzési területen jelen lévő *nem egyetemi* intézmények mellett egy egészen kiterjedt és fejlett egyetemi rendszert találunk, ami sok tekintetben hasonlít a spanyol struktúrához. Az egyetemeket három csoportba oszthatjuk. Az *Universita*-k amolyan általános egyetemek, amelyek a képzések teljes skáláját kínálják. A *Politecnici*-k a műszaki képzésekre specializálódtak, míg az *Istituti Universitari*-k a képzések egy részterületére szakosodtak egy-két fakultással. Az egyetemek háromszintű végzettséget kínálnak a képzések hosszának függvényében. A rövid, vagy első szintű képzések két-három évig tartanak, és többnyire ötvözik az elméleti és gyakorlati képzést. A céljuk a különböző szakmai ismeretek és jártasságok elsajátításának biztosítása. Az itt végzettek a *Diploma Universitario (DU)* fokozatot szerzik meg, ami lehetőséget biztosít számukra a munkaerőpiacra való belépésre. Emellett azonban lehetőséget nyújt a végzős hallgató számára arra is, hogy tanulmányait az egyetemeken hosszú, vagy második szintű képzésén folytassa a megszerzett végzettségnek megfelelő szakon. Ilyenkor, néha akár a korábbi tanulmányok egészét beszámíthatják, és például egy kétéves képzés elvégzése után rögtön a hosszú kurzus harmadik évében folytathatja tanulmányait. A hosszú, vagy második szintű képzések, (*Corsi di Laurea CL*) hozzá kívánnak járulni a hallgatók magas szintű kulturális, tudományos és módszertani ismereteinek elsajátításához. Ennek köszönhetően nagy hangsúlyt helyeznek az elméleti oktatásra és kutatási gyakorlatra. A képzések előírt időtartama négy-öt év (az orvosképzésben ennél hosszabb) és a pillanatnyi tendencia szerint a képzések ideje egyre inkább nő, néhány kurzus curriculumát négy évesről öt évesre alakították át. A *Diploma di Laurea* fokozat elnyeréséhez a hallgatóknak önálló kutatómunkát kell végezniük az egyetemi tanárok támogatásával. A kutatás és ennek írásbeli összegzése hat hónaptól két évig tarthat. A záróvizsga részét képezi az elkészített mű megvédése. A *Diploma di Laurea* fokozatot megszerzők jogosultak nevük előtt a *dottore/dottorressa* cím viselésére. Ez a cím azonban nem azonos a más országokban a nevek előtt használatos doktori címekkel, amelyeknek leginkább a képzések harmadik szintjén megszerezhető *Dottore di Ricerca* felel meg. Ezen a szinten kétféle posztgraduális képzés létezik. Az általánosabb legalább három-négy évig tartó doktori programokon a már említett *Dottore di Ricerca* fokozatot lehet megszerezni önálló kutatás, disszertációkészítés és a nyilvános védést követően. A specializálódottabb és tudományterület függvényében kettőtől akár öt évig tartó *Scuola de Specializzazione* kurzusokon a *Diploma di Specialista* fokozatot szerezhető meg. Az egyetemek autonómiája lehetővé teszi, hogy a hivatalos jogszabályok által előírt fokozatoktól eltérő végzettséget adó kurzusokat is szervezzenek. Az egyik ilyen az a második szintű képzés után (*CL*) szervezett kurzus, ami az eredetileg angolszász *Master's* kurzusok helyi adaptációja. Ezek az egy-két évig tartó programok, annak ellenére, hogy nem adnak államilag elismert végzettséget meglehetősen népszerűek. Csak alapos felvételi vizsga után lehet bejutni rájuk.

A *nem egyetemi* szektort a művészeti iskolák és a felsőfokú testnevelési intézetek képviselik. Ez utóbbiak a tervek szerint hamarosan átkerülnek az egyetemi szektorba. Az itt folyó képzések közös jellemzője, hogy a gyakorlás nélkülözhetetlen elemük és a képzések azokra a területekre terjednek ki, amelyeket az egyetemeken nem oktatnak. Ez egyben azt is jelenti, hogy az itt szerzett végzettség és az egyetemi végzettség között nehéz rangsort felállítani, bár igaz, hogy a *nem egyetemi* végzettséget nem ismerik el, ha a végzős tanulmányait egyetemen szeretné folytatni. A képzések négy évig tartanak. A megszerezhető fokozat a *Diploma* illetve a *Licenza*.

A felsőoktatási intézményekbe 13 év tanulás után jelentkezhetnek a tanulók. S bár nincs általános felvételi keretszám, a rövid kurzusokra (*DU*) és néhány második szintű (*CL*) képzésre (pl. orvostudomány, építészet, az újonnan alapított szakok stb.) nem elég a középiskolai érettségi. A jelentkezőknek ezekre a szakokra felvételi vizsgát kell tenniük. A *nem egyetemi* szektor intézményei egyéni felvételi követelményeket (felvételi és alkalmassági vizsga életkor stb.) állítanak a leendő hallgatóik elé.

A tanév november elsején kezdődik, de azoknál az intézményeknél, amelyek az utóbbi időben áttértek a kétszemeszteres tanévre, korábban van az évkezdés. Sok helyen azonban a hagyományos félévekre nem bontott tanévet alkalmaznak.

Olaszországban nincs nemzeti kreditrendszer. Sok intézmény használja az ECTS. Az új jogszabály is az ECTS alkalmazását fogja előírni a felsőoktatási intézmények számára.

A hazai és külföldi diákok által fizetendő tandíj mértékét jövedelemtesztrel állapítják meg, de az összeg a tanulmányi eredménytől is függ.

Szociális képzések

A *Servizio Sociale* (szociális munkás) képzések, melyek hossza három év, az egyetemek első szintű, rövid kurzusain történnek. A végzetek a *Diploma Universitario in Servizio Sociale* végzettséget szerzik meg. A képzések az egyetemek különféle karain, fakultásain folynak. (Pl.: politika tudományi, szociológia, oktatási, egészségügyi stb.)

Melléklet I. Képzőhelyek

Servizio Sociale		
Intézmény	Internet cím	Kar, fakultás
Università degli Studi di ANCONA	http://www.unian.it/	Facoltà di ECONOMIA
Università degli Studi di BARI	http://www.uniba.it/	Facoltà di GIURISPRUDENZA
Università degli Studi di BOLOGNA	http://www.unibo.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
ibera Università di BOLZANO	http://www.unibz.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE (BREZZANONE)
Università degli Studi di CAGLIARI	http://www.unica.it/	Facoltà di MEDICINA e CHIRURGIA
Università degli Studi di CASSINO	http://www.unicas.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA

Università degli Studi di CATANIA	http://www.unict.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi G.D'Annunzio di CHIETI	http://www.unich.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA
Università degli Studi di FIRENZE	http://www.unifi.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi di GENOVA	http://www.unige.it/	Facoltà di GIURISPRUDENZA
Università degli Studi de L'AQUILA	http://www.univaq.it/	Facoltà di MEDICINA e CHIRURGIA (COPBITO)
Università degli Studi di LECCE	http://www.unile.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università degli Studi di MESSINA	http://www.unime.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi di MILANO-BICOCCA	http://www.unimib.it/	Facoltà di SOCIOLOGIA
Università Cattolica del Sacro Cuore	http://www.unicatt.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università degli Studi del MOLISE	http://www.unimol.it/	Facoltà di ECONOMIA
Università degli Studi di NAPOLI "Federico II"	http://www.unina.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA
Istituto Universitario SUOR ORSOLA BENINCASA - NAPOLI	http://www.unisob.na.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università degli Studi di PALERMO	http://www.unipa.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA
Università degli Studi di PARMA	http://www.unipr.it/	Facoltà di GIURISPRUDENZA
Università degli Studi di PERUGIA	http://www.unipg.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi del PIEMONTE ORIENTALE "Amedeo Avogadro"-Vercelli	http://www.unipmn.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE (ALESSANDRIA)
Università di PISA	http://www.unipi.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi di ROMA "La Sapienza"	http://www.uniroma1.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA
Università degli Studi ROMA TRE	http://www.uniroma3.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE

Libera Università degli Studi "Maria SS.Assunta" Roma	http://www.lumsa.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università degli Studi di SIENA	http://www.unisi.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi di TORINO	http://www.unito.it/	Facoltà di SCIENZE POLITICHE
Università degli Studi di TRENTO	http://www.unitn.it/	Facoltà di SOCIOLOGIA
Università degli Studi di TRIESTE	http://www.univ.trieste.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università degli Studi di URBINO	http://www.uniurb.it/	Facoltà di SCIENZE della FORMAZIONE
Università "Cà Foscari" di VENEZIA	http://www.unive.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA
Università degli Studi di VERONA	http://www.univr.it/	Facoltà di LETTERE e FILOSOFIA

Forrás

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Ministero dell'Università e della Ricerca Scientifica e Tecnologica honlapja

<http://www.murst.it/>

Portugália

Felsőfokú képzési rendszer

A portugál felsőoktatási rendszer is kétszintű, bár az egyetemi és *nem egyetemi* szektorok közötti különbségek, különösen a végzettségek tekintetében, elhalványulni látszanak. A felsőoktatásban nagy szerep jut a magán iskoláknak (egyetemeknek és más intézményeknek), hiszen a hallgatók több mint egyharmada tanul nem állami képzőhelyeken. Az ország egyetemei meglehetősen széles képzési területet ölelnek fel. Céljuk, hogy alapos tudományos és kulturális felkészítést, valamint a gyakorlati képzés lehetőségét biztosítsák a hallgatók számára, és ezáltal elősegítsék az innovációs és elemző kritikai képességük fejlődését. Az egyetemeken négy-hat év után szerezhető meg az első végzettség, a *Licenciatura*. Ez a végzettség egyben lehetőséget biztosít a kétfajta posztgraduális képzési programokon való részvételre is. Az egyik ezek közül a *Mestre* fokozatot adó, leggyakrabban két éves kurzus, mely célja elmélyültebb tudományos ismeretszerzés és a gyakorlati kutatási képesség megszerzése. A végzettség megszerzésének követelménye az órákon való részvétel és a vizsgák teljesítésén túl egy disszertáció elkészítése és nyilvános megvédése. A *Mestre* fokozatot megszerző hallgatók felmentést kapnak a másik, megegyező tudományágban végzett posztgraduális kurzus vizsgái alól. Ezeknek a doktori kurzusoknak nincsen meghatározott programjuk. A kandidálóknak professzoruk tanácsait és iránymutatását követve kell kiválasztani a tantárgyaikat és összeállítani egyéni kutatási programjukat, amely segít doktori disszertációjuk megírásában és a doktori vizsgára való felkészülésben. Ez a felkészülési program három-hat évig szokott tartani. 1997-től az egyetemek egyszintű/körös képzési rendszere mellett lehetőség nyílt a kétszintű/körös képzések bevezetésére is. Az újfajta, első szinten három év után *Bacharelato* fokozatot adó képzések egyre népszerűbbek. Sok egyetem alakítja át *Licenciatura* fokozatot adó kurzusait kétszintű/körös képzéssé.

A *nem egyetemi* szektor meghatározó intézménytípusa az *Institutio Politécnico*. Képzési programjaik sokkal inkább gyakorlatorientáltak, mint az egyetemeké. Az indított kurzusok összetétele sokszor azon régió szakember-szükségletétől függ, ahol az iskola elhelyezkedik. A képzések első szintjét a három éves *Bacharelato* fokozatot nyújtó képzések jelentik. Az itt szerzett végzettség egyben lehetőséget is biztosít a hallgatók számára, hogy tanulmányaikat a második szinten folytassák. A második szint két képzési formája közül az egyik, a másfél év és két év képzési idő közötti *Diploma de Estudos Superiores Especializados* fokozatot adó kurzus. A másik az egyetemiekkel egyenrangú *Licenciatura* fokozathoz vezet. A kurzusok magas fokú specializált szakmai ismeretek elsajátítását teszik lehetővé. Mindkét fokozat lehetőséget biztosít a birtokosainak, hogy posztgraduális (*mestrado* és *provas de doutoramento*) programokra jelentkezzenek.

Bár nincs központilag meghatározva a tanév kezdése és vége, ez a legtöbb intézményben október elején kezdődik és július végéig tart. Egy szemeszter általában 15-16 hetes. A vizsgaidőszakokat a szemeszterek végén január/február illetve június/júliusban tartják.

A felsőfokú intézményekbe 12 év tanulás után lehet jelentkezni. Az egyes szakok felvételi keretszámait az oktatási minisztérium határozza meg, az állami és magán intézményeknél egyaránt. A jelentkezőknek írásbeli alkalmassági vizsgán (*Prova de Aferição*) és a választott szaknak megfelelő vizsgán (*Provas específicas*) kell részt venniük.

Portugáliában nincs nemzeti kreditrendszer. Néhány intézmény az ECTS-t használja.

A hazai és külföldi diákoknak egyaránt tandíjat kell fizetni. Az összeget az intézmények állapítják meg a képzési költségek figyelembe vételével. Az alapképzésekben a tandíj összege átlagosan 294 EUR körül mozog.

Szociális képzések

A szociális képzések Portugáliában leginkább a nem állami intézményekben folynak. Néhol ezek a szakok a képzőhely kurzusainak csak egy részét teszik ki, de találunk arra is példát, hogy az egész intézmény (*Instituto Superior de Serviço Social*-ok) fő profilja egyfajta szociális képzés. Mindegyik szociális képzés közös vonása, hogy a legmagasabb alapvégzettséget, a *Licenciatura*-t lehet megszerezni általuk. (Néhol a kétszintű képzés eredményeként az első körben a *Bacharelato* fokozatot is megkapják a hallgatók.). A képzések hossza négy-öt év, a szakok és a képzőhelyek függvényében. A szociális munkás szakokon (*Serviço Social* és *Trabalho Social* amely utóbbit a pszichológia területéről vett hasonlaltal nevezhetünk klinikai szociális munkának) a kurzusok fontos részét képezik a terepgyakorlatok. A leginkább elterjedt rendszer szerint a gyakorlatokat a harmadik évtől folyamatosan, minden félévben és minden tanítási héten kell teljesíteni egy meghatározott óraszámban. Csak kevés olyan hely van, ahol tömbösítik az erre szánt időt és egy hosszabb gyakorlati periódust építenek bele a tantervbe. A választható terephelyek az egészségügy, szociális szolgáltatások, igazságszolgáltatás, oktatás és kultúra, területfejlesztés intézményeit ölelik fel. A végzett hallgatók előtt is nagyjából e területek intézményeiben nyílik lehetőség az elhelyezkedésre, kiegészülve az államigazgatás alsóbb és felsőbb szintjeivel.

Melléklet I. Képzőhelyek

Intézmény	Internet cím	Szak	végzettség
Instituto Superior de Serviço Social de Lisboa	http://www.issp.pt	Serviço Social	Licenciatura
Instituto Superior de Serviço Social de Beja	http://www.issp.pt	Serviço Social	Licenciatura
Universidade Fernando Pessoa	http://www.ufp.pt/	Serviço Social	Licenciatura
Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias	http://www.ulusofona.pt/	Serviço Social	Licenciatura
Universidade Católica Portuguesa	http://www.ucp.pt/	Serviço Social	Licenciatura
Instituto Superior Bissaya Barreto		Serviço Social	Licenciatura

Instituto Superior Miguel Torga	http://www.issc.pt	Serviço Social	Licenciatura
Instituto Superior de Serviço Social do Porto	http://www.cess-issp.pt/	Serviço Social	Licenciatura
Instituto Superior Politécnico Internacional	http://www.uinternacional.pt/	Segurança Social	Bacharelato+ Licenciatura
Universidade de Trás-os-Montes e Alto Douro (Miranda do Douro)	http://www.utad.pt/	Trabalho Social	Licenciatura
Universidade Técnica de Lisboa	http://www.iscsp.utl.pt/	Política Social	Licenciatura
Instituto Politécnico de Santarém	http://www.eses.pt/	Educação Social	Bacharelato+ Licenciatura

Melléklet II. Tantárgyak

Serviço Social

ELSŐ ÉV

Téli szemeszter	Órák	Nyári szemeszter	Órák
Áltános szociológia	4	Általános szociológia II.	4
Antropológia	4	Demográfia	4
Közgazdaságtan I	4	Közgazdaságtan II	4
Szociális munka I	4	Szociális munka II.	4
Szociális szolgáltatások	2	Társadalomtudományok módszertana I.	4
Összesen	18	Összesen	20

MÁSODIK ÉV

Téli szemeszter	Órák	Nyári szemeszter	Órák
Általános szociológia III.	4	Napjaink szociális problémái	4
Társadalomtudományok módszertana II.	4	Statisztika	4
Szociális munka III.	4	Szociális munka IV.	4
Portugál közgazdaság	4	Szociálpszichológia	4
Fejlesztéslélektan	4	Munkajog	4
Szociális munka gyakorlat I	2	Szociális munka gyakorlat II	2
Összesen	22	Összesen	22

HARMADIK ÉV

Téli szemeszter	Órák	Nyári szemeszter	Órák
Pszichopatológia	4	Család- és gyermekjog	4
Kulturális antropológia	4	Gazdaságpolitika	4

Szociálpolitika I	4	Tervezés és menedzsment	4
A szociális munka elmélete	4	Emberi jogok	2
Társadalmi szervezetek szociológiája	4	Terepgyakorlat	4
Összesen	20	Összesen	18

NEGYEDIK ÉV**Téli szemeszter****Órák Nyári szemeszter****Órák**

A szociálpolitika etikája	4	Orvosi etika	4
Családszociológia	4	Közigazgatás	4
Projekt menedzsment	4	Szociális munka és munkaerőfejlesztés	4
Szociálpolitika II	4	Szabadon választható szeminárium I	4
Terepgyakorlat	4	Terepgyakorlat	4
Összesen	20	Összesen	20

ÖTÖDIK ÉV**Téli szemeszter****Órák Nyári szemeszter****Órák**

Szociális munka szeminárium I	3	Szociális munka szeminárium II	3
Az egyház szociális doktrínái	3	Szabadon választható szeminárium II	2
Terepgyakorlat	4	Terepgyakorlat	4
Összesen	10	Összesen	9

Política Social**Első év**

Bevezetés a társadalomtudományokba
A jog alapelvei
A szociális közgazdaságtan története
Matematika és statisztika
Angol szakszöveg olvasás I.

Második év

Bevezetés a társadalomtudományok módszertanába
Antropológia
Általános szociológia
Közgazdaságtan
Demográfia
Angol szakszöveg olvasás II.

Harmadik év

A szociális munka általános elmélete
Egyéni szociális munka
Pszichológia
Szociálpszichológia

Politikai jogok
Szociálpolitika és szociális biztonság rendszere
Szabadon választható órák

Negyedik év

Csoportos szociális munka
Közösségi szociális munka
Communitarian
Szociális közgazdaságtan
Szociális költségvetés tervezése
Munkajog
Menedzsment
Kriminológia
Mezőgazdaság, vidéki élet
Szabadon választható órák
Terepgyakorlat

Forrás

Ministério da Educação honlapja <http://www.min-edu.pt/>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Spanyolország

Felsőfokú képzési rendszer

A 70-es 80-as években lezajlott integráció eredményeként, melynek során a sok nem egyetemi intézményt összevonták és integrálták az egyetemekbe, mára a spanyol felsőoktatási rendszert 50 egyetem jeleníti meg. Ezek döntő többsége állami egyetem, ez alól csupán három magán és négy egyházi egyetem jelent kivételt. Az egyetemek négy csoportba sorolhatók. Ezek a *Facultades Universitarias*, az *Escuelas Técnicas Superiores*, az *Escuelas Universitarias*, és a *Colegios Universitarios*. A kurzusok széles skáláját kínáló (pl. jogot, orvostudományt, társadalomtudományokat stb.) *Facultades Universitarias* és a műszaki ismeretek átadására specializálódott *Escuelas Técnicas Superiores* legalább 4-6 évig tartó hosszú képzéseket szerveznek. Ezek a képzések olyan két lépcsős képzések, ahol az első lépcsőben a későbbi tanulmányok átfogó és általános alapjait helyezik le. Az első lépcső után a hallgatók nem szereznek semmilyen végzettséget, csupán folytathatják tanulmányaikat a második, szakmaspecifikus lépcsőben. A képzések végén a hallgatók *Licenciatura*, *Ingeniero* vagy *Arquitecto* végzettséget szerezhetnek. Az *Escuelas Universitarias*-ok és a *Colegios Universitarios*-ok egy lépcsős, rövid, három éves kurzusokat tartanak elsősorban gyakorlatiasabb szakmákban. Az itt megszerezhető végzettség a *Diplomado*, *Ingeniero* vagy *Arquitecto Técnicos*. A rendszer érdekessége, az a mód, ahogyan átjárást biztosít a rövid kurzus és hosszú kurzus között. Az egy lépcsős, rövid képzést elvégzők egy kiegészítő képzés után (ami sosem hosszabb, mint egy tanév) folytathatják tanulmányaikat egy másik hosszú kurzus második lépcsőjén. Az egyetemi tanulmányok harmadik lépcsőjét a posztgraduális, doktori képzések jelentik. Erre csak a kétféle lépcsős képzést végzettség jelentkezők jelentkezhetnek. A kurzus legalább négy évig tart, mely alatt a hallgatónak el kell készíteni disszertációját. A kandidálók a *Doktorado* címet nyerhetik el. A spanyol felsőoktatás egészére igaz azaz állítás, hogy a kurzusok nagyon intenzívek sok kötelező órával.

A középiskola elvégzése, illetve az ezt igazoló általános középiskolai bizonyítvány vagy az ezzel ekvivalens végzettség az egyetemi felvétel alapfeltétele. Ez azonban önmagában még nem elég. A jelentkezőknek részt kell venniük a *Curso de Orientación Universitaria*-n (amolyan egyetemi képzésre felkészítő kurzus), amely egy évig tart és ma már a legtöbb általános középiskolában a képzés negyedik évévé vált. A leendő hallgató négyféle kurzus közül választhat (tudomány és technika, biológia és orvostudomány, társadalomtudomány, művészet és nyelv). A kurzus elvégzői, ha sikeresen átmentek minden tantárgyból, bizonyítványt kapnak. Ennek birtokában kell a jelentkezőnek felvételi vizsgát tennie, amit évente kétszer, júniusban és szeptemberben tartanak. Az egyetemek a 25 évnél idősebb jelentkezőknek külön vizsgát szervezhetnek, amelynek nem előfeltétele bármilyen felkészítő képzésen való részvétel.

A tanév október első hetében kezdődik és június első hetében fejeződik be. Csak kevés egyetemen van két szemeszterre osztott tanév.

Spanyolországban van nemzeti kreditrendszer, amely az iskolában töltött órákon alapul. Néhány intézmény emellett az ECTS-t is bevezette. A két rendszer tulajdonképpen kompatibilis egymással, bár az átváltásnál nehézséget jelent, hogy az ECTS alapját a tanulással töltött idő jelenti.

A tandíjat jövedelemteszt alapján állapítják meg mind a hazai, mind a külföldi hallgatóknak.

Szociális képzések

Szociális munka

Spanyolországban szociális munkás képzés 33 helyen folyik. A képzések mind egylépcsős három éves képzések, melyek végén a hallgatók a *Diplomados en Trabajo Social* végzettséget szerezhetik meg. A képzések az egyetemek szociális munka tagintézményeiben (*Escuela Universitaria de Trabajo Social*) folynak. A képzések célja alkalmassá tenni a végzetteneket arra, hogy feltárják az egyének, csoportok és közösségek jólétét és fejlődését akadályozó okokat, és segítsenek mozgósítani az egyének, csoportok, szociális szolgáltatások erőforrásait eme okok elhárításában. A hallgatók alaposan tanulmányozzák a pszichológia, szociális szolgáltatások, jog, szociálpedagógia, népegészség stb. területét. Ezen túlmenően lehetőségük van, hogy órákat válasszanak az emberi jogok, számítástechnika, új pedagógiai módszerek stb. tantárgyai közül is. A képzés első évében a hallgatók kötelezően felveendő tárgyakat hallgatnak, a későbbiekben azonban már lehetőségük van a választásra. Egyes helyeken az iskolai kötelező tanulmányi órákat délután négy és kilenc óra között tartják így a délelőtti rendelkezésre áll a szakmai gyakorlat letöltésére. A gyakorlatok, akár a tanmenetben lévők, akár az egyetemen kívüliek - melyeket az iskola felügyelete alatt kell a hallgatónak végezniük - a képzés nagyon fontos részét jelentik. A végzett hallgatók előtt számos elhelyezkedési lehetőség kínálkozik a helyi és központi adminisztrációban, a szociális és egészségügyi intézményekben, a civil szektorban, vagy a média, tanítás illetve kutatás területén.

Szociálpedagógus

A szociálpedagógus képzés három éves egy lépcsős képzés, melynek célja, hogy szakembereket képezzen a szociális és oktatási területekre. A Képzés során a hallgatókat képessé teszik egyének és közösségek humán és szociális fejlesztésre. A képzési program kötelező tárgyai között megtaláljuk a leíró statisztikát, egészségnevelést, pszichológiát, szociálpszichológiát, stb. A szabadon választható tárgyak elősegítik, hogy a hallgatók elmélyítsék ismeretüket, érdeklődési körüknek megfelelően. Az utolsó év tartalmaz egy hosszabb szakmai gyakorlatot is valamilyen szociálpedagógiai terepen. A végzettek egyaránt alkalmasak lesznek mind a megelőzés mind a reintegrálás területén való munkára. Sokan közülük olyan munkakörökben helyezkednek el, ahol a társadalomból elidegenült csoportokkal, egyénekkal foglalkozhatnak. (pl. etnikai kisebbségek, bevándorlók, drogfüggők, elítéltek, fiatalkori bűnözők). A megszerzett végzettség *Diplomados en Educación Social* lehetőséget nyújt a tanulmányok folytatására pedagógia vagy pszichopedagógia szakos képzések második lépcsőjében.

Melléklet I. Képzőhelyek

Escuelas de Trabajo Social

ANDALUCÍA

Granada
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ Rector López Argueta, s/n. Edificio San Jerónimo.
18071. GRANADA.

Huelva
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ Dr. Cantero Cuadrado, 6
21071. HUELVA.

Jaén
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ Alfonso X El Sabio, 28
Telf.: 953 64 95 00 Fax: 953 64 95 06
23700. LINARES (JAÉN)

Málaga
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ Rampa de la Aurora, 3
Telf.: 952 30 64 99 Fax: 952 39 99 41

Sevilla
Escuela Universitaria de Trabajo Social
http://www.cpd.us.es/informacion/centros/eu_trabajo_social.html Carretera de Utrera,
km. 1. Telf.: 95 424 16 63 Fax: 95 423 62 99
41080. SEVILLA.

ARAGÓN

Zaragoza
Escuela Universitaria de Trabajo Social San Vicente Paul
Condes de Aragón, 32
Telf. y Fax: 976 75 26 43
50009. ZARAGOZA

Zaragoza
Escuela Universitaria de Estudios Sociales
Edificio Interfacultades, 3ª planta
C/ Violante de Hungría, 23
Telfs.: 976 76 10 28 (Secretaría alumnos)
976 76 21 21 (Conserjería)
Fax: 976 76 10 29
50009. ZARAGOZA

ASTURIAS – ASTURIES

Gijón - Xixón
Escuela Universitaria de Trabajo Social
http://www3.uniovi.es/Vicest/Estudios/Centros/trabajo_gijon.html
Edificio INTRA
Carretera de Villaviciosa, s/n
Telf.: 985 13 25 40 Fax: 985 13 25 97
33394. CABUEÑEZ (GIJÓN)

Oviedo - Uvieu
Escuela Universitaria de Trabajo Social
http://www3.uniovi.es/Vicest/Estudios/Centros/trabajo_oviedo.html
C/ Jovellanos, 6, 1ª
Telf.: 985 21 36 75
33003. OVIEDO

CASTILLA LA MANCHA

Cuenca
Escuela Universitaria de Trabajo Social
<http://alarcos.uclm.es/tsocial-cu/>
C/ Colón, 4 - 6
Telf.: 969 23 03 07 Fax: 969 22 00 10
16071. CUENCA

Toledo
Centro de Estudios Universitarios de
Talavera de la Reina Escuela de Trabajo
Social
Avd. de Toledo, 37
Telfs.: 925 82 72 27 y 82 72 92 Fax: 925 82
73 47
45600. TALAVERA DE LA REINA
(TOLEDO)

CASTILLA Y LEÓN

León
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ Cardenal Landazuri, 27
Telf.: 987 23 43 38 Fax: 987 24 57 51
24003. LEÓN

Salamanca
Diplomatura de Trabajo Social
Facultad de Ciencias Sociales
Campus Miguel de Unamuno, edificio FES
Telf.: 923 29 46 40 Fax: 923 29 45 73
37008. SALAMANCA

Valladolid
Escuela Universitaria de Trabajo Social
<http://www.uva.es/centros/datos/social.htm>
C/ Sanz y Flores, s/n
Telf. 983 42 32 82 Fax: 983 42 32 86
47011. VALLADOLID

CATALUÑA - CATALUNYA

Barcelona
Escola Universitària de Treball Social
I.C.E.S.B.
C/ Enric Granados, 2
Telf.: 93 453 28 00 Fax: 93 454 96 55
08007. BARCELONA

Barcelona
Escola Universitària de Treball Social de
Barcelona
C/ Còrcega, 409
Telf.: 93 457 23 45 Fax: 93 458 78 54
08037. BARCELONA

Lérida
Universitat de Lleida. Escola Universitària
de Treball Social
<http://www.udl.es/CENTRES/dts.html>
C/ Enhri Dunant, 3
Telf.: 973 26 86 35 Fax: 973 26 48 96
25003. LÉRIDA

Tarragona
Escola Universitària de Treball Social
<http://milu.fut.es/~eutstna/>
C/ St. Pau, 4 – Edificio Seminari
Telf.: 977 23 13 14 Fax: 977 23 13 14
43003. TARRAGONA

Badajoz
Escuelas Universitarias Cultural Sta. Ana
C/ Ortega Muñoz, 32
Telf.: 924 66 16 89 Fax: 924 66 13 34
06200. ALMENDRALEJO (BADAJOZ)

GALICIA

Santiago de Compostela
Escuela Universitaria de Trabajo Social
<http://www.usc.es/coies/plan/plcntsg.htm>
Pl. de la Inmaculada, 5, 3º izda.
Telf.: 981 58 35 86 Fax: 981 57 46 07
15704. SANTIAGO DE COMPOSTELA

ISLAS BALEARES - ILLES BALEARS

Mallorca
Escuela Universitaria de Trabajo Social
Calle San Roque, 4. Estudi General Lul.lià
Telf.: 971 71 78 85 Fax: 971 72 27 20
07001. PALMA DE MALLORCA

ISLAS CANARIAS

Las Palmas de Gran Canaria
Universidad de Las Palmas Escuela
Universitaria de Trabajo Social
Campus Universitario, s/n. Pabellón C - 2ª
planta
Telf.: 928 45 28 39 Fax: 928 45 28 73
35017. TAFIRA BAJA (LAS PALMAS DE
GRAN CANARIA)

Santa Cruz de Tenerife
Escuela Universitaria de Trabajo Social
<http://www.ull.es/espanol/estudios/dip-tr-s.htm>
Campo Guajara
Camino de la Hornera, s/n
Telf.: 922 60 38 01 Fax: 922 60 39 08
38071. LA LAGUNA (SANTA CRUZ DE
TENERIFE)

MADRID

Madrid
Universidad Complutense de Madrid
<http://www.ucm.es/DAP/guia/menu435.html>
Departamento de Trabajo Social y Servicios
Sociales de la Escuela Universitaria
Edificio Interfacultativo Campus
Somosaguas
Telf.: 91 394 27 38/32 Fax: 91 394 28 60
28032. MADRID

Madrid
Universidad Pontificia de Comillas
Escuela Universitaria de Trabajo Social San
Vicente de Paul
Sede de Cantoblanco
Universidad de Comillas, 3
Telfs.: 91 734 39 50 y 734 16 50 Fax: 91
734 45 70

MURCIA

Murcia
Universidad de Murcia
<http://www.um.es/>
Escuela Universitaria de Trabajo Social
Campus de Espinardo. Edificio "Luis Vives"
Telfs.: 968 36 34 88 y 968 36 34 96 Fax:
968 36 34 91
30080. MURCIA

NAVARRA – NAFARROA

Pamplona - Iruñea
Departamento de Trabajo Social
<http://www.tsocial.upna.es/>
Universidad Pública de Navarra
Campus Arrosavia, s/n
Telfs.: 948 16 90 00 y 948 16 90 26 Fax:
948 16 91 69
31006. PAMPLONA

COMUNIDAD VALENCIANA - COMUNITAT VALENCIÀ

Alicante - Alacant
Escola Universitària de Treball Social
Campus de San Vicente, s/n
Telf.: 96 590 37 70 Fax: 96 590 35 72
03080. ALICANTE

Valencia - València
Escola Universitària de Treball Social
Avda. de los Naranjos, s/n
Telf.: 96 382 85 15 Fax: 96 382 85 16
46011. VALENCIA

PAÍS VASCO – EUSKADI

Bilbao - Bilbo
Universidad de Deusto. Escuela de Trabajo Social
<http://www.deusto.es/castellano/escuela/escuelas/trasocia/trasol30.html>
Avda. Universidades, 24
Telf.: 94 413 90 00 Telf. y Fax: 94 413 92 23
48007. BILBAO

San Sebastián - Donostia
Escuela Universitaria de Trabajo Social
Aldapeta, 62
Telf.: 943 46 01 75 y 943 46 01 72 Fax: 943 45 46 12
20009 DONOSTIA (SAN SEBASTIAN)

Vitoria - Gasteiz
Escuela Universitaria de Trabajo Social
Universidad del País Vasco
C/ Los Aprais, 2
Telf.: 945 18 30 00
01006. VITORIA

LA RIOJA

Logroño
Escuela Universitaria de Trabajo Social
C/ General Urrutia, 24 - 28
Telf.: 941 22 84 16 Fax: 941 20 44 31
26006. LOGROÑO

Melléklet II. tantárgyak és kreditek**ELSŐ ÉV**

Első négy hónap	Kredit	Második négy hónap	Kredit
Szociális munka jogi alapjai	4	Szociális antropológia	4
Szociális munka története	4	Szociális munka alapjai	4
Bevezetés az antropológiába	4	Deviancia és marginalizálódás	4
Bevezetés a szociális munkába	4	Társadalmi rétegek	4
Általános pszichológia	4	Fejlődéslélektan	4
Általános szociológia	4	A szociális munka módszertana	3
A szociális munka módszertana	4	Kutatásmódszertan	6
Bevezetés a statisztikába	3		

MÁSODIK ÉV

Első négy hónap	Kredit	Második négy hónap	Kredit
Közigazgatás	4	Szociális munka területei	4
Szociális munka gazdaságtana	3	Konfliktuskezelés	4
Napjaink társadalmi struktúrája	4	Pénzügyi és vezetői ismeretek	3
Szociálpolitika alapjai	3	Szociális jog	4
Kutatásmódszertan	6	Szociálpolitika	3
Szociális szolgáltatások szervezése	4	Szociálpszichológia	5
Szociálpedagógia	4	Közösségi szociális munka	4
Népegészségügy és szociális munka	4	Szociális munka csoportokkal	4

HARMADIK ÉV

Első négy hónap	Kredit	Második négy hónap	Kredit
Szociális szolgáltatások tervezése és értékelése	3	Terepgyakorlat	24
Szociális szolgáltatások összehasonlító elemzése	3	Szabadon választható tárgy	18
Szociális szolgáltatások falvakban	3		
Ágazati szociális munka	3		
Demográfia	3		
Epidemiológia és prevenció	3		
Mentálhigiénia	3		
Drogfüggőség	3		
Szociális munka az egészségügyben	3		
Családjog	3		
Emberi jogok	3		
Büntetőjog	3		
Eljárásjog	3		
Szociális munka az igazságszolgáltatásban	3		

Forrás

Universidad De Oviedo de Trabajo Social Gijón honlapja

http://www3.uniovi.es/Vicest/Estudios/Carreras/dip_trabajo_social_gijon.html#tercercurso

Escuela Univ. de Trabajo Social de la Universidad de Murcia

<http://www.um.es/~eutsum/trabajosocial/marcogeneral.htm>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Trainin Systems in the European Union

<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Svédország

Felsőfokú képzési rendszer

A svéd felsőoktatási rendszer az 1977-ben bevezetett változások óta egységes lett. Az addig különálló egyetemi és *nem egyetemi* szektort összevonták és egységesen *Högskola*-nak nevezik. A hat állami, széles képzési kört felölelő egyetem mellett találunk csak egy-egy tudományterületre specializálódott egyetemet, intézetet is (pl.: agrár, műszaki, orvosi). A képzési palettát a 30 főiskola, a három félig magán egyetem és a részben a helyi önkormányzatok által fenntartott egészségügyi főiskolák teszik teljessé. A mai képzési struktúra az 1993-ban elfogadott új felsőoktatási törvény eredményeként jött létre. A kurzusok moduláris felépítésűek, ami lehetővé teszi a diákok számára, hogy a szabadon állítsák össze a végzettséghez vezető képzési programjukat. A kívánt végzettség megszerzéséhez az előírt számú kreditpont teljesítése és a modulok elvégzéséhez szükséges vizsgák letétele szükséges. Ez azt is jelenti, hogy az adott szakon nem csak egy záróvizsgát, hanem akár többet is megkívánnak. A tanulmányi idő is kreditpontokban van meghatározva. (1 kreditpont 40 munkaórának felel meg, egy tanulmányi év 40 hétből áll.) Kétféle végzettségi forma létezik. Az egyik az általános, amelynek három különböző fokozata van. A *Högskoleexamen* fokozathoz 80 kreditpontot kell teljesíteni. A *Kandidatexamen* (ez megfelel az angolszász *Bachelor* fokozatnak) eléréséhez legalább 120 kreditet kell összegyűjteni, amelyből 60 kreditet a főtárgy, 10 kreditet a szakdolgozat elkészítése tesz ki. A *Magisterexamen*-hez (tulajdonképpen *Master* fokozat) minimum 160 kreditre van szükség, melyből 80 kreditet a fő tárgy és 20 kreditet pedig a szakdolgozat ad. A végzettségek másik formája a speciális (*Yrkesexamen*), amely teljesítéséhez 40-220 kreditpont szükséges. Több mint 50 ilyen képzési program van, melyből körülbelül harminc, három évnél hosszabb. Ilyen végzettséget lehet szerezni az orvoscépzésben, mérnöki tudományokban, agrár szakokon, szociális- és tanárképzésekben és a művészeti iskolákban.

A posztgraduális képzések két formája a néhány tudományágban létező két éves *Licentiateexamen*-hez vezető és a szinte valamennyi tudományterületen létező négy éves doktori program. A jelentkezés feltétele a *Kandidatexamen* vagy ezzel ekvivalens fokozat, de a *Magisterexamen* fokozat birtokosainak a doktori programokba korábbi tanulmányaikból egy évet beszámítanak. A doktori fokozat (*Doktorsexamen*) megszerzéséhez disszertációt kell készíteni, és nyilvánosan megvédeni.

Svédországban 1979-óta van általános *felvételi keretszám*. A jelentkezőknek kétféle követelménynek kell megfelelni. Az általános követelmény a 12 év tanulás után megszerezhető középiskolai végzettség és az angol és svéd nyelv ismerete. A speciális követelmény a választott szaktól függ. Ez lehet felvételi vizsga, alkalmassági vizsgabeszélgetés.

A tanulmányi év augusztus végén kezdődik és 40 héten át június elejéig tart. Leginkább a kétszemeszteres forma terjedt el, ahol a tavaszi félév január közepén kezdődik.

Svédországban saját nemzeti kreditrendszert alkalmaznak, de néhány intézmény ezzel párhuzamosan az ECTS-t is használja.

Sem a hazai, sem a külföldi hallgatóknak nem kell tandíjat fizetniük a felsőoktatási intézményekben.

Szociális képzések

1966-ig a svéd szociálismunkás-képző iskolák csak „fél”- egyetemi képzést folytattak. Ekkor újjászervezték a képzések curriculumát, és ezzel elnyerték az egyetemi szintet. Az iskolák ekkor még függetlenek voltak. A mai helyzet az 1977-es felsőoktatási törvény eredményeként jött létre, mely integrálta a független szociálismunkás-képző iskolákat az egyetemekbe, ahol részbeni önállóságukat megtartva azok egy tanszékévé, vagy egyéb elnevezésű szervezeti egységévé váltak. Évente körülbelül ezer szociális munkás hallgatót vesznek fel, akiknek háromnegyede nő. A szociális munkás kurzusok hasonlóan más képzésekhez moduláris felépítésűek. A tradicionális szociális munkás végzettség *Socionomexamen* egyike a speciális végzettségeknek. Ennek megszerzéséhez 140 kredit összegyűjtésére van szükség. Ezt a fokozatot a nemzetközi összehasonlításban *Bachelor* fokozatnak tekintik, akárcsak azokat az általános végzettséget (*Kandidatexamen*-t) nyújtó képzéseket, amelyek „időtartama” 120-160 kredit és a főtárgyuk a szociális munka. A szociális munkás képzésben hangsúlyosabb 140 kredites *Socionomexamen* fokozatú képzések 7 modulból állnak össze. Az első öt, egyenként 20 kredit blokkot két 20 kredit szabadon választható modul követi. Az ötödik kötelező modul a szakmai gyakorlat. Ennek időtartama egy teljes félév. Az utolsó két választható modul közül — melyek már egy elmélyültebb tudást kínálnak, egy speciális területen (pl.: szociális munka egyénnel és családokkal; szociális munka gyermekekkel és fiatalokkal; összehasonlító szociálpolitika; szociális munka drogfüggőkkel; szociális munka változása és fejlődése stb.) — az egyik felét egy önálló írásbeli munka elkészítése teszi ki. 1977-óta nyílik lehetőség a szociális munkás képzésekben a széleskörű posztgraduális kutatói és doktori programok indítására. Négy egyetemen (Göteborg, Lund, Stockholm, és Umeå) indítanak ilyeneket. A *Master* programok, melyek a szociális munka terén már egyfajta posztgraduális képzésnek tekinthetők, a megszerzett *Bachelor* fokozatú alapvégzettségre épülnek. A különféle programok a szociális munka egy-egy részterületét ölelik fel, mint pl.: klinikai szociális munka, közösségi szociális munka stb. Általában nem nappali képzések, hanem valamilyen részidős képzések, hiszen a hallgatók zöme már valamilyen szociális munkakörben dolgozik. Így a 40 kredit programok átlagosan két évig tartanak. Ezen képzések célja, hogy elmélyítse a hallgatók szociális munka ismereteit, tökéletesítse szakmai képességüket és felkészítse őket a kutatói munkára. A doktori programok legalább négy évig, 160 kredit megszerzéséig tartanak. Ebből 60 kreditet a kurzusokon, 100 kreditet a disszertáció megírásával és az ehhez szükséges kutatással lehet összegyűjteni. E programok lehetőséget biztosítanak a kutatásra, a viselkedés- és szociális tudományok elméletének és kutatásmódszertanának, a szociális munka elméletének és fejlesztésének tanulmányozására. A komplett képzési programokat nyújtó iskolák mellett sok intézményben találunk a szociális munkával, illetve annak valamely részterületével foglalkozó kurzusmodulokat. Ezek hossza általában egy fél év, azaz 20 kredit.

Melléklet I. Képzőhelyek

Socionomexamen

Stockholms Universitet

<http://www.socarb.su.se/>

Örebro Universitet

<http://www.oru.se/>

Umeå Universitet	http://www.umu.se/samfak/eng/index.html
Mitthögskolan	http://www.soa.mh.se/
Lund Universitet	http://www1.ldc.lu.se/soch/engindex.htm
Göteborg Universitet	http://www.socwork.gu.se/adm/English/English..html
Ersta Sköndal Högskolas	http://www.esh.sssd.se/

Melléklet II. Képzésleírás

Első modul

Szociális munka, 20 kredit.

A kurzus célja: bevezetés a szociális munka elméletébe és gyakorlatába. A szociális munka szabályainak és feltételeinek megértése.

A kurzus leírása:

A szociális munka - háttere, feltételei és fejlesztése. Betekint mindazon területre, ahol szociális munka folyik. A szociális munka alkalmazott módszerei. Pszichológiai és szociálpszichológiai elméletek a szociális munka területén belül. Egyénnel, családokkal, csoportokkal és szervezetekkel folytatott munka fontossága. Alkalmazott módszertan a csoportfejlesztési munkához. A cél egyben az is, hogy elsajátítsák a közös munka, a kommunikáció, a döntéshozás, konfliktuskezelés stb. módszereit.

Második modul

Társadalmi struktúra és szociálpolitika, 20 kredit

A kurzus célja, hogy alapvető tudást nyújtson a társadalomtudományok elméletéről, azok alkalmazásáról, valamint korlátjairól, különös tekintettel a szociálpolitika és szociális munka problémáit illetően. Célja továbbá, hogy megtanítsa a szociális problémák leírását és a svéd társadalompolitikát. Megtanulják, hogyan kell anyagot gyűjteni és elkészíteni a terepgyakorlathoz kapcsolódó dolgozathoz.

Kurzusleírás:

Elméletek, perspektívák a közgazdaságban és szociológiában. A közgazdaság és szociálpolitika fejlődése történelmi távlatban. Társadalmi struktúra és életkörülmények, a társadalmi problémák megjelenése. Szociálpolitikai intézkedések, beavatkozások: a foglalkoztatáspolitikai, társadalombiztosítási, lakáspolitikai, családpolitikai, bevándorlási politika, fiatalok ellátása, idősek és mozgássérültek gondozása, egészségügy és orvosi ellátás, egyéb szociális ellátás.

Harmadik modul

Politika és adminisztráció, 5 kredit

A kurzus a politika, a hatalom és a demokrácia fogalmkörére összpontosít. Alapvető ismereteket nyújt a svéd politikai rendszerről, a szociálpolitikáról és a szociális munkáról.

Kurzusleírás:

A politikai ideológiák. A modern politika ideológiája, tartalom, fejlődés és funkció. Politikai intézmények. Az alkotmányos keret: demokrácia. parlamentáris kormányzás, önkormányzati autonómia, jogok és privilégiumok. A svéd politikai rendszer: parlament és kormány, politikai pártok, érdekcsoportok, és törvényhozás. Intézmények és törvényhozási folyamat az Európai Unióban. Politikai döntések és végrehajtásuk. Politikai hatalom és a közsféra ellenőrzése. Országos és helyi önkormányzati szervezetek, feladatok és eljárások. A magán és a közsféra – részvétel és információ.

A statisztika alapjai 5 kredit

A cél az, hogy a diákok elsajátítsák az alapvető statisztikai fogalmakat és módszereket, s megismerjék ezek felhasználását a szociális szolgáltatások területén.

Kurzusleírás:

A leíró statisztika alapjai, a hivatalos statisztika megszervezése, ennek tartalma és jelentősége a szociális munkában. A kvantitatív módszer megismertetése a társadalmi kondíciók mérésénél, valamint ennek megfelelő felmérések elemzése és kiértékelése. A számítógépek használata a szociális munkában. Etikai és jogi kérdések az automatizált adatfeldolgozással kapcsolatban.

Jog, 10 kredit

A kurzus célja, hogy a diákok megfelelő tudást szerezzenek az igazságszolgáltatás szerepéről a társadalomban és arról, hogy miképp épül fel a svéd jogi rendszer. A megvizsgált témák: A svéd jogrendszer és szerepe a társadalomban. A jogi szabályok fontossága a társadalmi munkában, a polgári jog, a büntetőjog, valamint a jogszerű eljárások. Alapismeretek a különböző jogi segítségkekről.

Kurzusleírás:

Az igazságszolgáltatás és szerepe a társadalomban. Jogtudomány és a polgári jog törvényes módszerei, a tulajdonjog, valamint törvények a kárról és veszteségről, bérleti jog, munkajog, családjog, büntetőjog. Törvényes eljárásokról szóló rendeletek. Az EU jogrendszere.

Negyedik modul

Szociális jog, 10 kredit

A kurzus célja a szociális szolgáltatások jogi hátterének tanulmányozása. A részben megismertetésre kerülő témák: a társadalombiztosítási törvény valamint az egészségügyi és orvosi ellátásról szóló törvény, a közigazgatási törvény, az adatvédelmi törvény valamint a szociális szolgáltatásokról szóló törvény.

Kurzusleírás:

A szociális törvények szándéka és célja. Törvények és rendeletek a hatóságok működéséről, ezek megjelenése a közigazgatási törvényben, az adatvédelmi törvényben, valamint a szociális szolgáltatásokról szóló törvényben. A fiatalok ellátása a szociális szolgáltatásokról szóló törvény és a fiatalok ellátásáról szóló törvény alapján. A függőségben szenvedőkkel kapcsolatos rendelkezések, az alkohol- és drogfüggők kötelező védelmével kapcsolatos és a szociális szolgáltatásokról szóló jogszabályok alapján. Idősek és fogyatékosok jogai a gondozáshoz, segítséhez. Egészségügyi és orvosi szolgáltatásokról szóló törvény, valamint a zárt pszichiátriai gondozásról szóló törvény. Törvény a „bizonyos funkciók elégtelenségben” szenvedők támogatásáról és szolgáltatásairól. A bevándorlók jogai.

Szociális munka, 10 kredit

A kurzus célja, hogy elmélyítse a szociális munka elméletéről és módszereiről szerzett tudást, és felkészítsen a terepgyakorlatra.

Kurzus leírása:

Tudás elsajátítása a pszichológiai munka elméletéről több szinten (egyén, család, csoport és szervezet). Tanulmányozzák a szociális munka területeit, különösen a gyerekekkel, a mentális betegséggel, függőséggel és öregedéssel kapcsolatos szociális munka területeit. Megtanulják és elsajátítják a szociális munka különféle módszereit, valamint azt, hogy miképp dolgozzunk a szociális problémákkal küzdő emberekkel.

Ötödik modul**Irányított terepmunka, 20 kredit**

Itt a diáknak lehetősége nyílik arra, hogy felhasználja elméleti tudását, gyakorolja a szociális munkát és tapasztalatot, tudást nyerjen későbbi tanulmányaihoz és jövőbeni foglalkozásához.

Kurzusleírás:

Tudatosan és módszeresen dolgoznak egy szociális problémán, valamint a problémák meghatározása és elemzése, megoldások javaslása és intézkedések megtétele. Gyakorolni (felügyelet mellett) a különböző feladatok elvégzését, munkatapasztalat-szerzés. Saját és mások munkájának értékelése. A szupervízióval segített terepmunka a szociális munka különféle területein zajlik, különféle intézményekben. Minden egyes hallgató egy ill. kettő témavezetőt kap. Az egyetem osztja be a diákokat a témavezetőkhöz. A szociálismunkás-képző intézménynek állandó kapcsolata van szociális jóléti intézményekkel. A szupervizionált terepmunka előtt a diákoknak 80 svéd kredittel kell rendelkeznie.

Hatodik modul

A 6. félév során a diákok a következő, egyenként 20 kredit értékű szociális munka kurzusokból választhatnak:

1. Összehasonlító szociálpolitika
2. Szociális munka gyerekekkel és fiatalokkal
3. Szociális munka drogokkal

Hetedik modul

A 7. félév során a diákok a következő, egyenként 20 kredit értékű kurzusok közül választhatnak szociális munkából

1. Szociális munka egyénnel és családokkal
2. Szociális munka csoportokkal, intézményekkel és szervezetekkel
3. Változás és fejlődés a szociális munkában

Lund Universitet

Forrás

ASKen Automatiska Studie Katalogen <http://asken.hsv.se/index.html>

National Agency for Higher Education (Högskoleverket) honlapja <http://helios.hsv.se/english/>

Guide on higher education systems and qualifications in the EU and EEA countries, European Commission 1998

Information on Learning structures in higher education in the EU/EEA Countries

Structures of the Education and Initial Training Systems in the European Union
<http://europa.eu.int/comm/education/struct/struct.html>

Mellékletek

Szociális képzések összehasonlító táblázat

Ország	szakterület	Szint	képzési struktúra	Képzési idő	Megszerezhető végzettség	Gyakorlat hossza
Ausztria	szociális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	egyszintű	3 ill. 4 év	<i>Diplomsozialarbeiter(in)</i>	2x1 hónap +17 hét
	szociálpedagógus	<i>Nem egyetemi</i>	egyszintű	3 év		5x3 hét + 3 hónap
Belgium (francia)	szociális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Assistant(e) social(e)</i>	720 óra
	szociális munkás	Egyetemi	Kétszintű	4 éves	<i>Licencié(e) in Travail social</i>	
	szociális tanácsadó	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Conseiller('ere) social(e)</i>	
Belgium (holland)	szociális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Gergradueerde</i>	3 hónap + 5 hónap
	szociális tanácsadó	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Gergradueerde</i>	3 hónap + 5 hónap
	személyes tanácsadó	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Gergradueerde</i>	3 hónap + 5 hónap
	szocio-kulturális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	Rövid kurzus	3 év	<i>Gergradueerde</i>	3 hónap + 5 hónap
Dánia	szociális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	Egyszintű	3 év	<i>Socialrådgiver</i>	
Finnország	szociális munkás	<i>Nem egyetemi</i>	Egyszintű	3 és fél év		30 kredit 1200 munkaóra
	szociális munkás	Egyetemi	Kétszintű	3 ill. 5 év	<i>Kandidaatti/kandidat Maisteri/magister</i>	3kredit (120 óra) + 50 nap
	szociálpolitika	Egyetemi	Kétszintű	3 ill. 5 év	<i>Kandidaatti/kandidat Maisteri/magister</i>	3 kredit (120 óra)
Franciaország	szociális munkás	nem egyetemi	Rövid kurzus	3 év	<i>Diplôme d'Etat d'assistant de service social</i>	14 hónap

	szociális munkás	egyetemi	második kör	+3 év	<i>Diplôme supérieur an travail social (DSTS)</i>	
	animátor	<i>nem egyetemi</i>	rövid kurzus	1000 óra +16 hónap	<i>Diplôme d'État relatif aux Foöctions a'Animation (DEFA)</i>	4 hónap + 12 hónap
	adósságkezelési tanácsadó	<i>nem egyetemi</i>	kétszintű	2+1 éves	<i>Brevet de Technicien Supérieur (BST) majd Diplôme de Conseiller en Économie Sociale Familial</i>	360 óra
	szociális intézmény vezető	<i>nem egyetemi</i>	rövid kurzus	3 év	<i>Certificat d'Aptitude aux Fonctions de Directeur d'Etablissement Social (CAFDES)</i>	120 óra
Görögország	szociális munkás	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	3 és fél év	<i>Ptychio</i>	2nap/ hét 3x14 héten át +1 szemeszter
Hollandia	szociális munka	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Getuigsschrift Hoger beroepsonderwijs Maatschappelijk werker</i>	10 hónap
	„kulturális szociális munka”	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Getuigsschrift Hoger beroepsonderwijs</i>	10 hónap
	szociálpedagógus	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Getuigsschrift Hoger beroepsonderwijs</i>	10 hónap
Írország	szociális gondozás (munka)	<i>nem egyetemi</i>	kétszintű	2+1 év	<i>National Certificate in Social Studi majd national Diploma in Applied Social Studies</i>	20+20 hét illetve 3. évben heti két nap
	szociális munka	<i>nem egyetemi</i>	kétszintű	<i>Dipl. In Applied Soc. Stud. +1-2 év</i>	<i>Bachelor of Art Applied Social Studies</i>	nincs
	szociális munka	Egyetem	kétszintű	3+2 év	<i>Bachelor in Social Sience majd Master of Social Work ill. Higher Diploma in Social Work Studies</i>	2x15 hét
	szociális munka	Egyetem	egyszintű	4 év	<i>Bachelor in Social Sience (with Honours)</i>	Első két év nyáron, 3.-4. év első szemeszterében

	szociálpolitikus	Egyetem	kétszintű	4 illetve 3+1 év	<i>Bachelor in Arts in Sociology and Social policy, Higher Diploma in social policy</i>	
Luxemburg	szociálpedagógus	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	3 év	<i>Diplôme d'éducateur</i>	4x80 óra+9 hét
Nagy-Britannia	szociális munkás	Egyetemi	<i>undergraduate sub-degree</i>	2 év	<i>Diploma in Social Work (DipSW)</i>	
	szociális szakok	Egyetemi	<i>undergraduate degree</i>	<i>DipSw+1-2 év</i> illetve 3-4 év	<i>Bachelor</i>	
	szociális szakok	Egyetemi	<i>postgraduate degree</i>	<i>Bachelor+1-2 év</i>	<i>Master</i>	
Németország	szociális munkás	<i>nem egyetemi, egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Diplom – Sozialarbeiter/-in (FH)</i>	2x6 hónap
	szociálpedagógus	<i>nem egyetemi, egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Diplom- Sozialpädagoge/-gin (FH), Lehrent, Mmagister</i>	2x6 hónap
	szociális menedzser	<i>nem egyetemi</i>	egyszintű	4 év	<i>Diplom-Sozialwirt</i>	6 hónap
	szociálpolitika	Egyetemi	egyszintű	4 és fél év	<i>Magister</i>	
Olaszország	szociális munkás	Egyetemi	rövid kurzus	3 év	<i>Diploma Universitario in Servizio Sociale</i>	
Portugália	szociális munka	Egyetemi	egy ill. néhol kétszintű	4-5 év	<i>Licenciatura</i>	3. évtől heti 4 óra
	szociálpolitika	Egyetemi	egyszintű	4 év	<i>Licenciatura</i>	4. évben
Spanyolország	szociális munka	Egyetemi	egyszintű	3 év	<i>Diplomados en Trabajo Social</i>	6. félév
	szociálpedagógia	Egyetemi	egyszintű	3 év	<i>Diplomados en Educación Social</i>	3. évben
Svédország	szociális munka	Egyetemi	moduláris	3-4 év	<i>Socionomexamen, Kandidatexamen</i>	5.félévben 20 kredit (800 munkaóra)

